

VII
B 36769
e
Klovo
pravijice

iz
1001
noč.

ZALOŽIL L. SCHWENTNER v LJUBLJANI.

36769, VIII, D. e

TISOČ IN ENA NOČ

PRAVLJICE ZA MLADINO ◀ ◀ ◀ ◀

S PODOBAMI V BARVOTISKU

V LJUBLJANI 1902 ◀ ◀ ◀

ZALOŽIL L. SCHWENTNER

Vsebina.

Vvod.	Stran
1. Slepí Baba Abdalah	1
2. Šaljivi Abu Hasan ali enodnevní kalif	8
3. Povest o Ali Hodži	15
4. Oslar in tat	23
5. Ali Baba in 40 razbojnikov	24
6. Čarodelni konj	33
7. Sanje	44
8. Padmanaba in Hasan	47
9. Povest o draguljarju	53
10. Abu Mohamed Lenuh	59
11. Dobri vezir	67
12. Kraljevič Cajn Alasnam in kralj duhov	70
13. Povest o treh kraljičih	82
14. Mali grbavec	90
15. Samo razumeti se je treba	94

030006h25

V v o d.

Tisoč in ena noč! Odkod to nenavadno ime?

V velikem kraljestvu na Jutrovem je vladal svoje dni mogočen kralj. Nekega dne se ga je lotila otožnost, ker ga je hotela zapustiti nad vse ljubljena žena ter nameravala pobegniti z drugim možem. Nezvesto ženo je dal kralj umoriti, a njeno ime se ni smelo nikdar več izgovoriti pred njim. Sovražil pa je tudi vse ostale ženske ter sklenil, za krivico, ki mu jo je vendar storila samo ena ženska, maščevati se nad vsemi ženami svojega kraljevstva.

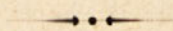
V oni deželi in v onih davno minulih časih še niso bili ljudje tako omikani, kakor dandanes. Zato se ni čuditi, da se je kralj vsak dan poročil z drugo devico svojega velikega kraljestva, ji izkazoval tistega dne vse časti kraljice, a drugo jutro jo je dal umoriti. Radi kraljeve grozovitosti je trepetalo vse po kraljestvu.

Ko je izgubilo na ta način življenje že več najodličnejših in najlepših deklet v deželi, je sklenila hči nekega zelo visokega državnega uradnika, nenavadno lepa, prebrisana in nad vse čednostna devica, po imenu Š e h e z e r a d a, poročiti se s kraljem ter ga ozdraviti njegovih blodenj.

In res se poroči kralj z njo. Pa njena ljubeznivost in krotkost bi je vendar ne bili rešili smrti, ako bi si ne bila pomagala z zvijačo. Prosila je namreč kralja, da bi smela njemu in pri njem bivajoči mlajši njegovi sestri pripovedovati bajko, preden umrje. To milost ji je kralj dovolil.

In začela je pripovedovati eno onih izmišljenih pravljic, kakršne si znajo Jutrovci že od nekdanj tako lepo izmišljati. Bolnega kralja, ki je bil že v svoji mladosti velik prijatelj pravljic, je Šehezera kmalu omamila s svojim pripovedovanjem, in ni se malo čudil novim, mičnim povestim, ki jih še ni slišal nikdar, ker si jih je prebrisana Šehezera sama izmislila. Ni še bila končana prva pravljica, ko so poklicali kralja. Ker pa ni maral zamuditi konca, podaril je premeteni pripovedovalki življenje do drugega dne. Pa tudi drugi dan se pravljica ni dovršila. Šehezera si je znala izmišljati vedno novih dogodkov, kralja so vedno bolj zanimale vse te mične povesti o duhovih in vilah — in ker se je neprestano vpletala ena pravljica v drugo, ni kralj dolgo časa pričakal konca. Tega tudi niti več ni želel. Vedno bolj so mu prijala zapletena izmišljanja, vedno bolj mu je ugajala tudi njegova mlada žena, ki je znala pripovedovati tako zanimivo. Mnogi lepi izreki in življenska pravila so kralja sčasoma ozdravili nesrečne njegove strasti.

Ko je preteklo 1001 noč, dal je kralj proglasiti svojo učiteljico za kraljico ter jo z veliko slavo kronati. In živela sta skupaj še mnogo let v slogi in ljubezni, slavljena in ljubljena od vseh prebivavcev velikega kraljestva.

Povest o slepem Babi Abdalahu.

V staroslavnem mestu Bagdadu ob Tigru je živel pred več sto leti mogočen knez. Imenoval se je Harun Alrašid, in kakor vsi nasledniki preroka Mohameda, je imel tudi on naslov kalifa. Njegovo kraljestvo se je razprostiralo od Atlantskega morja na zahodnem bregu Afrike do indijskih mej, tako da se je po pravici govorilo, da v njem solnce ne zatone nikdar. Mogočni vladar tega kraljestva, ki ga je glede časti in slave presegal en sam knez njegove dobe, Karol Veliki, vladar velike Frankonije, si je prizadeval, izkazovati vsem svojim podložnikom pravico in enakopravnost. Da bi izpoznal boljše in natančnejše vse ljudske razmere, hodil je često preoblečen po cestah svoje prestolnice ter se prikazal sedaj tu, sedaj tam kot nepričakovan in nepoznan poslušalec. Spremljal ga je le njegov zaupnik Džafar.

Ko nekega dne zopet pohaja tako s svojim velikim vezirjem Džafarjem po Bagdadu, najdeta na mostu, ki se vspanja visoko nad reko Tigrom ter veže oba mestna dela, slepca, ki ju poprosi miloščine.

»Gospod,« vzklikne slepec, stiskajoč kalifovo roko, ki mu je pomolila zlatnik, »gospod, naklonite mi še posebno milost. Dajte mi, prosim Vas, zaušnico!«

Kalif se zelo začudi taki zahtevi ter reče: »Zaslужnosti svojega daru nikakor ne maram pokvariti z grdim ravnanjem.«

Ko ga pa prime slepec za roko ter prosi, naj rajši vzame nazaj svojo miloščino, kakor da mu odreka željo, udari ga zares Harun rahlo po glavi, za kar se slepec zahvali ter še od daleč kliče sprehajajočima se blagoslove.

Pri odhodu reče kalif svojemu spremljevalcu: »Nisem še slišal, da bi kdo tako vsiljivo prosil zaušnic ter se še vrhutega izkazoval tako hvaležnega zanje. Dozdeva se mi, da je imel slepec prav posebne vzroke, da je zahteval nekaj tako nenavadnega; morda bi se še dalo marsikaj učiti iz njegove povesti. Vrni se k njemu, povej mu, kdo sem ter ga povabi nocoj v mojo palačo, da nama pove zgodbo svojega življenja.«

Veliki vezir izvrši kalifov nalog ter gre nato ž njim počasi nazaj proti palači, v katero stopita neopažena skozi stranska vrata.

O napovedani uri pride slepec. Pred kalifovim prestolom pade na tla ter izpregovori: »Gospod, oprosti nesrečnežu, ki je bil tako vsiljiv! Alah mi je priča, da bi se ne bil drznil, prijeti vaše roke, ako bi bil vedel, koga imam pred seboj. Morebiti pa me ne bode več grajali, temveč izpoznali mojo pokoro za pravično, ki sem si jo prostovoljno naložil, ako bode slišali mojo povest.«

Na kalifov migljaj začne slepi berač pripovedovati:

»Ime mi je Baba Abdalah. Rojen sem v Bagdadu. Po svojih starših, ki so umrli rano, sem podedoval nekaj premoženja, ki sem ga založil v malo trgovino. Z nekoli-kimi velblodi sem prepotoval mnogo krajev tvojega kraljestva ter prispel sčasoma do tega, da sem lahko imenoval karavano osemdesetih velblodov svojo. Dajal sem jih raznim kupcem v najem ter zaslužil na vsakem potovanju, ki sem ga napravil ž njimi, znatne svote denarja.«

Nekega dne se vračam iz Basore. Bil sem prav zadovoljen z dobičkom, ki sem ga že spraval ter ves lakomen,

da bi obogatel, zelo obogatel. V nekem stranskem kraju, kjer so bili zeleni pašniki, se ustavim ter spustim živali na pašo. Dočim se sam ugodno zlekнем v senco bližnje skale, pride k meni derviš, kateri je prehodil pot iz Basure peš ter sede tik mene. Ko se razgovarjava nekaj časa o vsakovrstnih manj važnih stvareh, zaupa mi derviš nepričakovano, da ve v neposredni bližini za neizmjerne zaklade.

»To so ti zakladi v takšni množini,« reče mi, »da se na njih najmanj ne pozna, četudi vzameš toliko, kolikor more odnesti tvojih osemdeset velblodov.«

Radi te vesti nisem vedel, kaj bi počel od veselja. Mislil sem namreč, da mi hoče derviš privoščiti del teh zakladov. Ali bi mi bil sicer kaj omenil o njih? Uverjen sem bil, da se vrnem v Bagdad kot bogat mož. »Dobri derviš,« rečem, »pokaži mi zaklade ter dovoli, da natovorim ž njimi svojih osemdeset velblodov. V zahvalo ti rad enega podarim!« Satan pohlepnosti me je v tem hipu obvladal, da sem povsem pozabil, da pač tako dolgo nimam ničesar podarjati, dokler mi derviš ne zaupa svoje skrivnosti. No, derviš se je delal, kakor da ni niti opazil sebičnosti v mojem predlogu ter rekel: »Brate moj, izpoznal boš pač, da je tvoja ponudba vendar nekako premajhna v primeri s tem, kar sem ti namenil nakloniti. Ako pa mi hočeš odstopiti polovico svojih velblodov, potem te peljem k zakladom. Gotovo mi pritrdiš, da ne pomeni izguba štiridesetih velblodov prav nič v primeri z neizmernim dobičkom, ki ga bo kot dragocen tovor nosila še vedno velika karavana.«

Dasiravno sem bil zelo nevoljen vsled tega, da bi naj postal derviš ravno tako bogat, kakor jaz, vendar mi ni kazalo drugače, kakor sprejeti njegove pogoje ter mu obljubiti polovico velblodov. Srce mi je trepetalo v nestrpljivosti, ko sva se začela nato pomikati z živino ter prišla

po kratkem času skozi ozko sotesko, obdano od strmih gor, v polukrožno dolino. Dočim pripravljam jaz velblode, da poležejo, nabira derviš suho dračje, ga užge ter meče razne dišave v ogenj, pri tem pa mrmra vsakovrstne besede. Gosti dim, ki je nastal vsled tega, razkroji derviš z roko. Tedaj zagledam skozi dim v skali za ognjem širom odprta vrata, a znotraj velike, palačam podobne dvorane. Derviš stopa naprej, jaz mu sledim pohlepno zroč za obečanimi zakladi. Kmalu se zasveti in zabliski na obeh straneh dvorane od čistega zlata in krasnih dragih kamnov. Kakor orel na svoj plen, planem po kupih zlata ter začnem ž njimi polniti s seboj prinesene vreče. Kmalu pa opazim, da grabi derviš le bolj po dragem kamnju ter izpoznam, da dela to zaradi njihove veliko večje vrednosti. Izpraznim tedaj del svojih vreč ter jih napolnim z biserji in demanti. Ko naloživa kolikor se je dalo, poženeva velblode ter se vijemo v dolgi vrsti skozi sotesko. Preden zaklene derviš zakladnico, stopi brž še enkrat v njo. Iz zlate posode vzame leseno skrinjico ter jo skrije pod obleko. Ravno ga hočem vprašati, čemu mu bo neznatna skrinjica, ko zagrmí glasno z zategnjenim odmevom, in na mestu odprtih vrat vidim zopet golo skalo, ob znožju skale pa se izliva bister studenec. Ko sva imela skalna vrata za seboj, sva razdelila velblode in vsak je korakal na čelu svojemu oddelku proti karavanski cesti. Ker sem hotel iti proti Bagdadu, a derviš nazaj v Basoro, ločila sva se na cesti ter se srčno poslovila, pri čemur nisem zamudil, dervišu najiskrenejše zahvaliti se.

Toda nisem še dolgo potoval, ko se me loti kes, zakaj sem prepustil dervišu toliko velblodov. Obide me divja lakomnost, polastiti se tudi derviševega bogastva. Hitro je bil storjen sklep: ustavim velblode ter jezdim na najhitrejši živali, ki sem jo poprej raztovoril, za dervišem. Kmalu

ga doidem. Prijazno me vpraša, če mi more še s čim ustreči.

»Brate moj,« mu rečem, »dovoli mi, da ti predlagam, česar sem se šele spomnil, ko sva se bila že ločila. Ti si vaju mirnega življenja ter pač nisi imel dosedaj druge skrbi, kakor služiti Alahu s poštenim življenjem in dobrimi deli. Bojim se, da bi pri tolikem bogastvu mogel izgubiti dušni mir ter postati nesrečen. Da zabranim to, sem pripravljen, odvzeti ti še deset velblodov ter ti tako olajšati skrbi.«

»Mogoče, da imaš prav,« odgovori derviš. »Resnično sem že čutil v novi skrbi nekaj nevšečnega in le hvaležen sem ti, ako hočeš prevzeti še deset živali.«

Ves vesel poiščem si deset najvišje natovorjenih velblodov ter jih ženem za svojimi. »Derviš je vendar prav dobrodušen,« si pravim; »morebiti bi ne ugovarjal, oddati še več tega bogastva, ki ga očitvidno le nadleguje.«

Te svoje misli si še nisem popolnoma razvil, ko se že zopet obrnem ter stojim na derviševi strani.

»Ne misli, da sem nehvaležen ali lakomen, brate moj,« mu rečem, »ako te še enkrat nadlegujem: Toda moja dolžnost je, da te opozorim, kako težko je voditi tako številno karavano. Bojim se, da z živalmi ne zaideš in menda ti ustrezem, ako vzamem še deset teh često upornih bitij.«

Brez upiranja mi odstopi derviš še deset velblodov, in že se hočem končno posloviti od njega, ko me priganja moja nenasitljiva poželjivost, da še enkrat zaprosim po-božnega moža. Pa da dovršim svojo povest, hočem takoj povedati, da sem imel končno zopet vse velblode, a derviš je odpotoval po cesti zopet tako sam, kakor je bil prišel zjutraj istega dne. Kajpada je imel še puščico.

Da, puščica! Komaj se mi je pojavila misel na njo in na način, kako skrbno jo je skrnil derviš v svoj notranji žep, že je bil tudi storjen sklep: Gotovo je puščica nepre-

cenljive dragocenosti. Le zato je dal derviš s tako lahkim srcem vsa bogastva; morda je skrinjica dragulj, ki je vreden več kot zlato in drago kamenje. Čeravno sem si moral potemtakem misliti, da bi derviš ne dal puščice za nikakšno ceno, vendar sem bil tako nesramen, da sem zahteval tudi to. Na moje začudenje pa se prav nič ni protivil moji zahtevi, temveč mi je ponudil puščico z največjo prijaznostjo: »Naj bo tvoja zadovoljnost popolna,« mi reče, »in če si mislil, da ima neznatna stvar veliko vrednost, nisi se motil. Mazilo, ki se nahaja v puščici, ima čudno svojstvo. Kakor hitro pomažeš ž njim le nekoliko svoje levo oko, takoj zagledaš vse zaklade, skrite v globočini zemlje; ko bi pa prišla le trohica mazila v desno oko, potem pa oslepiš brez vsake pomoči.« Veselilo me je, da sem prav slutil ter znal tako dobro preceniti vrednost škatljice, ki je bila sedaj moja. Želel sem takoj poskusiti ter naprosil derviša, naj mi pomore, da pogledam enkrat v zemeljska bogastva. Zrnce mazila, s katerim me je pomazal nesebični mož po levem očesu, zadoščalo je popolnoma, da se mi je poostril vid. Pred menoj je bila zemlja odprta in zrl sem v največje globočine. Obok se je vrstil za obokom, zakladnica za zakladnico in vse se je svetilo in blesketalo zlata in dragih kamenov. Toda kako bi mogel te zaklade vzdigniti? Takoj mi šine v glavo, da morajo preiti zakladi naravnost onemu v roke, ki jih zagleda, če bi si pomazal z mazilom tudi desno oko; hudoval sem se nad dervišem, ker mi je zamolčal zadnjo skrivnost. Prosim ga tedaj, naj mi pomaže še desno oko. Njegovim izgovorom, da me vendar noče spraviti v nesrečo za vse življenje, se le posmehujem ter vztrajam silno pri svoji zahtevi.

»Povse nemogoče je,« rečem si, »da bi ista stvar povzročila dva celo nasprotna učinka.« Obrnjen k dervišu kričim: »Prokleti človek! Če mi ne storiš po volji, te prisilim!«

Zopet se roti derviš, da je trdil resnico. »Alah mi je priča,« vzklikne ter vzdigne roko k prisegi, »da daje mazilo res vid in slepoto, kadar pomažeš levo ali desno oko. Da govorim resnico, moglo bi ti dokazati le nesrečno, v večno temo zagrnjeno življenje.«

»In to mi moraš sedaj dokazati,« sem kričal ter silil vanj. »Hočem, a za posledice svoje zahteve se hočem brigati sam!«

Ko je videl derviš, da me ne more nič odvrniti, je bil končno pripravljen, ugoditi moji zahtevi.

Toda, ko odprem zopet oči, obdajala me je črna tema: bil sem slep.

Od tedaj je preteklo mnogo let in navadil sem se prenašati svojo nesrečno usodo. Pač pa sem bil ta čas, ko se je zvalila name grozna usoda, ko mi je zrl pogled prvič v temo, blizu obupa.

Jokaje, da bi kamen omeščal, sem prosil derviša, naj me ozdravi. Toda vse moje prošnje so bile zaman. »Le Bog,« odgovori derviš, »ti more vrniti vid. Meni niso dana sredstva, da bi te ozdravil. O, da bi bil pač verjel mojim besedam! Imel bi sedaj neizmerno bogastvo. Ker pa si se izkazal nevrednega, odtegnil ti ga je Alah, da ga podarim drugemu, kateri ni tako nehvaležen, kakor si ti.«

Onesvestil sem se. Ko sem se zopet zavedel, sem bil sam, slep berač v samoti. Če bi me ne bila našla drugi dan iz Basore prihajajoča karavana ter me vzela s seboj v Bagdad, bi bil omagal.

Od onega dne si priberačim po bagdaskih cestah, kar potrebujem za življenje. Kakšno pokoro sem si sam naložil za svojo nehvaležnost in lakomnost, videl si sam, veliki kalif. Alah naj se me usmili ter mi odpusti.«

Kalifa je poučna slepčeva povest globoko ganila. »Tvoj greh je res velik,« vzklikne. Toda božje odpuščanje ti ne

odide, ako boš neprestano prosil milosti. Da pa ti ne bo treba več živeti od miloščine, nakažem ti svoto, ki ti pomore prenašati nesrečo in starost.«

Baba Abdalah pade pred noge dobrotljivemu vladarju, želeč mu blagor in srečo. Harun Abrašid pa izpregovori okoli stoječim: »Alah je pravičen in plačuje vsakomur po njegovih delih.«

2. Šaljivi Abu Hasan ali enodnevni kalif.

Solnce se je bližalo zatonu, in njegovi zadnji žarki so zlatili vrhove streh v mestu Bagdadu ob Tigru. Tudi daleč tja po valovih reke je padala večerna zarja, da je bilo videti mnogobrojne čolne in ladje, ki so oživiljali vodno gladino, kakor da se kopljejo v raztopljenem zlatu. Na ograji visokega mostu, ki vodi črez reko, je slonel mlad mož in obračal svoj obraz sedaj k obzarjeni reki, sedaj k mimogredočim. Videti pa je bilo, da se zanima manj za domačine, kakor za tujce, ki jih je bilo izpoznati po noši. Tudi nanj se je oziralo marsikatero oko mimogredočih, in često je bilo videti, kakor da hoče ta ali oni stopiti k njemu. Toda vsakogar je zadržal njegov strogi, odvrtačajoči pogled, da je šel po kratkem obotavljanju, majaje z glavo, svojo pot.

Naenkrat sta se približala dva velika moža. Prvemu je bilo videti, sodeč po opravi, da je bogat trgovec iz mesta Mosula ob Tigru, drugi, ki mu je sledil v nekolikem razdalju, je bil očitno njegov sluga. Ko je videl sloneči, da gresta proti njemu, se je vzravnal ter jima šel naproti. Spoštljivo je pozdravil dozdevnega trgovca, rekoč: »Gospod, če ste, kakor sodim, tujec v tem mestu, prosim vas, da se ustavite pri meni ter izvolite prenočiti v moji hiši.« Ker ga je tujec nekako začudeno pogledal, je dostavil: »Zovem

se Abu Hasan, stanujem v lastni hiši, sprejemam že nekaj časa vsak večer po enega tujca v hišo ter mu, kolikor mogoče strežem in ga kratkočasim, seveda vselej samo do prihodnjega jutra. Zelo bi me počastil, če bi sprejel moje vabilo.«

Tujec ni bil nihče drug kakor kalif Harun Alrašid sam, ki je bil v spremstvu sužnja na svojem priljubljenem potovanju po mestu. S par ljubeznivimi besedami se je odzval vabilu, poklical svojega služabnika, in oba sta se pridružila Abu Hasanu, ki ju je kmalu privedel v svojo, ne preveč oddaljeno hišo. Tukaj ju je prosil, naj sedeta ter si ugodno uredita.

Kmalu se prikaže služabnik z večerjo. Večerja je bila iz več dobrih jedil, ki je tujcema vrlo dišala. Za predzadnjo jed jima prinese na mizo vsakovrstnega sadja. Po končani večerji se je razvila živahna zabava, ki se je je udeležila tudi Abu Hasanova mati, ki je prišla pozdravit gosta. Akoravno nista slutila ne mati ne sin, da je gost visok dostojanstvenik, prizadevala sta si vendar, da sta se vedla prav uljudno in ljubeznivo, tako, da se je Harun ugodno zleknil po divanu ter se s pravo naslado udeleževal razgovorov. Na kalifovo prošnjo, naj bi mu prijazni gostitelj povedal svojo zgodbo, začne Abu Hasan:

»Sin sem bogatega, le prerano umrlega kupca ter sem imel v mladosti dobro vzgojo. Ako je storil moj oče pri tem kako napako, je bila ta, ker me je glede denarja imel zelo trdo ter je na ta način preprečil, da se nisem vadal pravočasno v umetnosti, kako se denar izdaja, kar se pač tudi mora učiti. Po njegovi smrti pa sem se udal v krogu mladih ljudi tako brezumno zabavam, da sem pognal kmalu velik del svojega premoženja. Na svojo srečo sem izpoznal še dosti rano prepad, v katerega bi me moralo dovesti tako življenje. Vsled tega sem se umaknil, vendar

sem pa še prej sklenil izkušati svoje prijatelje. Pritožil sem se jim, da sem zapravil vse svoje premoženje ter jih prosil pomoči. Nihče ni imel zame tolažilnega odgovora, temveč so se me izogibali ter se delali na cesti, kakor bi me ne bili nikdar poznali. Tolika bresrčnost me je globoko ranila, in že sem hotel postati zaničevalec vsega človeškega rodu. Ko pa sem preživel dalje časa v otožni samoti, ohrabil sem se zopet ter se odločil, iti iznova v družbo. Vendar pa sem sklenil, da ne povabim k sebi nikdar prijateljev, temveč le tujce, ter jih obdržati pri sebi le eno noč. Ako jih pozneje kedaj srečam, pa se delam, kakor da jih nisem videl nikoli. Tako sem se tudi nocoj, preden sem zagledal vaju, odvrnil od mnogih oseb, ki so že bile enkrat pri meni v gostih ter so me hotele zopet nagovoriti.«

Ko se je mati odstranila, je prinesel Abu Hasan vrč najboljšega vina ter napil kalifu s čašo dišavne pijače. Kalif je sprejel ponujeno pijačo ter vprašal Abu Hasana, ali bi mu ne mogel s čim ustreči, ker ga je toli prijazno pogostil. Toda Abu Hasan je odgovoril smeje: »Saj veste, gospod, da ne računam na zahvalnost ter vas jutri že ne bom več poznal.«

»Saj res,« se je zasmeljal Harun, »na to že nisem več mislil. Toda vam ni treba marati zame, če vam ugaja tako, vkljub temu pa mi dovolite, da komu drugemu izkažem pomoč, ki je ne morete nuditi sami, ako že zase načete sprejeti ustrežljivosti.«

»Gospod,« reče Abu Hasan, »moji prijatelji niso bili takšni, da bi storil kaj zanje. Škodovati pa jim tudi nočem. Toda stoj,« prekine se hipoma, »željo, ki sem jo že večkrat gojil, vam hočem razodeti, čeravno je ne morete izpolniti ter se vam bo morda zdela skrajno smešna. Potem bodete vsaj razumeli, zakaj me imenujejo ljudje »šaljivi Abu Hasan.«

»Le govorite!« reče kalif, in Abu Hasan vzdihne, rekoč:
»Le en dan bi bil rad kalif!«

»In kaj vas nagiblje k tej želji?« vpraša Harun. »Izvedli bi pač v vsej državi kako važno preosnovo ali bi pa poskrbeli prav imenitno zase?«

»Niti eno, niti drugo,« odgovori šaljivi Abu Hasan.
»Le nekatere hinavce v svoji soseščini bi dal primerno pretepstati.«

»In samo zato bi radi postali kalif?« smeje se Harun Abrašid.

»Gotovo, gospod,« odvrne Abu Hasan, »ker jim drugače ne morem priti do živega. Ker so dovršeni hinavci, bilo bi jim lahko izmuzniti se sodniku, če bi jih hotel zažgati pri njem.«

»Menite?« vpraša kalif.

»Tem zanesljivejše bi odšli kazni,« reče Abu Hasan, »ker jim je vodnik neki imam (duhovnik), častitljiva pri-kazen, o katerem bi si sodnik niti misliti ne upal, da je sposoben za nečastno dejanje. In vendar obrekujejo in sumničijo vse poštene ljudi v našem delu mesta ter si skušajo prilastiti z vsemi mogočimi sredstvi oblast nad mišljenjem vernikov, sami se pa le malo brigajo za koranove predpise.«

Kalif pomiri razvnetega Abu Hasana rekoč: »Morda se vam želja, da vidite te hinavce zasluženno kaznovane, na katerikoli način izpolni, četudi ne postanete ravno vladar vernikov. Pijva, naj se uresničijo vaše želje!«

Kalif prime steklenico ter natoči čaši, pri čemer spusti neopaženo v Abu Hasanovo čašo nekoliko belega praška.

Komaj sta izpila, že nagne Abu Hasan glavo ter trdno zaspi. Takoj pokliče kalif svojega sužnja ter mu zapove, naj si naloži spečega na rame ter ga nese v palačo. Nato

zapusti tudi sam Abu Hasanovo hišo ter vrata pripre, a jih ne zaklene.

Ko pride v palačo, zapove Harun Alrašid obleči Abu Hasana v krasno nočno obleko ter ga položiti v dragoceno kalifovo posteljo. Potem dobe uradniki, služabniki in sužnice, najstrožje povelje, da morajo drugo jutro slušati Abu Hasanove ukaze ter se sploh vesti tako, kakor da je vladar vernikov.

Lahko si je misliti, kako se je začudil Abu Hasan, ko se je prebudil prihodnjega dne v krasni postelji ter si ogledal z zlatom in dragocenimi preprogami okrašeno sobo. V začetku je mislil, da sanja; odpiral in zapiral je oči, da bi se prepričal, ali spi ali bedi. Še večje pa je bilo njegovo začudenje, ko je zagledal poleg postelje z zlatom pretkano obleko, a na svileni blazini kalifovo kapo. Pa še vedno ni mogel verjeti, da so vse to resnične reči in šele s tipanjem se je moral prepričati, da res ne sanja.

»Kje sem vendar,« zakliče, »in kaj se je zgodilo z menoj? Po vsem je videti, kakor bi bil v kalifovi palači. Ali sem postal čez noč kalif?«

Sam sebe je karal zaradi svojih neumnih misli in poskušal zopet zaspati. Hipoma pa so se odprle visoke dvokrilne duri njegove sobe, in truma čudovito lepih gospej in črnih sužnjev je stopilo v sobo. Nekateré gospe so začele prepevati ter izvabljati raznim godalom mične glasove. Ostale so popadale pred njega, a eden črnih sužnjev je stopil k postelji, ter dejal: »Vladar vernikov, čas je za jutranjo molitev. Blagovoli ustati.«

»Če sem tedaj kalif ali nisem,« misli si Abu Hasan, »ustal bom vsekakor, že zato, da vidim, kako se bo razvila ta čudna prigodba.«

Jedva se hoče dvigniti, ko že urno priskočijo sužnji ter mu pomagajo zaviti se v zlato okrašeno jutranjo haljo.

Istočasno zakličejo vsi prisotni: »Vladar vernikov, daj ti Bog blagoslovljen dan!« Sedaj pa je bilo ubogemu Abu Hasanu že preveč. »Prosim te,« zakliče eni gospej, »vgrizni me vendar krepko v prst, da izvem, ali sanjam ali budim.« Poklicana sužnica, ki je vedela, da si Harum Alrašid vse ogleduje iz stranske sobe, je hotela zabavati pravega vladarja vernikov ter je srčno vgriznila. Naglica, s katero je umaknil Abu Hasan prste, izvabila je kalifu prisrčen smeh, in veselil si je, da si je priredil tako veselo zabavo. »Abu Hasan,« si je mislil Al Rašid, »ne more biti na razvoj doživljaja bolj radoveden, kakor sem jaz.«

Abu Hasan pa si je mislil: »Sicer ne morem razumeti te presenetljive premembe, pa da sem danes res kalif, ko sem bil še včeraj šaljivi Hasan, zdi mi se sedaj vendar resnično.«

Ne da bi tedaj nasprotoval, pustil se je z uglednim dostojanstvom obleči, ter si je zmočil glavo, obraz in roke s prijetno dišečo vodo, kar je zopet zelo zabavalo kalifa.

Ko je javil končno veliki vezir z mnogimi pokloni, da so dvorni in državni velikaši zbrani ter da čakajo, kdaj se prikaže vladar vseh vernikov, vzravnal se je Abu Hasan ponosno ter stopal za oboroženci in mnogimi v zlatu bliščečimi komorniki v veliko prostorno dvorano, kjer so ga peljali komorniki na prestol.

Vrata v dvorano se odpro. Vojni poveljniki, namestniki v pokrajinah in deželni odlikaši se pomikajo v slovesnem sprevedu v dvorano ter pozdravljajo Abu Hasana kot kalifa s tem, da se približajo prestolu, tam poklekajo ter se dotikajo s čeli preprog na tleh. Abu Hasan je sprejel vse to tako mirno, kakor bi bil že od mladosti kalif. Poslušal je poročilo velikega vezirja, se vdeleževal posvetovanj o državnih zadevah ter rešil marsikaj s tako zdravo pametjo, da je imel med prisotnimi uradniki skriti kalif pravo veselje.

Zdajci namigne Abu Hasan velikemu vezirju, naj prekine svoje predavanje ter zakliče: »Kje je policijski sodnik našega glavnega in prestolnega mesta? Pripeljite mi ga takoj!«

Kmalu se prikaže poklicani ter vpraša za povelje mogočnega vladarja.

»V mošeji novega mestnega oddelka,« reče mu Abu Hasan, »našel bodeš imama in štiri starce. Hočem, da jih primeš in odmeriš vsakemu sto udarcev z volovsko žilo. Potem jih priveži zadaj na velblode ter jih pelji po mestu, a izklicevalec naj razglaša: »Tako kaznuje vladar vernikov one, ki se vtikajo v stvari, ki jih nič ne brigajo, in ki nimajo boljšega dela, kakor spravljati svoje sosede v nemir in nesrečo!« Po izvršeni razsodbi naj se jim naznani, da jim je pod smrtno kaznijo za vedno prepovedano, prestopiti zopet oni mestni oddelek, iz katerega so bili izgnani.

Ko je višji sodnik odhitel, da izvrši Abu Hasanovo povelje, nadaljeval je veliki vezir svoje predavanje. Pa že čez eno uro se je vrnil policijski uradnik ter javil da se je kalifov ukaz točno izvršil. Abu Hasan je bil tega sila vesel, Harun Alrašid pa se je tudi radoval, ker si je njegov namestnik tako hitro uresničil svojo že davno gojeno željo.

Po končanem posvetovanju je sledilo še sprejemanje mnogih tujih poslancev, a končno je šel novi kalif s celim svojim dvorom k obedu, ki je nudil izbrana najokusnejša jedila in vina. Med godbo in plesom je trajal obed do večera.

Abu Hasan se je v tem času že tako privadil svojemu visokemu dostojanstvu, da je začel izkazovati svoji okolici vsakovrstne naklonjenosti in milosti ter se šaliti s sužnicami najprijaznejše. Bilo je že precej pozno, ko je pristopila najlepša sužnica k Abu Hasanu ter mu ponudila čašo zelo sladke, nalašč zanj pripravljene pijače. Očarani Hasan, ki ni slutil, da je vrlo dišeča pijača pomešana z močnim

uspavalnim praškom, je izpil srčno ter že po par trenutkih trdno zaspal.

In kakor so ga včeraj hitro prinesli sem, tako hitro se je izvršil danes prenos v njegovo stanovanje.

Drugo jutro se je zbudil enodneveni kalif kot Abu Hasan, a šele tedaj se je zavedel svojih prejšnjih razmer, ko vkljub klicanju in kričanju niso prišli ne včerajšnji sužnji, ne uradniki, da bi vprašali za njegove zapovedi.

V začetku je občutil nad to novo premembo veliko žalost, pa kmalu se je premagal ter tolažil, da je vsaj prijetno sanjal. Ko pa mu njegova mati razodela, da je bil res za ves dan izginil, in ko je izvedel, da so bili imam in tovariši ravno tako kaznovani, kakor je bil on kot kalif zapovedal, tedaj ni vedel prav, kaj naj misli o vsem dogodku. Končno se je navzel materinega mnenja, ki je trdila, da ga je hudobni duh odvedel ter imama kaznoval. Kaj je napotilo k temu hudobnega duha, tega si seveda ni znal tolmačiti. Vendar se je kmalu odkrižal celega dogodka ter postal zopet, kar je bil prej: šaljivi Abu Hasan.

3. Povest o Ali Hodži.

Ko je vladal mogočni kalif Harun Alrašid, je živel v Bagdadu kupec po imenu Ali Hodža. Dasi pobožen moslim, ki je že dosegel trideset let, ni še vendar prišel do tega, da bi opravil vsakemu mohamedanu po zakonu predpisano romanje v Meko. Že večkrat si je očital svojo nemarnost. Ko pa se mu je enkrat ponoči prikazal v sanjah mož, motreč ga z osornimi pogledi in pozivajoč ga, naj nastopi končno romanje, tedaj je mislil, da se ne sme dalje obotavljati. Takoj je prodal hišno opravo, kakor tudi kupčijsko

zalogo ter oddal posestvo za več let v najem. Ko si je kupil velbloda ter ga otovoril z velikim zvežnjem takega blaga, kakršno se zahteva v Meki, ostalo mu je še tisoč zlatov. Vložil jih je v glinast lonec ter jih pokril s plastjo svežih oliv. Potem je zaprl posodo s pokrovom ter jo prinesel nekemu prijatelju s prošnjo, naj bi mu jo shranil do vrnitve iz Meke. Ta, tudi kupec, je bil z veseljem pripravljen, dal je Ali Hodži ključ svoje shrambe, proseč ga, naj položi le sam tja svoj lonec. Dobil ga boš nedotaknjenega nazaj, je dejal, »in če ostanem še jaz pri življenju, našel ga boš na istem prostoru, kamor ga položiš.«

Ali Hodža je storil, kakor mu je velel prijatelj, se poslovil od njega ter nastopil še isti dan svoje romanje s karavano, ki se je pomikala iz Bagdada proti Meki.

V Meki, kamor je srečno dospel, je obiskal najprej veliko mošejo s sveto kabo ter opravil predpisane molitve in obrede. Potem je razstavil svoje blago na prodajo in čakal odjemalcev. Proti pričakovanju pa je mogel razpečati le malo in še to po nizki ceni. Tedaj je slušal svēt izkušnega kupca, spravil zopet svoje blago ter se pridružil karavani, potujoči v Kairo v Egiptu, da poskusi tam svojo srečo. Posrečilo se mu je. Nekaj dni po svojem prihodu v to veliko in krasno mesto je razprodal vse, seboj prinešeno blago po dobri ceni ter smel misliti na to, da nakupi novega blaga ter naredi morda nazaj grede v Jeruzalemu in Damasku dobro kupčijo.

Ker je minulo nekaj časa do odhoda prve karavane proti omenjenima mestoma, porabil je čas, da si je ogledal vse mestne znamenitosti, da je izletel k slovečim piramidam ter se popeljal precej daleč navzgor po Nilu. Domov grede je obiskal tudi tempelj v Jeruzalemu, ki je vsem moslimom za mošejo v Meki najsvetejša hiša božja. Tukaj, kakor tudi v Damasku je dosegel pri prodaji svojega blaga velik

dobiček. Sčasoma mu je vedno bolj ugajalo potovanje po tujih deželah ter bivanje v velikih mestih s svojimi posebnimi prebivalci in čudnimi odnošaji. Tako se je zgodilo, da je ostal dalje časa z doma, kakor si je mislil pri odhodu. Po daljšem bivanju v vrtov in studencev bogatem Damasku je odpotoval v družbi perzijskih kupcev proti Mosulu ob Tigru in od tukaj v Širaz v Perzijo. Ker je dosegala njegova kupčija povsod velik dobiček, dal se je pregovoriti, da je potoval dalje in minulo je pač že sedem let, odkar je zapustil Bagdad, ko je vendar nekega dne sklenil, poiskati zopet svojo domovino.

V Bagdadu je že redko kdo še mislil na Ali Hodžo; večina onih, ki so ga poznali, so menili, da je mrtev. Sicer se je izvedelo doma, da je potoval iz Meke v Egipt, toda od takrat se ni nič slišalo o njem. Ni bilo tedaj čudno, da je tudi njegov prijatelj, ki mu je bil oddal lonec z olivami, govoril o njem, kakor o davno umrlem. Ko se je v hiši tega kupca zasukal nekega dne slučajno pogovor na sadje, in posebno še na olive, spomnil se je gospodar naenkrat zopet lonca v svoji shrambi. »Ker je Ali Hodža itak že davno mrtev,« je rekel svoji ženi, »hočem si vendar ogledati olive. Morda so še rabljive.«

Sicer ga je skušala žena odvrniti, da ne bi storil tega, češ, kako lahko je mogoče, da se Ali Hodža kmalu vrne, toda enkrat zbujeno kupčevo poželjenje se ni dalo več premagati. Na svojo žalost pa je našel olive gnile, in duh po gnilobi, ki se je širil iz lonca, ni bil posebno vabljiv za nadaljno raziskavanje. A kupca to ni zadrževalo, da ne bi pokusil spodnjega sadja. Lahko si mislite njegovo začudenje, ko najde mesto oliv lepe svetle zlate. Le težko se je premagal, da ni glasno zavriskal. Da mora biti zvest tudi umrlemu prijatelju ter mu ohraniti zaupano blago, dokler je mogoče, na to ni mislil lakomnik. Svoji ženi je

dejal, da je našel olive pokvarjene ter da je lonec zopet zavezal. Kakor hitro pa si je mogel misliti, da je neopazovan, je prinesel s trga svežih oliv, izpraznil je potem posodo, osvojil si njeno zlato vsebino ter napolnil lonec do roba s kupljenim sadjem, nakar ga je zopet zavezal ter postavil na prejšnje mesto.

Ni še minul mesec od te kupčeve hudobije, ko je prišel na veliko presenečenje vseh znancev Ali Hodža zopet v Bagdad, ko je prepotoval naposled še Indijo. Takoj prvi dan svojega prihoda je obiskal nezvestega prijatelja, ki se je delal zelo vzradoščenega, da vidi Hodžo, o katerem je vse mislilo, da je mrtev. Tudi Ali Hodža je zagotavljal, da je vesel, ker je zopet v domovini in pri starih prijateljih ter prosil koncem svojega poseta za lonec, s katerim je nadlegoval tako dolgo prijatelja. Kupec je zatrjeval, da mu hranitev lonca ni prizadela nikakega truda ter prosil Ali Hodžo, naj si blagovoli sam iti po svojo posodo v shrambo, kjer jo bo našel še na njenem starem prostoru. To se je tudi zgodilo. Ali Hodža se je pristrčno zahvalil ter vrnil v hišo, kjer se je bil nastanil. Ali Hodža se je sicer vrnil s potovanja z bogatim dobičkom, a ker je nameraval osnovati večjo trgovino, je potreboval tudi precej denarja, in že pred povratkom je preračunal, da pač ne bo mogel doseči svojega cilja brez denarja, ki mu ga je hranil nevede prijatelj. Prestrašil se je tedaj, ko je videl, da je izginil denar iz posode. Takoj se je vrnil ter prosil kupca pojasnila. »Če si potreboval denar ter ga vzel iz lonca, prepuščam ti ga rad za male obresti. Samo reši me nemira ter priznaj, da je denar v tvojem varstvu.«

Kupec, ki si je že davno sestavil opravičenje za ta slučaj, se je delal užaljenega. »Kako moreš zahtevati od mene zlate,« je vpil, »ko vendar sam praviš, da si mi bil prinesel posodo z olivami? Mari se ne spominjaš, da si

sam postavil lonec v mojo shrambo? A sedaj nočeš verjeti meni, ki sem ti vendar izkazoval vedno prijateljstvo, da se nisem od tedaj prav nič brigal za posodo!»

»Ali kam bi naj bil pa prešel denar,« je vzkliknil Ali Hodža, »ako je ostal moj lonec vedno na istem mestu ter ni nihče vedel zanj?« Beseda je dala besedo, in končno je pozval Ali Hodža kupca pred kadija (sodnika). Kadi si je dal od obeh strank pripovedovati zgodbo o loncu ter je takoj razsodil, da kupec ni kriv, ker Ali Hodža ne more dokazati, da so bili v loncu res zlati in ne samo olive. Kupec je odšel veselega obraza. Ali Hodža pa je bil ves razkačen nad predrznostjo moža, ki ga je imel nekdaj za svojega prijatelja. Sklenil je, obrniti se do kalifa ter se je takoj lotil zadeve. Sestavil je prošnjo ter jo oddal, ko se je kalif vračal od poldanske molitve, uradniku, idočemu pred kalifom. Potem je sledil sprevedu ter čakal pred kalifovo palačo, ker mu je bilo znano, da dobe prosilci takoj svoj odgovor. Res ni trajalo dolgo, ko pride uradnik iz gradu ter razodene čakajočemu, da mora priti prihodnjega dne po sklepu jutranjih posvetovanj h Kalifu. Seveda je bil tudi kupec ob istem času pozvan k vladarju vseh vernikov.

Zvečer istega dne se je sprehajal kalif po svoji navadi, preoblečen in v družbi svojega velikega vezirja, po mestnih cestah. V nekem predmestju zaslišita naenkrat hrup. Ko se ozreta tja, odkoder je ta hrup prihajal, zagledata četo dečkov, ki so sedeli na tesarskem prostoru ter se živahno igrali. »Paglavci bi morali biti že davno doma,« je rekel kalif. »Kakšna zanimiva igra jih neki zadržuje?« Radoveden je stopil bliže ter zasledoval živahno gonjo, ne da bi ga dečki opazili.

Neki deček je sedel na brunu ter klical: »Le sem z obtožencem! In ti, Ali Hodža, poročaj svojo pritožbo zoper tega moža!« Z začudenjem je slišal Harun, da se

obravnavata tukaj v otroški igri ravno isti slučaj, katerega bo imel razsoditi jutri on.

Tiho je rekel svojemu spremljevalcu: »Ali nisi tudi ti radoveden, kakšno sodbo izreče mali kadi?«

»Gotovol« je odgovoril veliki vezir, »rad bi pač slišal dečkovo razsodbo. Le bojim se, da se bode končala cela stvar, kakor običajno, s pretepom.«

»Da vidimo,« je odgovoril kalif. »Dosedaj se je vršila obravnava povsem pravilno.«

Ravnokar je bil deček, ki je predstavljal Ali Hodžo s svojim pripovedovanjem pri koncu, ko se je zaslišal takoj glas mladega kadija. »Kaj imaš povedati v svojo obrambo?« je vprašal obtoženca. Vprašani je izjavil, da se ni dotaknil posode, ki jo je ostavil pri njem prijatelj ter se je ponudil potrditi svojo izpoved s prisego.

»Zdi se mi, da je stvar že znana po celem mestu,« je rekel kalif. »Deček se zagovarja ravno tako, kakor pravi kupec pred kadijem. Bog vedi, ali bo tudi tako razsodil?«

»Preden ti dovolim priseči,« je dejal deček, ki je zavzemal sodnikovo mesto, »videl bi vendar rad posodo za olive. Ali Hodža,« je rekel tožitelju, »ali si jo prinesel seboj?« Ko je Ali Hodža to zanikal, mu je zapovedal, naj lonc takoj prinese. Deček je stopil na stran in se nato vrnil z loncem, katerega je postavil pred kadija. »Pripoznaš li, da je to ista posoda, ki si jo hranil za Alija?« je vprašal sodnik kupca. — »Prav ista je,« je odgovoril kupec. Sedaj jo kadi odkrije ter stori, kakor bi vzel iz nje olivo in jo pokusil. »Olive so prav izvrstne,« je rekel, »kako dolgo si bil z doma, Ali Hodža?« — »Sedem let, gospod,« se je glasil odgovor. — »Zdi se mi, je nadaljeval mladi kadi,« »da bi sedem let hranjene olive ne mogle biti tako dobrega okusa, kakor so te-le: Pripeljite nekatere olivarje (trgovce z olivami), da slišimo mnenje izvedencev!« Dva dečka sta se predsta-

vila nato za olivarja. »Kako dolgo ostanejo v zaprti posodi shranjene olive vžitne?« je vprašal kadi. — »Če se postopa z njimi prav skrbno, dve leti,« sta odgovorila trgovca. — »In kako stare naj bi bile v Alijevi posodi shranjene olive?« je vprašal sodnik dalje. Dečka sta se delala, kakor bi pokušala sadje, ter sta odgovorila: »Gospod, priseževa lahko, da so to letošnje olive. Noben olivar v Bagdadu ne bi mogel dati drugačnega izpričevala.«

Toženi hoče ugovarjati, toda strogi kadi mu zapove molčati. »Ti si tat,« je zakričal nad njim, »in obešen boš. Poberi se!« Ostali otroci so planili po obsojencu ter ga odvedli kriče: »Na vešala s tatom!«

»Kako pameten deček!« je rekel Harun svojemu spremljevalcu. »Misliš, da bom mogel izreči jutri drugačno sodbo kakor ta mladi sodnik? Veš kaj, deček naj jutri razsodi mesto mene. Poizvedi za njegovo ime ter skrbi, da bo jutri točno v mojem gradu. Povabi tudi kadija ter dva olivarja, Ali Hodži pa sporoči, naj ne zabi prinesti seboj posode z olivami.«

Drugega dne na vse zgodaj je šel veliki vezir iskat malega kadija. Ker je že izvedel prejšnji večer njegovo ime, ga je našel brez težave. Bil je sin revne udove, ki se je zelo prestrašila, ko je slišala, da naj pride njen sin pred samega vladarja vseh vernikov. Vezir pa jo je potolažil, obljubivši ji, da pripelje po preteku ene ure dečka sam nazaj.

Ali Hodža, kupec, olivarja, kakor tudi kadi so že čakali v predsobi dvorane, kjer je običajno sodil kalif, ko je vstopil veliki vezir z dečkom. »Ali si bil ti oni« je vprašal Harun Abrašid zmedenega dečka, »ki je obsodil sinoči tatinskega kupca?«

Skromno je odgovoril deček: »Da, gospod, to sem bil jaz!«

»Dobro,« je rekel kalif, »danes ti pokažem pravega kupca in resničnega Ali Hodžo, in tudi danes izreci ti sodbo.«

Prišli sta prepirajoči se stranki; tožitelj in toženec sta razložila svoje zadeve. Ko je zopet zahteval kupec, naj se mu dovoli potrditi resnico svoje izpovedbe s prisego, ga je vprašal deček, ki ga je bil posadil kalif poleg sebe na sodni stol: »Ali smem govoriti?«

»Le govori,« mu je odvrnil prijazno kalif. In k Aliju ter h kupcu obrnjen je dejal: »Ta otrok vaju bo poslušal ter potem razsodil.«

Deček je vprašal za posodo z olivami; najprej je ponudil eno olivo kalifu, naj jo pokusi, nato je poklical olivarja ter zahteval, naj določita, kako staro je sadje. Oba trgovca sta si sadje ogledala ter ga pokusila, nato pa sta izjavila, da so olive še sveže ter da so brezdvomno letošnjega pridelka. Sleparski kupec se je skušal braniti na vsakovrstne načine, a deček mu je zaklical: »Ti si tat!« Obsodbe pa ni izrekel, temveč dejal je kalifu: »Vladar vernikov, danes, ko je stvar resna, pristojna tebi, da izrečeš razsodbo.«

»Moja razsodba je ista,« je rekel kalif, »kakor je bila tvoja pri včerajšnji igri. Obesite krivoprisežnega sleparja!«

Ko je videl kupec, da je izgubljen, je prosil milosti ter obečal, da hoče vse povrniti Ali Hodži. Tudi je povedal, kam je skrnil zlate. Toda pravični kalif je rekel: »Tvoj kes prihaja prepozno. Tvoje sleparstvo ne zasluži odpuščanja!«

Kupca so odvedli. Ali Hodža se je zahvalil kalifu, ki ga je prijazno odpustil. Kadija je opomnil vladar, naj ne bo v bodoče prenegel v svojih razsodbah ter se naj uči od tega otroka, kako mu je uradovati. Dečka pa je objel, mu dal mošnjo s sto cekini ter mu še obljubil, da hoče skrbeti za njegovo vzgojo.

4. Oslar in tat.

Po mestnih cestah sta hodila dva tata ter sta iskala, ali bi ne bilo kaj posla za nju. Tedaj sta zagledala oslarja, kateremu je bilo videti, da je, zatopljen v globoke misli, vlekel svojega osla počasi za seboj. Eden tatov je jedva zapazil oslarja, ko je dejal svojemu tovarišu: »Le poglej, kako je nama posel olajšan, na vsej cesti ni človeka, a leni oslar caplja svojo pot, kakor da bi bil popolnoma pozabil na svojega osla. Dobro žival mu hočem odvzeti.« — »Kako pa hočeš to storiti?« je vprašal tovariš. »Oslar bo začel strašno vpiti ter bo opozoril ljudi na naju.« — »Nič se ne boj,« je odvrnil prvi, »osla ločim od gospodarja ne da bi sanjač kaj opazil.«

Tat je šel previdno za možem, odvezel je tiho oslu uzdo ter si jo nataknil sam na glavo. Potem je namignil tovarišu, naj se polasti osla, a sam se je pustil mesto osla mirno vleči naprej. Kakor hitro pa je opazil, da mu je tovariš izginil z oslom v stransko, cesto je postal ter se zoperstavil oslarju. Ta se je ozrl na uporno žival ter je zagledal ves prestrašen nauzdanega človeka. Jecljaje je vprašal: »Kdo pa si vendar?« — »Nihče drugi nego tvoj osel, ki je na hvalo dobrosrčnosti svoje matere postal zopet to, kar je bil nekdanj, namreč človek.«

Oslar je obstal kakor ukopan. »Vedeti moraš,« je nadaljeval zviti tat, »da sem bil kot mladenič skrajno malopriden ter nisem često po cele noči prišel domov. Nekega dne, ko pridem zopet šele ob jutranjem svitu v stanovanje svoje matere, revne udove, jo je pograbila jeza, zaklela je vse hudobne duhove, naj me kaznujejo, in še preden je mogla ustaviti svoje zaklinjanje, me je hudi duh že premenil v osla. Izgnali so me iz hiše ter sem ti nato služil

mного let kot tovarna žival. Bržčas se me je danes mati zopet spomnila v ljubezni ter prosila duhove, naj me odvežejo zakletve, zakaj prav nenadoma sem dobil zopet svojo človeško podobo, kakor vidiš sam.«

Oslar ni mogel izpregovoriti vsled prevelikega strahu niti besedice; tat pa je šel mirno svojo pot. Doma je sprejela žena oslarja s celo ploho očitanj. Šele ko je izvedela čudno oslovo zgodbo, se je pomirila. Celo vest jo je pekla, da je ravnala z oslom čestokrat slabo ter ga porabljala za pretežavna dela. Pridno je dajala zato miloščine beračem, da bi dosegla odpuščenje svojih grehov; a mož je skušal nekaj časa opravljati svoje posle brez osla. Ker pa je kmalu uvidel, da tega ne zmore, je šel nekega dne na semenj, da bi kupil drugega osla.

Ogledal si je že razne sivce in je hotel ravno vprašati za ceno najbolj rejenega osla, ko je izpoznal v živali svojega lastnega osla, ki mu je služil toliko let. Prestrašen je obmolknil. Izbral si je drugo žival; odhajaje pa se je še enkrat obrnil k svojemu staremu oslu ter mu zašepetal na uho: »Gorje ti, nepoboljšljivi nepridiprav! Že zopet si prišel prepozno domov, in duhovi so te vnovič premenili v osla. Da bi te zopet kupil, na to niti ne mislim.«

5. Ali Baba in 40 razbojnikov.

V nekem perzijskem mestu sta živela nekdaj dva brata. Kakor se to večkrat pripeti na svetu, je bil eden bogat, drugi pa reven. Prvemu je bilo ime Kasim in je imel razen velike prodajalnice še obsežna zemljišča. Drugi, po imenu Ali Baba, ni imel ničesar razen treh mršavih oslov. Preživiljal se je s prodajo lesa, ki ga je sekal v gozdu ter ga na hrbtih svojih sivcev spravljajl v mesto.

Ko je zopet podiral nekega dne drevje, je zapazil veliko krdelo jezdecev, ki so drvili čez ravnino proti gozdu. Ker se je bal, da so razbojniki, je pognal brž osle v goščavo, sam pa je splezal na visoko drevo. Kmalu je izpoznal Ali Baba, da so jezdeci res razbojniki. Bilo jih je ravno štirideset. Stopili so s konj, jih privezali ter odložili svoje torbe, ki so bile videti zelo težke. Najpostavnejši med njimi, katerega je smatral Ali Baba za glavarja, si je napravil pot skozi grmovje, a ostali so mu sledili. Na precej visoki skali so se ustavili. Glavar je zaklical: »Sezam, odpri se!« Takoj so se odprla vrata, skozi katera so odšli vsi roparji, glavar zadnji. Takoj nato se je skala zopet zaprla, a o kakih vratih ni bilo ni duhu ne sluha. Ker je bil Ali Baba dobro skrit v gostem drevesnem vrhu, si je mislil: »Videti hočem, ali se pač prikažejo roparji zopet.«

Precej časa je preteklo, toda Ali Baba se ni naveličal čakati. Minulo je pač nekoliko ur, preden se je skala zopet odprla in se je prikazal glavar ter za njim tovariši. Medtem ko so poiskali ostali razbojniki svoje konje ter jim naložili — kakor je opazil Ali Baba — precej olajšane bisage, se je prepričal njihov vodja, ali ni nikogar v bližini, potem je zaklical glasno: »Sezam, zapri se!« Brez hrupa so se zaprla skalna vrata, nakar je zasedel tudi glavar pripravljenega mu konja; in vsi so odjezdili po isti poti, kakor so prišli.

Ali Baba je pustil preteči nekoliko časa, preden je prišel iz svojega zatišja. Šele, ko je izgubil roparje povse izpred oči, je zlezal z drevesa. Najprej je poiskal svoje osle; potem pa je stopil k škali, ter zaklical: »Sezam, odpri se!« Takoj so se vrata odprla in Ali Baba je vstopil. V visoki dvorani, ki jo je izklesala človeška roka v skalo, so ležala v visokih kupih živila, srebro, zlato, drago kamenje, dragocene preproge in vsakovrstno kupčijsko blago. Nepoklicani obiskovalec je pač videl, da je prišel v pravo razbojniško jamo.

Vendar si ni pomišljal dolgo. Vzel je toliko mošenj zlata, kolikor jih je mogel nesti z obema rokama, naložil jih oslom ter ponavljal isto tako dolgo, da so bili vsi trije primerno natovorjeni. Potem se je postavil pred vrata, ki so ostala dotlej odprta, ter zaklical: »Sezam, zapri se!« Da ne bi kdo opazil njegovega dragocenega tovara, je položil črez vreče gosto plast dračja ter se napatil končno proti domu.

Ko je prišel domov, je poklical najprej svojo ženo v hlev ter ji pokazal skrivaj svoje bogastvo. Ta se je zelo razveselila, da ji ne bo treba več tako težko delati, in nosila bo lahko lepše obleke. Ker bi bila oba rada izvedela, koliko znaša pravzaprav njuno premoženje, je poslal Ali Baba k bratu po mernik, da bi zmeril svoj denar. Kasimova žena pa je bila velika radovednica, in ker je hotela na vsak način vedeti, kaj bodo pri njenem svaku merili, je prilepila na zunanje dno posode nekoliko voska.

Medtem, ko je kopal Ali Baba veliko jamo, da bi skrili vanjo svoje zaklade, je merila njegova žena denar ter se zelo veselila, da more tolikokrat posodo napolniti in zopet izprazniti.

Ko je vrnila po končanem poslu posodo, pozabila je obrisati dno, zato je obvisel na njem en zlat. Njena sva-kinja je brž preiskala mernik ter našla na svoje veliko začudenje zlatnik. Ko je to povedala svojemu, pozno iz prodajalnice vrnivšemu se možu, je mož kar onemel od začudenja in zavisti.

Na vse zgodaj prihodnjega dne je šel k svojemu bratu ter ga vprašal, kako je dobil tako nenadoma toliko bogastvo, da mora meriti svoj denar. Ko je izvedel Ali Baba, kako je zaznal Kasim za njegove zaklade, je povedal bratu vso zgodbo o razbojnikih in njihovi skrivni skalni dvorani.

Lakomni Kasim ni mogel premagovati svojega veselja, oči so se mu svetile, ko mu je pripovedoval Ali Baba o nakopičenih dragocenostih. »Ildimo po vsa zalogo!« je vzkliknil. »Polovico vzamem jaz, polovica bo pa tvoja!« Akoravno ni hotel Ali Baba v začetku ničesar slišati o tem predlogu, moral se je končno udati ter razodeti tudi svojemu bratu, kje je zaklad in kako se pride do njega.

Toda Kasim nikakor ni mislil več na delitev s svojim bratom, ko je le vedel, kje je najti skrite zaklade. Pač pa je še istega dne odpotoval z desetimi mezgi, otovorjenimi z velikimi zaboji, da bi spravil, če le možno, vse blago vanje.

Res je tudi našel gozd in skalo, tudi so se odprla na njegovo povelje: »Sezam, odpri se!« vrata v zakladnico. Par trenutkov je stal Kasim kakor omamljen radi blišččega se bogastva. Potem pa je naglo vstopil in vrata so se zaprla za njim.

»Tukaj je še več, kakor sem si mislil,« je rekel sam pri sebi, »vkljub deseterici svojih mezgov bom mogel odnesti komaj del vsega blaga.«

Napolnil je nekoliko vreč, ki jih je prinesel seboj, do vrha z zlatom ter pri tem premišljal, kako bi mogel dobiti v svoje roke tudi oni del blaga, katerega ne more spraviti danes domov. Prišla mu je pač dobra misel, zakaj usta so se mu zategnila v širok nasmeh. »A sedaj vun z vami!« je rekel veselo žvenketaje z zlati, »nakazal vam bom mnogo pripravnejši in lepši prostor, kakor ste ga imeli dosedaj. Ha, ha, ha!« S temi besedami je vzel eno vrečo na rame ter hotel hitro vun skozi vrata. Toda nikjer ni bilo videti odprtine. »Odpri se,« je kričal Kasim. Ali glej, vse je ostalo zaprto. Kasim se je spomnil, da mora nagovoriti vrata z neko besedo, pa besedo je pozabil. Ker znači »sezam« neko vrsto žita, je poskušal Kasim s pšenico, ječmenom in še drugimi izrazi: Pa nobenemu se niso

umaknila vrata. »Riž, odpri se! Rž, otvori se!« je klical, a vse zaman. Tedaj je začel drviti ves obupan po jami iskaje izhoda. Pa nikjer ni bilo najti vrat ali kakšne razpoke. Le visoko zgoraj na stropu je bilo zamreženo okno. Ali kako naj pride do njega? Zaničljivo je sunil na stran z zlatom napolnjene vreče. Kaj mu pač koristi sedaj vse bogastvo, ko je ujet? Zopet je začel tipati okoli po stenah, ali bi ne zasledil kje morda vendar odprtino. Zdajci zasliši hrup. Obrne se in vidi vstopiti skozi odprta vrata oboroženega moža. »Ta je glavar razbojnikov,« si je mislil, »sedaj velja!« Z močnim skokom je planil na razbojnika, podrl ga na tla ter drvil preko njega proti vratom, da bi se rešil. Pa že prvi zunaj čakajočih razbojnikov ga je posekal s sabljo na tla, in predno se je mogel zopet pobrati, so ga posekali ostali razbojniki do mrtvega. Razbojniki so namreč že slutili nezgodo, ko so zagledali mezge pred jamo, ter zato imeli pripravljeno orožje, da bi jim ne mogel nihče uiti iz jame, tudi ko bi bilo istočasno več obiskovalcev v njej. Zaman so se povpraševali razbojniki, kako je bilo mogoče priti tujcu v skalno dvorano. Da je ta nepristopna od vseh strani, jim je bilo že davno znano, a da ve kdo za tajni nagovor, jim ni prišlo na misel.

»Naj je prišel noter kakor že koli,« je dejal končno glavar; »ako ima sodruge, bo morda poskušal še eden ali drugi priti sem. Tem pa hočemo pokazati, kaj jih čaka, s tem, da obesimo mrtveca v jami!«

To se je tudi zgodilo; razbojniki so se nato odstranili ter vzeli deset Kasimovih mezgov seboj.

Ker ni prišel Kasim prihodnjo noč domov, je bila njegova družina zelo razburjena in še pred dnevnim svitom je šla Morgijana, Kasimova sužinja, k Ali Babi, da ga obvesti o bratovi odsotnosti. Ko je slišal Ali Baba, da je odšel brat z desetimi mezgi in zaboji, si je takoj mislil, da

je šel Kasim v razbojniško jamo. Brez obotavljanja ga je šel iskat.

Ko je prišel proti večeru s Kasimovim truplom domov, je poklical najprej Morgijano na stran, razložil je pametnemu dekletu, kaj se je zgodilo njenemu gospodarju ter jo prosil, naj gleda, da se ne bo po mestu nič izvedelo o nenaravni bratovi smrti. Potem šele je sporočil tudi svakinji žalostno vest. Tudi ona je bila mnenja, da se ne sme razvedeti o čudni moževi smrti, ker bi si sicer nakopali na glavo maščevanje razbojnikov. Pa kako naj se to zgodi? Morgijana je vedela svetovati. Prihodnjega dne je pripovedovala zdaj tu, zdaj tam, da je njen gospodar zelo bolan in tudi v lekarno je šla po zdravila, kakršna se rabijo le pri nevarnih boleznih. Ponoči pa je privedla krpača, kateremu je zavezala poprej oči, in ta je moral sešiti štiri dele mrtveca. Drugo jutro so razširili vest o Kasimovi smrti, poslali so po imama in mošejne služabnike ter nesli v spremstvu bližnjih sosedov ob neprestanih molitvah rakev s Kasimovim truplom na pokopališče.

Dotlej bi se bilo tedaj vse dobro izvršilo; toda ko niso razbojniki našli pri svojem zopetnem obisku v jami obešenega trupla, so bili uverjeni, da ve nekdo za njihovo tajnost. Sklenili so tedaj, iskati sledov tako dolgo brez miru in pokoja ter nič drugega početi, dokler ne dobe soznalca svoje skrivnosti.

Najbolj zvitemu v svoji družbi je zapovedal glavar, naj poizveduje po mestu, kdo je umrl zadnji čas vsled čudne bolezni. Razbojnik je slušal. Izpraševal je križem po vsem mestu, a izvedel je le za takšne slučaje, ko so umrli ljudje navadne smrti. Nevoljen se je že hotel razbojnik zopet vrniti, ko je prišel mimo delavnice starega krpača, ki je veselo prepeval. Čevljarjeva veselost je jezila razbojnika,

zato mu je rekel: »Poješ pač od samega veselja, ker moreš še videti vkljub svoji starosti čevelj, ki ga obdelavaš.«

»Čevelj,« se smeje krpač. »Vidim še več kot čevelj. Moji vbodi so še tako lični in drobni kakor da jih je naredil najmlajši čevljar. O moji spretnosti bi pač dobil drugačne pojme, ko bi ti povedal, da sem skrpal te dni celo človeka.« Razbojnik je postal pozoren. Velel je zgovornemu starcu, naj pripoveduje ter ga pridobil z zlatom, da mu je pokazal pot, ki jo je hodil z zavezanimi očmi. Na ta način se je res posrečilo razbojniku, da je našel Kasimovo hišo. Naredil je na njena vrata s kredo posebno znamenje ter, veseleč se svojega vspeha, vrnil se k svojim tovarišem. Ne dolgo potem je prišla Morgijana od nekega posla domov ter je opazila znamenje na hišnih vratih.

»Ali so že razbojniki našli sled?« si je mislila bistroumna sužinja. »Potem pa moramo biti previdni.« Vzela je kredo ter zaznamovala vsa vrata ob cesti z enakim znakom. Ko so prišli kmalu na to razbojniki na cesto, katero jim je ogleduh pokazal, niso mogli najti prave hiše ter so se morali vrniti v gozd, ne da bi bili kaj opravili.

Tudi drugi razbojnik, ki so ga poslali prihodnjega dne, da poišče pod vodstvom krpača Kasimovo hišo ter jo zaznamuje, ni imel večje sreče. Njegovo znamenje je zopet opazila Morgijana ter ga ponaredila na vse druge hiše.

Končno se je napotil sam glavar. On pa ni napravil znamenja na vrata, ko je našel hišo, temveč si jo je ogledal z okolico vred tako natančno, da bi jo mogel prav lahko zopet najti.

Prihodnjega dne zvečer je sedel Ali Baba pred hišo svojega ranjega brata, kjer je stanoval poslej s svojo svakinjo. V polnih požirkih je užival sveži večerni zrak. Tedaj se je približal mož z dolgo vrsto otovorjenih mezgov ter se ustavil ravno pred Ali Babovo hišo. Bil je to glavar raz-

bojnikov, a v mehovih na mezgih so bili njegovi sodrugi, ki so dihali skozi razparane šive. Glavar je pristopil k Ali Babi, rekoč: »Gospod, tovor olja prinašam, da ga prodam jutri na semnju. Nikjer pa ne dobim danes več prenočišča. Ali te smem prositi strehe za to noč?«

Ali Baba je odgovoril: »Dobrodošel!« Pokazal mu je hlev za živali ter dvorišče, kjer naj bi odložil mehove z oljem.

Čez nekaj časa, potem, ko sta se Ali Baba in njegov gost že o marsičem zabavala, so šli vsi k počitku. Samo Morgijana je ostala po koncu, da osnaži in uredi kuhinjsko posodo. Ko ji je pri delu ugasnila svetilka ter ni mogla najti po daljšem iskanju niti olja niti sveče, odloči se hitro ter gre na dvorišče, da si izpusti iz meha malo olja za svojo svetilko.

Ko je prišla k prvemu mehu, je vprašal v njem skriti ropar prav tiho: »Ali je že čas?« Razumna deklica se je v začetku sicer prestrašila teh besed; vendar se je takoj zopet ohrabrila in odgovorila ravno tako tiho: »Še ne, pa bo kmalu!« Da bi izvedela, ali je tudi v drugih mehovih tako čudna vsebina, je hodila Morgijana od meha do meha, in ker je dobila povsod isto vprašanje, odgovarjala je tudi povsod enako. Šele zadnji meh je našla res z oljem napolnjen. Vzela si je za svojo potrebo olja ter se zopet vrnila v kuhinjo. Jasno ji je bilo, da grozi vsej hiši velika nesreča, če je urno ne zabrani; zakaj niti za trenotek ni dvomila, da je v hiši razbojniška druhal, ki je umorila Kasima. Ali naj zbudi Ali Babo? To bi mogel opaziti vsakakor še bedeci glavar, a potem bi pač ne trajalo dolgo, da bi prišli na svetlo skriti razbojniki. Pogumna Morgijana je sklenila vsled tega samostojno postopati. Vzela je kotel ter ga nesla na dvorišče, kjer ga je obesila na stojalo. Potem ga je napolnila z oljem iz meha ter zakurila pod

kotlom. Kakor hitro je olje zavrelo, je vlila v vsak meh skozi špranjo toliko vrelega olja, da so se razbojniki zadušili.

Nato je šla zopet v zgornje nadstropje hiše ter čakala, kaj se bo zgodilo. Ko si je mogel glavar misliti, da je šlo vse v hiši k počitku, je zagnal drobnega kamenja na dvorišče. To naj bi bilo razbojnikom znamenje, naj razrežejo mehove ter pridejo v hišo. A ker se ni na dvorišču nič ganilo, je šel glavar sam gledat k svojim sodrugom in je opazil, da so vsi mrtvi. Ni se mu zdelo varno, ostati še dalje v tej opasni hiši; zavihtel se je čez vrtno ograjo ter izginil, prisegaje Ali Babi in njegovi družini strašno maščevanje. Morgijani pa je podaril gospodar za njeno pogumno in preišljeno postopanje popolno svobodo, a ostala je za služabnico v hiši. Ali Baba ni nikomur izdal dogodka, temveč je zakopal trupla razbojnikov pod trato na svojem vrtu. Orožje in mezge pa je oddal svojemu sužnju, da jih polagoma razproda na semnju.

Preteklo je nekaj časa, in Ali Baba ni čul nič o razbojniškem glavarju. Nekega dne pa privede sin, ki je bil prevzel Kasinovo prodajalno, tujega kupca s seboj domov, češ, da je sklenil ž njim kupčije ter ga prosil, naj bo opoldne njegov gost. Ali Baba je sprejel prijazno tujca ter ga povabil, naj sede k že pogrneni mizi. Morgijana, ki je prinašala jedi na mizo, je opazovala skrivaj gosta ter se kmalu uverila, da ni ta nihče drugi nego glavar umorjenih razbojnikov. Takoj je sklenila, paziti nanj ter ga ubiti, preden bi mogel škodovati njenemu gospodarju ali sinu. Po obedu so prinesli na mizo sadje, a Morgijana in suženj sta zaplesala v zabavo omizju neki ples, čigar kretanje sta spremljala z enoglasno godbo in živahnimi poskoki, kakor je to na Jutrovem še dandanes navada. Ko pripleše Morgijana mimo gosta, je zapazila pod njegovim plaščem skrito bodalo. Kaj

ji je sedaj storiti? Po končanem plesu je pomolila možem majhen boben, ob katerega je med plesom bila, proseč jih smeje zveneče zahvale za svojo umetnost. Vsak ji je vrgel zlatnik. Ko je segel razbojnik po svoji mošnji ter vsled tega ni mogel imeti za trenutek obeh rok v obrambo, mu je porinila Morgijana z močnim sunkom svoje bodalo v prsi, da se je zvalil brez glasu s stola. Na očitaneje Ali Babe in njegovega sina, je pokazala Morgijana skrito bodalo umorjenega razbojnika, ki ga je sedaj spoznal tudi Ali Baba. Tako je rešila Morgijana že drugič svojega gospodarja smrti. Vsi domači so jo radi tega visoko čislali, a čez nekaj časa je postala žena Ali Babovega sina.

Ali Baba sam pa je živel od tedaj brez nevarnosti ter bil neoviran edini lastnik velikega zaklada. Razbojniško zakladnico je posečal od časa do časa, da popolni svoje bogastvo, ki ga je obračal v korist revnim. Njegova družina je uživala še dolgo po njegovi pozni smrti najvišji ugled po vsem mestu.

6. Čarodelni konj.

Od prastarih časov se v Perziji ne obhaja noben praznik tako splošno in svečano kakor Nur, prvi dan novega leta, ki je obenem začetek pomladi.

Ako se pa obhaja ta praznik že v vseh selih in vaseh z velikimi veseljami, presegajo vse take zabave one, ki jih prirejajo po več dni v prestolnici kraljestva na kraljevem dvoru.

Zopet so obhajali ta dan. Dvor se je udeležil mnogih izvenrednih zabav, domačini in tujci so razkazovali najtežje in najčudnejše svoje umetnosti. Prav zadnji je prišel neki

Indijan, ki je privedel kralju umetno izdelanega konja ter ga hvalil kot največje čudo sveta.

Kralj si je ogledal umetno delo od vseh strani. Ker pa ni mogel najti na njem nič izvenrednega, je rekel: »Pač lahko mogoče, da si se prav marljivo trudil pri izdelovanju tega konja, pa zdi mi se, da bi mogli tudi drugi umetniki posnemati naravo tako natanko.«

Indijan je odgovoril: »Oprosti, gospod! Čudno je to pri konju, da se more njegov gospodar dati prenesti na njem v najkrajšem času, kamorkoli si želi, kakor hitro je izvedel tajnost, kako ga je treba pognati.«

Kralj se je neverjetno zasmel in rekel: »No, to čudno svojstvo mi moraš takoj pokazati. Vidiš ono modro goro v daljavi? Na njeni strmini raste drevo, ki v našem kraju ne uspeva. Ako mi prineseš v četrť ure vejico katerega teh dreves, hočem priznati, da je največje čudo na svetu v tvojih rokah.«

Indijan se je poklonil kralju, skočil na konja, zavrtel neko vrtilko na konjskem tilniku — in kakor puščica iz loka vzletel v višino. Med krikom množice je podil jezdec visoko v zraku svojega umetnega konja; nato jo zavil proti zaznamovani gori, in v hipu je izginil. Ni trajalo pa niti četrť ure, ko so zagledali čarovnika že zopet. Najprej ga je bilo videti s konjem kakor meglico, kmalu pa spoznali konja in jezdeca, a kralj je že od daleč spoznal vejice, ki jih je Indijan v roki vihtel v pozdrav.

Ko je stopil Indijan s konja ter oddal vejice, mu je rekel kralj: »Tako umetne stvari še res nisem videl, in bil bi srečen, ako bi imel tudi takšnega konja. Ako mi ga hočeš prodati, dam ti zlata in dragega kamnja, vrhutega pa si smeš izbrati najlepših konj iz dvorne konjarnice.«

»Konj je na prodaj,« je odgovoril Indijan, »toda modrijanu, ki me je učil izdelati to umetnost, sem moral s

prisego obljubiti, da ga ne prodam nikdar, temveč ga le zamenjam.«

Ves razvnet vzklikne kralj: »Pripravljen se na vsako zameno. Zahtevaj katero mojih najobljudenejših mest in dati ti ga hočem v neomejeno last za vse življenje.«

Vsi okoli stoječi ostrmé nad kraljevo radodarnostjo; toda Indijan odvrne: »Vaše velikodušje znam prav ceniti, gospod. Ali oprostite mi, če vam izjavljam, da sem obljubil dati svojega konja onemu vladarju, ki bi mi dal svojo hčer za ženo.«

Kralja je sicer osupnila ta zahteva, pa skoraj je bilo videti, kakor da ni zoper tako zameno. Zraven njega stoječi njegov sin, kraljevič Fir, pa je zaklical glasno: »Upam, oče, da zavrneš tako čudno ponudbo ter ne skleneš kupčije, ki bi nas ponižala!«

»Dobro vem,« je rekel kralj, »kaj sem dolžan sebi in svojemu dostojanstvu. Vendar preden odločim, želim, da poizkusiš ti sam konja.«

Kraljevič je pogledal vprašujoče Indijana, a ker se je kazal ta veselega nad kraljevo željo, zavihtel se je na konja ter zasukal vrtilko. Preden je mogel Indijan prepričati početje vročekrvnega kraljeviča, je že plaval konj visoko v zraku ter izginil v nekaj trenutkih.

Kralj je osupnil ter se takoj obrnil k Indijanu z vprašanjem, če more pač priti kraljevič ravno tako lahko tudi nazaj, kakor se je vzdignil. Ali čarovnik je odvrnil obžalovaje, da se to pač ne zgodi tako lahko, ker je kraljevič zamudil poizvedeti tajnost, kako se prisili konja, da se vrne na zemljo.

Tedaj se je kralj razsrdil ter zapovedal vreči tujca v ječo. »Ako ne pride kraljevič v teku treh mesecev nazaj, dam ti odsekati glavo!« je zaklical kralj za Indijanom.

Med tem je vzdignilo kraljeviča Fira tako visoko v zrak, da ni videl več zemlje. Tedaj se je hotel spustiti zopet navzdol in vrtil v to svrho vrtilko v nasprotno stran. Toda konj se je le vzdigoval vedno višje. Sedaj se je začel kraljevič bati ter je iskal po vsem živalskem životu drugo vrtilko, s katero bi mogel konja navzdol voditi. Toda glava in hrbet, kakor tudi strani konja so bile povsem gladke, nikjer ni bilo občutiti najmanjše izboke.

Ko je že mislil leteči kraljevič, da je izgubljen, je segel po naključju v levo konjsko uho ter otipal majhen gumb. Brž ga poskusi zavrteti. Posrečilo se mu je, in komaj ga je parkrat zavrtel, ko je že tudi zagledal gore in doline pod seboj. Že v par minutah je bil na trdnih tleh ter opazil, da je prišel pred prag obširnega, krasnega gradu.

Ker ni našel nikogar, da bi ga prosil pojasnila, pustil je konja ter šel iskat pot v veliko poslopje. Vrat je bilo dovolj, toda vsa so bila zaklenjena. Hodil je okoli poslopja ter zasledil končno na malem prizidku vrata, ki so bila sicer zaprta, pa ne zaklenjena.

Čuvaj, ki je slonel na preprogi ob zidu znotraj vrat, je spal in njegova gola sablja je ležala poleg njega na tleh. Drzno je prodiral kraljevič naprej. Skozi več temnih hodnikov je prišel končno k jasno razsvetljeni sobi z odprtimi durmi. Ker je začul glasno smrčanje, je vstopil ter videl ležati na preprogah po tleh več črnih slug. Kraljevič Fir je sedaj vedel, da se nahaja v predsobi spalne dvorane kake imenitnice. Za trenutek je pomislil, kaj mu je storiti.

Tukaj ne more ostati; zakaj, če se črnici zbude, bil bi izgubljen. Brez obotavljanja bi ga razsekali na kose. Nazaj tudi ne sme več iti; morebiti bi niti pota ne našel

več. Naglo se odloči, da vstopi v spalnico ter prosi varstva in oproščenja pri imenitnici, ki brezdvomno spi tukaj.

V prostoru je bilo več postelj. Ker pa je stala med njimi samo ena, ki je bila visoka, sklepal je kraljevič, da je to ležišče zapovednice, a druge pri tleh da so prirejene sužnicam. Ko se je približal, zagledal je čuda lepo deklico. Tiho je pokleknil ter rahlo potegnil spečo za rob njenega rokava. Deva je odprla oči. V prvem strahu vsled prisotnosti tujega moža je hotela poklicati služabnice, pa kraljevič ji ni pustil časa. Nagnivši glavo do tal, je zašepetal: »Oprostite, lepa gospa, da vas motim v spanju! Čudna dogodba me je privedla k vašim nogam. Jaz sem kraljevič Fir iz Perzije, ki sem se včeraj še udeleževal hrupne veselice v svoji domovini, a sedaj sem v neznani deželi v smrtni nevarnosti. Prosim vas ponižno: sprejmite me v svoje milostljivo varstvo!«

Deva se je pomirila. Izpregovorila je ravno tako tiho kakor kraljevič: »Vaša sreča, da ste se obrnili name. Jaz sem hči bengalskega kralja, in tukaj je moje letovišče, kamor vas je zanesel slučaj. Moje varstvo vam je zajamčeno, in ker sem tukaj edina zapovednica, ni se Vam treba bati, da bi drznil kdo nasprotovati mojim ukazom.«

Namignila je kraljeviču, naj se vrne v predsobo, toda tako tiho, da se sužnji ne zbude. Brž je nato zbudila sužnice ter jim zapovedala, da nakažejo sobo gostu, ki ga imenuje sina mogočnega vladarja. Služabnice so mu nanosile tudi jedi in pijače.

Drugo jutro je dobil vsak služabnik v gradu ukaz, da se mora vesti napram odličnemu tujcu spoštljivo ter izpolniti vse njegove želje. Ko je kraljevič vstal, zapovedal je zamorcu, naj vpraša kraljično, če sme priti k njej. Odgovor mu je prinesla gospodična sama.

»V moje sobe,« reče, presenečenemu kraljeviču, »sme grajski nadzornik vsak čas vstopiti. Ker pa je mogoče, da ne sme slišati vsakdo vaše usode, prihajam k vam, da morem poslušati nemotena vaše pripovedovanje. Vse mi smete zaupati.«

Vzradoščen je zrl kraljevič v ljubeznivi kraljičin obraz. Ker je sedla kraljična na divan, izbral si je kraljevič prostor na stolčku pri njenih nogah ter začel pripovedovati o svojem čudnem potovanju po zraku.

Ko je dovršil svojo povest, je rekla kraljična: »Dasi me je groza, ako le pomislim na vaše nevarno potovanje, vendar me veseli, da vas vidim pri sebi. Želim le, da bi vam ugajalo pri nas. Če se vam ne mudi preveč nazaj, razkazati vam hočem vse krasote svojega letovišča in njegove okolice.«

Kraljevič je sprejel prijazno ponudbo prav hvaležno.

Minulo je že več dni, ko se je spomnil kraljevič Fir svojih starišev, ki so gotovo zaradi njega v velikih skrbih; štel si je v dolžnost, vrniti se domov kakor hitro mogoče. Toda pri pogledu na lepo kraljično je pozabil zopet kmalu svoje namere. Če se je sprehajal ob njeni strani po senčnatih potih prekrasnih vrtov, mislil si je, kako lepo bi bilo, če bi smel dan na dan zreti v njen prijazni obraz!

Nekega dne se je osrčil ter izpovedal kraljični, da jo želi odvesti za ženo v svojo domovino. Kraljična, ki je bila lepemu in pametnemu mladeniču že davno naklonjena, pa je izjavila, da gre rada ž njim v njegovo kraljestvo, kakor brž bi dobil privoljenje njenega očeta. Tedaj pa ji je razložil kraljevič Fir, da je brez spremstva ter bi ga kralj, njen oče, smatral za revnega klateža, če bi prišel sam pred njega. Predlagal ji je vsled tega, naj bi ga takoj spremljala v Perzijo.

»Moji starši vas bodo najprijaznejše sprejeli, a tudi bengalski kralj sprejme gotovo prijazno poslanstvo, ki mu ga pošlje moj oče takoj ob najinem prihodu v Širaz, da izprosi privoljenje za najino poroko.«

Kraljična ni odgovorila ničesar, toda obraz jo je izdajal, da nima ničesar proti predlogu. Že prihodnjega dne nastopita potovanje. Kraljevič Fir vzame kraljično k sebi na konja ter ga obrne proti Perziji. Potem zavrti nekoliko na vrtljiki in takoj se konj vzdigne ter ponese potnika z največjo brzino po zraku. Kraljična je sicer vztrepetala v začetku, pa kmalu se je pomirila, ko je videla kako varno in enakomerno drvi konj.

Kmalu je zagledal globoko pod seboj veliko mesto z mnogimi palačami in vitkimi stolpi. Kraljevič Fir je takoj spoznal, da sta dospela h glavnemu mestu očetovega kraljestva ter je začel konja polagoma spuščati navzdol. Prispela sta na tla pred mesto v bližini kraljevega letovišča. Kraljeviču je bilo to tem ljubše, ker je našla tukaj njegova spremljevalka takoj primerno zavetje, odkoder je bilo lahko prirediti svečanosten vhod v mesto.

Lahko si je misliti, da se je sultan zelo razveselil prihoda svojega sina, o katerem so že mislili, da je mrtev. Rad je privolil, da se pripelje bengalska kraljična. »Sam jo hočem posetiti,« je rekel presrečni oče, »in še danes praznujta svoje ženitovanje.«

Indijanu, ki je sedel dotlej v temni ječi, je zapovedal kralj povrniti konja z ukazom, naj ostavi deželo ter se nikoli več ne povrne. Potem je zapovedal pripraviti vse za sprejem kraljične, sam pa je šel z deželnimi prvaki in velikaši k letovišču, da pozdravi nevesto.

Sijajni sprevod, spremljan od vsega prebivalstva, pa še ni prišel čez polovico mesta, ko priplava nenadoma Indijan s kraljično na čudodelnem konju nad hišami,

glasno zasmehujoč kralja in njegovega sina. Zviti slepar je hitel takoj po svojem pomiloščenju v letovišče, nalagal je tam čakajočo kraljično, da je prišel ponjo ter jo pregovoril, da je zasedla ž njim konja.

Kakor je bila velika kraljeva jeza zaradi Indijanovega sleparstva, še večja je bila kraljevičeva bolest za izgubljeno nevesto. Še ponoči se je poslovil od svojih staršev ter se odpravil, preoblečen v derviša, iskat izgubljenko.

Med tem je prišel Indijan z odpeljano kraljično v bližino kraljevskega mesta Kašmira ter je izstopil v neki šumi. Kraljična je prečula vso noč v globoki otožnosti ter je premišljevala, kako bi ji bilo mogoče uiti Indijanu. Ko je napočilo jutro, je tožila, da je lačna ter prosila starca, naj ji preskrbi jedi iz bližnjega mesta. Indijan, ki je sam tudi že postal lačen, je bil pripravljen prinesiti živeža. Ako pa je mislila kraljična, da ji bo v zapeljivčevi odsotnosti mogoče zbežati, se je motila. Indijan se ni odstranil prej, preden je ni privezal tesno k drevesu. Da bi odvrnil vsakojake mimogredoče, ki bi ji hoteli pomoči ali jo osvoboditi, je pritrdil na drevo nad glavo nesrečnice listič z napisom »Kaznovana čarovnica«.

Pripetilo se je pa, da je prijezdil mimo gozdiča kmalu po Indijanovem odhodu kašmirski sultan z velikim spremstvom. Zaslišal je klicanje privezane kraljične ter je bil ves presenečen, ko je zagledal mlado in lepo kraljično v takem stanju. Že od daleč mu je klicala kraljična: »Gospod, usmilit se nesrečnice! Jaz sem bengalska kraljična, a neki slepar me je sem pripeljal na svojem čarodelnem konju!« Sultanu je ugajala kraljičina lepota in milina ter je verjel njenemu pripovedovanju bolj kakor Indijanovemu listku. Velel je razvezati ujetnico. Medtem ko je pripovedovala kraljična svojo zgodbo, se je vrnil starec z jedili. Takoj so ga zgrabili sultanovi služabniki ter so ga po kratkem

zaslišanju, pri katerem je skušal zaman tajiti, na mestu obesili. Dasi je bila kraljična sedaj rešena svojega mučitelja, vendar ni postala s tem srečnejša. Sicer ji je nakazal sultan, ki jo je vzel s seboj, najkrasnejše sobe v svoji palači ter je sploh storil vse, da bi ji napravil bivanje pri njem prijetno. Ali kako naj bi si pridobila kraljična zopet svojo dobro voljo, ko je bila tako oddaljena od vseh, ki jih ljubi! In v nekaterih dneh naj bi postala celo sultanova žena. Sicer je gojila veliko hvaležnost za moža, ki jo je iztrgal iz rok nesramnega Indijana, toda rajši bi umrla, kakor prelomila zvestobo svojemu ženinu. In vendar bi še tako rada dolgo živela! Saj je še vedno upala, da jo bo kraljevič Fir enkrat zopet našel. Kaj naj bi storila?

Dan poroke je bil že določen in prebivalci glavnega mesta so delali priprave za splošno udeležbo k tej vladarjevi svečanosti. Tedaj pa so sporočile kraljičine služabnice sultanu, da je lepa tujka nenadoma zblaznela.

Sultana je zelo užalostila ta vest. Takoj je poklical najslavnejše zdravnike svojega kraljestva ter jim naročil, naj poskusijo vsa sredstva svoje umetnosti, da ozdravijo kraljično. Pa zaman, njihova zdravila so bila brezuspešna in zdelo se je, da ostane razum nesrečnice za vedno omračen.

Kadar je stopil kak tujec v njeno sobo, je govorila res zmedeno, da včasih je planila proti obiskovalcem kakor divja. Ako pa bi jo bil mogel kateri zdravnikov opazovati, ko je bila sama, moral bi bil pač dvomiti o njeni dušni bolezn. Kraljičina se je namreč le delala umobolno, da bi ušla poroki s sultanom. Premenila je svoje vedenje, kakor hitro so jo ostavili sultan in služabnice.

Kraljevič Fir je prehodil medtem razne dežele ter povsod poizvedoval po izgubljeni deklici. Toda vsa njegova prizadevanja so ostala brezuspešna. Tedaj pa je zaslišal

nekega dne na svojem potovanju v velikem indijskem mestu, kamor je prihajalo mnogo tujcev, pripovedovati o neki bengalski kraljični, ki biva na dvoru kašmirskega sultana ter trpi za neozdravljivo boleznijo na umu. Takoj je slutil, da ni bolnica nobena druga, nego ona, ki jo že tako dolgo išče. Brez obotavljanja se je podal na pot v Kašmir. Ko je izvedel v glavnem mestu te dežele zgodbo o kraljični in čudnem konju, na katerem jo je odvedel indijski čarovnik, tedaj mu je bilo jasno, da je dosegel končno cilj svojega potovanja.

Da bi prišel h kraljični, se je preoblekel v zdravnika ter sporočil sultanu, da je mnogo potoval ter že ozdravil mnogo, sicer neozdravljivih bolnikov. Sultan ga je poklical k sebi, in ker je bil kraljevič prikupljive zunanosti, se ni obotavljal, temveč izročil mu je kraljično, da jo ozdravi. Takoj pri prvem sestanku sta se spoznala zaročenca, ne da bi bila to komu izdala. Ko je dobil kraljevič čez nekaj dni dovoljenje, da sme obiskati bolnico sam, mu je kraljična zaupala, da je povsem zdrava ter da se je le iz ljubezni do njega delala bolno. Vsa srečna je sprejela hudo skušana deklica kraljevičevo obljubo, da bo storil vse, da jo reši.

Sultan je pričakoval navideznega zdravnika v svojih sobanah ter si je dal natančno poročati o stanju kraljičine bolezni. V svoje veliko veselje je zvedel, da je bolezen ozdravljiva in je upati, da tudi kraljična precej ozdravi. »Popolno ozdravljenje bi seveda mogel obljubiti le tedaj,« je dejal zdravnik, »če bi izvedel kraljičino zgodbo, da bi dognal prvotni vzrok njenega trpljenja.

Tedaj je povedal sultan, kako je našel kraljično in je omenil pri tem seveda tudi čarodelnega konja. Prav to pa je hotel vedeti kraljevič. Komaj je tedaj omenil sultan, da ima še čarodelnega konja, je vzkliknil navidezni zdravnik: »Tu jo imamo, v tem konju je vzrok kraljične bolezni;

bolnica je začarana; to začaranje izhaja iz te živali ter se da pregnati s kajenjem in zagovori istočasno iz nje in tudi iz konja.« Sultanu se je zdelo to jasno in z veseljem je tudi pritrdil predlogom učenega doktorja, da mu prepusti drugega dne konja v razčaranje na javnem prostoru ter je povabil k temu tudi kraljično.

Čarodelni konj je bil že postavljen, ko je prišel drugega dne kraljevič na veliki prostor pred gradom. Tudi kraljična s svojimi služabnicami je že bila prisotna, a neizmerna množica ljudstva se je zbrala v nestrpnem pričakovanju.

Tedaj je stopil navidezni zdravnik pred sultana; proseč ga naj reče služabnicam vzdigniti kraljično na čudodelnega konja. Ko se je to zgodilo, je nastavlil okoli in okoli konja kadilnice ter metal na žareče oglje razne dišave. Hipoma se je vzdignil gost dim ter zagrnil za nekaj trenutkov konja in kraljično. Z glasnimi klici in razprostrtimi rokami se je približal kraljevič konju. Gledalci so pač mislili, da se začne sedaj razčaranje. Kraljevič Fir pa se je zavihtel, zavil v dim, naglo za kraljično na čarodelnega konja, zavrtil znano mu vrtilko ter — zletel mimo strmečega sultana in kričečega ljudstva bliskoma v zrak. Medtem ko so se spodaj še kadile kadilnice ter je zrl sultan nem proti sinjemu nebu, sta potnika na svojem brzecu že davno odletela črez kašmirsko dolino ter hitela, varna vsakršnega zasledovanja, proti perzijskim mejam.

Kraljeviča Fira in njegovo zopet pridobljeno nevesto so pozdravili doma z največjim veseljem. Bengalski sultan, ki je bil že davno obveščten o usodi svoje hčere, je bil ravno na obisku na perzijskem dvoru. Z veseljem je privolil v poroko svoje edine hčere s kraljevičem. Že prihodnjega dne so praznovali ženitovanje. Odsihdob ni motil več

noben star čarovnik sreče mladega para. Čarodelnega konja pa, ki je povzročil toliko gorja, je zapovedal kralj sežgati, in do današnjega dne ni mogel nihče zopet napraviti takega konja.

7. Sanje.

V Bagdadu je živel nekdam kupec. Imel je lepo hišo s krasnim vrtom, a njegova prodajalna je bila med najimenitnejšimi v vsem mestu. Mnogokateri so ga zavidali, pa tudi sam je mislil, da se bode štel kmalu lahko med najpremožnejše ljudi v deželi. Toda motil se je; ni namreč premislil, da bi se mogle njegove kupčije tudi kdaj pone-srečiti. V kratkem času je izgubil vsled svojih sleparskih kupčijskih prijateljev ter vsakovrstnih nezgod, ki so se vsule nanj, vse svoje premoženje, da mu je ostala le še hiša z vrtom. Zaman je iskal pomoči pri svojih prijateljih; ni se mu posrečilo ustanoviti niti male trgovine, ker mu niso hoteli ljudje posoditi denarja drugače, da bi jim bil zapisal hišo z malim zemljiščem. K temu pa se kupec ni mogel odločiti. Tako je živel tedaj prav ubožno in često-krat je šel lačen in na smrt utrujen v posteljo. Nekdam pa je sanjal, da stoji pred njim mož, govoreč mu: »Tvoja sreča cvete v Kahiri.« Te sanje so ga trpinčile ves prihodnji dan, in koder je hodil in kjer je stal, vedno je slišal besede: »Tvoja sreča cvete v Kahiri.« Končno je rekel sam pri sebi: »Gotovo je res, da se mi tukaj ni še nobena stvar posrečila; odpraviti se hočem na pot v Egipt, da poiščem veliko mesto Kahiro ob Nilu. Morebiti mi v tujini podeli Alah zopet svojo pomoč, ki mi jo je odtegnil doma.«

In res se je pridružil veliki karavani ter dospel po mnogem trudu in velikih naporih v Kahiro, najkрасnejše

egipčansko mesto. Ker je bilo pri njegovem prihodu že pozno, vrhutega pa je bil tudi varčen, si ni iskal več prenočišča, temveč je vstopil v odprto mošejo, da malo pomoli ter zaspi potem v mirnem kotiču.

Toda ni še ležal trudni kupec dolgo v svojem kotu, ko ga zbudi nekak šum. S težavo mu je prodrlo oko temo in zapazil je, kako se mnogo razbojnikov pripravlja, pokrasti dragoceno cerkveno orodje ter vlomiti v omare in skrinje. Medtem ko je kupec še prevdarjal, kaj mu je storiti, je zaslišal nakrat rožljanje orožja in zagledal je več sodnih slug, ki so prišli zasledovat razbojnike v mošejo. Pa tudi razbojniki so zapazili pretečo jim nevarnost. V hipu so izginili po hodnikih. Sicer se je slišalo še urno tekanje, žvenket oken ter naglo loputanje z vratmi; toda ko so preiskali zasledovalci mošejo, niso našli nikogar razen nesrečnega tujca. Seveda so ga smatrali za tata ter ga izpraševali po sodrugih. Še preden je mogel prestrašeni potnik izpregovoriti par besed, so ga izvlekli iz mošeje, zvezali mu roke ter ga vrgli v ječo, kjer so ga pretepli.

»To naj bi bila tedaj sreča, katero sem imel najti v Kahiri,« se je hudoval revež. »To bi bil lahko imel doma cenejše in najmanj ravno tako krepko,« se je rogal srdito, zasmehujoč sebe in svojo usodo.

Tri dni je že sedel v ječi, a razen jetničarja, ki mu je prinašal enkrat na dan kruha in vrč vode, se ni brigal nihče zanj.

Tedaj pa se je zgodilo, da so vstopili zvečer tretjega dne nenadoma sodni slugi v ječo ter ga peljali pred valija, policijskega sodnika. Tukaj je izvedel, da so prijeli prave tatove, a sodnik je hotel vedeti, kaj je imel opraviti istočasno s tatovi v mošeji. Dasi so našli pokradene reči pri ujeti družbi, se jim vendar tudi tujec ni zdel prost vsake sumnje, da ga je morda peljalo v mošejo tatinsko pože-

ljenje. Ko pa je povedal kupec odkrito in jasno, kaj ga je privedlo v Kairo, in čemu je poiskal božjo hišo, je rekel vali smeje se: »Prijatelj moj, ali še ne veš, da so sanje prazne pene? Ako te skele udarci, ki so ti jih dali moji služabniki, smatraj jih kot zaslužno kazen za svojo beda-stočo, ki te je napotila na podlagi neumnih sanj iz Bagdada v Egiptet.«

Kupec je hotel odgovoriti, pa vali mu je prekinil odgovor, rekoč: »Razumen človek se trudi z napornim delom, da se povzpne kvišku ter ne zida na blodnje sanj. Nele enkrat, temveč trikrat sem sanjal, da najdem svojo srečo v Bagdadu. Razločno sem videl hišo s krasnimi stolpiči ter zeleno trato na vrtu, ki je bil za hišo. Vodomet je lepšal prostor, a zraven njegove mramorne rupe sem zagledal moža, ki je kazal na zemljo, rekoč: Tukaj leži zaklad. Vse sem videl tako jasno, hiše naokoli, visoko ograjo, vitki minaret zraven prizidane mošeje, da bi mi bilo pač lahko prišlo na misel: vse to mora biti res tako in tudi zaklada ne bo manjkalo v zemlji. Misliš li, da sem bil tako bedast ter se dal zapeljati od sanj? Lepo doma sem ostal; bogastva si sicer še nisem pridobil do danes, zato pa tudi ne udarcev s šibami, kakor ti, bedak.« — Tako je govoril modri vali.

Smeje se je odpustil kupca s svetom, naj se kmalu vrne v svojo domovino. »Morebiti,« je dejal, »najdeš doma priliko, da prideš zopet do premoženja.«

Ali je pomagal dobri sodnikov svet ali kaj drugega, kar je napotilo kupca, do sklepa, da se vrne čim preje domov, izvedeli bomo kmalu. Gotovo je le, da je prišel kupec, s katerim so ravnali v Egiptu tako grdo, nekega dne zopet v svojo hišo; po kratkem počitku je šel na vrt. Tam je opazoval nekaj časa svojo hišo in sosednja poslopja, nato trato do vodometu; končno je pa vzkliknil: »Brez-

dvomno je zagledal vali v sanjah moj vrt, in čudil bi se, če nisem moral potovati v Kairo ravno v ta namen, da se mi oznani tam moja sreča!« Takoj je prinesel lopato ter začel kopati v bližini studenca. Tudi ni trajalo dolgo, ko zadene ob železno skrinjo; ko jo je povsem izkopal in odprl, je zagledal v njej vse polno zlatov in dragega kamnja. Bilo je to še premoženje kupčevega deda, ki ga je nekdaj za časa vojne zakopal, a ga njegovi dediči niso mogli več najti. Kupec je bil rešen skrbi in pomanjkanja; rekel je z veseljem smehljajem: »Modri vali v Kahiri bi bil smel vsakakor napraviti daljno pot v Bagdad. Dobil bi bil kaj boljšega kot udarce šib.«

8. Padmanaba in Hasan.

V Damasku je živel nekdaj smokvar (trgovec s figami); imel je rejenca, ki je bil radi svoje nadarjenosti in lepote priljubljen pri vsakomur. Prodajalna njegovega očeta je bila skoraj zmeraj polna gostov, ki so s Hasanom blebetali, se zabavali z njegovimi pametnimi odgovori ter poslušali s posebno naslado, ko je brenkal s spretno roko na citre, spremljajoč jih s svojim ljubkim glasom.

Nekega dne je vstopil v prodajalno sloveči brahmanec Padmanaba, da bi pokusil drobne sladke smokve. Komaj je zagledal modrijan vitko vzraslega mladeniča z lepim obrazom, že je začel z njim razgovor, pri katerem je takoj spoznal, da je duša mladega človeka ravno tako lepo vzgojena, kakor telo. Mladenič mu je tako ugajal, da se je oglašal od tedaj vsaki dan v prodajalnici in plačeval vselej kupljene smokve s cekinom. Črez nekaj časa, ko so bili Padmanabi obiski v Hasanovi prodajalni že prav v navadi, je prosil mladenič modrijana, naj bi vendar posetil enkrat

tudi njegove starše, ki so stanovali v gornjem nadstropju. Padmanaba je bil k temu rad pripravljen. Ker je bil tudi Hasanovemu očetu modri brahmanec jako po volji, ga je poprosil, naj bi stanoval v njegovi hiši ter poučeval njegovega rejenca. Padmanaba je ugodil prošnji staršev ter dal prinesiti še istega dne svoje stvari v smokvarjevo hišo. »Vedno bivati pri ljubeznivih prijateljih,« je rekel Hasanu, »je raj na zemlji.«

Modrijan je poučeval Hasana, ki je lepo napredoval v vseh vrstah znanja, tako da je mogel Padmanaba že v kratkem času pričeti uvajati nadarjenega učenca v velike brahmanske modrosti. Nekega dne je peljal modrec svojega učenca pred mestna vrata ter je odšel ž njim v bližnji gozdič, v čegar senci sta počivala nekaj časa. Ko sta tako sedela ob robu studenca ter zrla v njegovo bistro vodo, dvignil se je Padmanaba ter rekel Hasanu: »Ker sem te že dalje časa opazoval ter se uveril, da si pač zmožen izvedeti gotove tajnosti, videl boš tedaj danes reči, katerim se boš zelo čudil. V globočini tega studenca so skriti neizmerni zakladi, ki sem jih odločil zate ter ti jih sedaj podarim.«

Malo začuden je rekel Hasan: »V globočini studenca leže zakladi? Tedaj mi bodo pač malo pomagali, ker ne vem, kako naj bi prišel pod vodo.«

Mesto odgovora je vzel smehljajoči se brahmanec košček papirja, narisal je nanj dve črki ter zagnal listek na vodno gladino. Takoj je začela voda padati globlje in globlje. Začudenemu Hasanu pa so se pokazale mramorne stopnice, vodeče v studenec. Na Padmanabov migljaj se je približal mramenič studencu ter je stopal na strani svojega učitelja v globočino. Doli dospевša, sta stala pred bakrenimi vratmi, ki so bila trdno zaklenjena ter se vkljub vsem Hasanovim naporom niso dala odpreti. Tedaj pa je napisal Padma-

naba na listek neko molitev, pritisnil je papirček na ključavnico in takoj sta odskočili obe krili. Hasan je zagledal široo dvorano, a v njeni sredini je stal velikanski zamorec. Komaj sta prekoračila zemljana bakrena vrata ter se približala mestu, kjer je stal zamorec, je vzdignil ta z obema rokama mramorno skalo nad glavo ter jo je hotel vreči na prišleca. Prestrašen je obstal Hasan v ozadju, toda Padmanaba je stopil pogumno proti orjaku ter dihnil vanj, ko je poprej pomrmral neke skrivnostne besede. Kakor posekan hrast se je zvrnil strašni čuvaj na tla in brez zadržka sta prestopila brahmanec in njegov spremljevalec obširno dvorišče.

V sredini se je dvigal pred Hasanovimi očmi veličasten tempelj iz kristala, vse kupole in stolpiči so se svetili kot žlahtno kamenje. Že je mislil Hasan, da je dosežen cilj njunega potovanja, ter stopil vsled prečudnega bleska omamljen z napolzaprtemi očmi k stopnicam. Tedaj pa mu je švignil bliskoma svetel žarek nasproti; nehote se je umaknil. Ko je pogledal kvišku, je videl ves prestrašen dva ogenj bruhajoča zmaja, ki sta čuvala vhod v kristalno poslopje. Prestrašen je zakričal mladenič ter hotel pobegniti, pa Padmanaba ga je zadržal. Medtem, ko je zagrozil z eno roko pošastima ter jima zaklical neke čarodajne besede, potegnil je z drugo roko boječega Hasana po stopnicah gor in glej, zmaja sta izginila.

Ko sta stopila Padmanaba in Hasan v obširne prostore kristalnega templja, ju je obsijala krasna luč, ki je razlila črez vse nekak zlat blesk. Začuden se je ozrl Hasan naokrog, odkod izvira ta čarobna svetloba. Strmeč je opazil, da se vzdiga sredi velikega templja še manjši tempelj iz samih rubinov. Njegov stolp pa je nosil mesto jabolka velik, živordeč rubin, in od tega dragega kamna se je vsipala luč, ki je razsvetljevala širne prostore z dnevno svet-

lobo ter presevela celo solnce. Toda kako se je čudil Hasan, ko je vstopil ob brahmančevi roki v rubinov tempelj. Tla so bila iz čistega zlata, a na porfirnem stropu so se svetili demanti in biseri kakor zvezde. V prizidku pa je stala zlata rakev in v njej je ležal mož z demantno krono na glavi. Hasan je mislil, da gleda spečega človeka ter se je zelo začudil, ko je dejal Padmanaba: »To je truplo naj-mogočnejšega kneza in najmodrejšega človeka, ki je sploh kdaj živel na svetu. Tisoči let so minili, odkar je dal obokati te podzemeljske dvorane ter postaviti prekrasna templja. On je že davno preminul, a še se pripoveduje o njem in njegovi slavi. Uči se tukaj premišljevali resničnost izreka: »Vsa človeška moč je le slabost pred Alahom ter propade kakor prah!«

Ko je Hasan nekaj časa zamišljeno opazoval rakev in mrtvega kralja, se je ozrl po prostoru ter zagledal v enem kotu množino zlata, a v drugem nebroj bliščočih rubinov nakopičenih. Padmanaba pa ga je peljal tudi k drugi steni dvorane in mu pokazal v tretjem kotu srebrn vrč, a v četrtem kup črne prsti. »Ta prst,« je dejal Padmanaba, »je najdragocenejše, kar krijejo podzemeljski prostori. Vse kar vidiš tukaj, vse zlato in drago kamenje, je nastalo iz te prsti. Kakor hitro pomočiš prst z vodo, ki je v srebrnem vrču, ter je vzameš polno pest, moreš premeniti vsak kremenec, vse hišno kamenje ter sploh vse rudnine, v demante in rubine. Pa še mogočnejše čudodelne moči spé v tej snovi. Vsakovrstne bolezni se dajo z njo ozdraviti. Samo zrnce te prsti ozdravi za smrt bolnega ter mu podeli prejšnje moči. Kdor pa si s to prstjo pomaže oči, vidi vse duhove med nebom in zemljo ter dobi oblast, zapovedovati jim.«

»In vse te dragocenosti in neprecenjene tvarine naj bi prešle v moje roke?« je vprašal Hasan. »Gotovo,« je

odgovoril modrijan. »Ako mi ostaneš zvest ter me ne izdaš, naučil se bodeš vseh tajnosti, ki so potrebne v dosego teh zakladov.«

Hasan je obljubil, da ne bo nikdar izdal svojega dobrega prijatelja ter rad počakal, dokler ta ne bo spoznal, da je prišel čas, ko more izročiti svojemu varovancu vse te podzemeljske zaklade.

Ker mu je brahmanec dovolil vzeti si toliko zlata in rubinov, kolikor se mu zdi prav, je posegel Hasan po kamnih in žlahtnih rudah ter se precej obložil ž njimi. Potem sta se vrnila ter prišla brez zadržkov zopet na zemljo. Kakor hitro sta potegnili noge iz studenca, je že stala v njem voda kakor poprej, in nihče bi ne bil verjel, da je moglo biti kdaj drugače.

Hasanovi starši so bili seveda zelo veseli bogastva, ki jim ga je prinesel sin seboj ter so blagrovali srečno misel, da so vzeli Padmanabo v svojo hišo. Odslej so živeli lepo v veselju ter bi bili lahko najsrečnejši ljudje, če bi ne bila Hasanova mačeha nad vse skopa in lakomna žena, neprestano silila moža in sina, naj preskrbita še več bogastva. »Kdo ti jamči,« je rekla sinu, »da tvoj učenik ne umrje, preden prideš do njegovih tajnih ved? Mari naj potem zopet kakor poprej trpimo lakoto? Čas je, da ga prosiš, naj ti vse razodene, da boš mogel tudi brez njega v podzemeljske zakladnice.«

Dolgo se je protivil Hasan nakanam skope žene. Ko je pa tudi njegov oče, podpihan od nikdar zadovoljne žene, tiščal dan na dan in uro za uro vanj, naj si vendar pridobi potrebnih nauk, si je drznil mladenič nekega dne prositi brahmanec, naj mu razodene svoje tajnosti. Proti Hasanovemu pričakovanju ni bil Padmanaba niti najmanj nevoljen nad njegovo zahtevo. Zapisal mu je vse molitve in čarodejne izreke na listek ter mu dal tako natančne predpise, da bi

mogel Hasan poiskati vsak čas in brez nevarnosti podzemeljske krasote.

Komaj so izvedeli Hasanovi starši za sinovo dragocenost, so že tudi določili dan, ko si bodo ogledali zaklade ter si odnesli primerno zalogo. »Po naši vrnitvi,« je rekla Hasanova mati, »bodemo tudi prevdarili, ali bi ne bilo boljše, spraviti Brahmina s sveta. Dokler živi, je vedno nevarnost, da preskrbi tudi drugim ljudem pristop k zakladom, a ne zdi se mi prav nič potrebno, da bi delili z drugimi, kar lahko sami obdržimo.«

Ko pa je slišal Hasan o nakani zoper življenje svojega ljubljenega učenika, se je odločno branil, udeležiti se obiska v studencu. »Nikdar in nikoli ne bom privolil, da bi se mojemu dobrotniku prizadelo gorje. Rajši se ubijem, kakor da bi nudil roko k njegovemu umoru.« Vse prošnje in grožnje zadirljive žene so bile zaman, tudi očmovo prigo-varjanje ni moglo premeniti njegovega mišljenja.

Ko sta videla tedaj lakompika, da jima ne bo nikdar pomagal Hasan k nakani, sta planila po sinu, zvezala sta ga ter mu zamašila usta, a ko sta mu vzela list s Padmanabovimi predpisi, sta ga vrgla v temen kot. Nato sta šla brez obotavljanja k zakladom. Vsled natančnih načrtov jima ni bilo težko najti v notranjosti rubinovega templja ter se tam obložiti z najdenimi zakladi.

Medtem je obvestil Padmanabo eden njegovih služnih duhov o Hasanovi usodi. Vsled tega je hitel učitelj takoj k svojemu hudo prizadetemu učencu, osvobodil ga je vezi ter ga vzel seboj v svoje stanovanje. Tukaj ga je postavil pred čarodelno zrcalo, v kojem je gledal vse dogodke ki so se vršili v podzemeljskih prostorih. Z rubini, zlatom in dijamanti obloženi lakomni starši so se vlekli iz templja. Ravnokar sta prekoračila veliko dvorišče, ko jima skočita nenadoma nasproti dve orjaški pošasti. Zaman je iskal

smokvar primeren čarorek. Preden je mogel vreči svoj sveženj v stran in zbežati, raztrgali sta pošasti njega in njegovo malovredno ženo na kose.

Hasana je spreletela groza, ko je videl vse to v zrcalu. Toda Padmanaba je dejal: »Grdi izdajalci nimajo pričakovati drugačnega plačila.« Kmalu nato sta šla oba v podzemeljske prostore, vzela sta mrtveca ter ju pokopala.

Hasan je ostal tudi nadalje zvest učenec svojega učenika, ki ga je poučeval v vseh vedah ter mu dal oblast nad vsemi duhovi pod nebom. Še mnogo let sta živela skupaj v ljubezni in slogi, in Hasan ni nikdar obžaloval, da se je oprijel dobrega in pravičnega Padmanabe ter se ni dal po ničemer odvrniti od svojega učenika in mojstra.

9. Povest o draguljarju.

Sredi zelene ravnine, obdane okoli in okoli s sadnimi in pomarančnimi vrtovi, je stalo nekdaj krasno mesto. V njem je živel pred mnogimi leti nenavadno bogat draguljar, ki je slovel daleč po svetu zaradi svoje spretnosti kot zlatar in brusač dragih kamnov. Nekega dne, ko so mu ravno naznanili rojstvo dveh sinov ter je vsled tega veselja ravno delil darove svojim poslom, je prišel sultanov poslanik, ki ga je pozval, naj gre takoj v glavno mesto, ker hoče slišati sultan njegovo sodbo o zbirki biserov, ki si jih namerava omisliti. Le nerad se je ločil draguljar od svojcev; sultanovemu ukazu se je pač moral pokoriti. Poslovil se je tedaj od svoje žene, proseč jo, naj izbere novorojenčkoma imeni ter se njega spominja v molitvi.

Ko je prišel v glavno mesto, se je predstavil sultanu ter opravil njegovo naročilo s toliko previdnostjo in s tolikim okusom, da si je pridobil splošno vladarjevo zado-

voljnost. Radi tega je dobil takoj druga naročila, ki so ga zadržala dalje časa na dvoru. V tem času si je pridobil sultanovo zaupanje v toliki meri, da se skoraj ni smel več oddaljiti od njega.

Črez več mesecev je dobil draguljar od svoje žene pismo, v katerem mu naznanja, da dečka, kojima je dala imeni Bejer in Rusbej, vrlo uspevata ter vzbujata vsled svojih milin občudovanje pri vseh znancih. Obenem je izrekla željo, naj bi se soproj vendar kmalu vrnil v naročje svoje družine. Po sprejemu tega pisma je šel vzradoščeni draguljar takoj k sultanu ter ga prosil dopusta. Toda sebični vladar je mislil le na lastno ugodnost ter izjavil prosilcu, da ga ne more odpustiti pred letom. To je sicer zelo užalostilo draguljarja; ker pa se ni smel protiviti odločnemu sultanovemu povelju, mu ni preostalo drugega, kot molče ubogati. Pa tudi po preteku prvega leta ga sultan ni pustil iz svoje službe, a vsako prihodnje leto mu je odgovarjal, da ga še ne more pogrešati. Tako je minulo osem let, in draguljarjeva žena je že obupala, da bi še mogla sploh kdaj pozdraviti svojega moža v domovini. Odločila se je tedaj, prodati hišo in ostala posestva ter se preseliti z otrokoma v glavno mesto. — To je razodela svojemu možu v pismu, ki ga je izročila nekemu, v prestolnico potujočemu kupcu. Po nesreči pa ta ni našel več draguljarja v glavnem mestu, ker se za domotožjem oboleli draguljar ni mogel več premagovati ter je brez sultanovega dovoljenja odpotoval domov.

Tako se je pripetilo, da sta si potovala žena in mož nasproti, ne da bi vedela drug za drugega. Sedmi dan po svojem odpotovanju je prišla draguljarjeva žena z otrokoma v neko primorsko mesto ter je sklenila počivati tam nekaj dni. Zgodilo se je pa, da je prišel drugo jutro tudi draguljar v isto mesto ter je tudi nameraval počivati en dan.

Kmalu po svojem prihodu je šel k morskemu obrežju ter se slekel, da bi se kopal. Ko je po končanem umivanju in predpisanih molitvah zopet stopil na breg, je pogrešil denarnico, ki jo je imel shranjeno v žepu spodnje obleke. Tedaj pa je videl tekati po obali dva dečka, in takoj si je mislil, da sta morda ta dva vzela denarnico. Poklical ju je ter vprašal, ali nista našla kake denarnice. Bodisi, da nista dečka takoj razumela tujčevega vprašanja, ali pa sta bila vsled vprašanja presenečena — z eno besedo, nista takoj odgovorila, in draguljar je mislil tedaj gotovo, da ni nihče drugi vzel denarnice kakor dečka. Osorno se je zadril nad njima, a ker sta tudi dečka osorno odgovorila na sumničenje, ga je pograbila jeza, zato ju je vrgel v morje. Seveda je občutil takoj kes zaradi svojega dejanja, ali ko se je ozrl za dečkoma, sta že oba izginila v valovih. Medtem, ko je zrl skesano v valove ter preklinjal svojo nesrečno, usodo, ki ga ni pripravila samo ob vso njenovo gotovino temveč ga napravila tudi morilca, je začul znan ženski glas ter je spoznal v bližajoči se gospej na veliko presenečenje svojo ljubljeno ženo. Iz njenega pripovedovanja je takoj poizvedel, da je postal morilec svojih lastnih otrok, ki sta se podila v nedolžni igri na obali. Tužno je začel tarnati ter obupno dirjal ob bregu. S težavo ga je pridržala žena, da ni planil v morje. Ko pa je izvedela iz njegovega zmedenega, pretrganega pripovedovanja, kaj je učinil, tedaj si tudi sama ni vedela pomagati ter se je zgrudila onesveščena v pesek. Ko se je zopet zavedla, je klicala tužno svoja sinova. Potem je hitela k vsem brodarjem v bližini ter jih prosila, naj veslajo s svojimi čolni po morju in iščejo dečka. Draguljar se je sam popeljal ž njimi ter preiskal na milje daleč bregove — toda ves trud je bil zaman. Oče in mati sta ostala več tednov na tem mestu, zatopljena samo v svojo bolešt. Končno sta se odločila, oditi v od-

daljeno mesto ter tam preživeti ostanek svojega brezradostnega življenja.

Dečka pa vendar nista poginila, temveč valovi so ju gnali na različne bregove. Ako niso odposlani ribiči našli dečkov, bilo je temu krivo, ker sta bila že oba poprej rešena.

Bejer je še plaval v vodi, ko ga je opazil v bližini loveči kralj dežele. Njegov služabnik ga je spravil na suho. Po kratkem času se je deček zavedel ter mogel pripovedovati kralju svojo dogodbo. Lepi in pametni deček je kralju tako ugajal, da ga je vzel seboj ter ga dal izvrstnim učiteljem v vzgojo in pouk. Deček se mu je tako omilil, da ga je pozneje celo posinovil ter postavil za svojega naslednika.

Tudi Rusbeja je vrglo morje zopet na suho. Toda tolike sreče ni imel, da bi ga našel kralj, temveč prišel je razbojnikom v roke, ki so ga na semnju v bližnjem mestu prodali za sužnja. Slučajno pa je bilo to isto mesto, kjer je stanoval draguljar. Ker je potreboval ravno tedaj služabnika ter je vsled tega često hodil po semnjih, se je pripetilo, da je kupil oče svojega lastnega sina ter ga pripeljal domov. Nekaj zagonetnega je vleklo draguljarja k sužnju. Domov grede si je mislil, da bo morda ta zali deček, ki zre tako pametno s svojimi velikimi očmi v svet, mogel nadomeščati njemu in ženi enega izgubljenih sinov. Ali kako je ostrmel, ko je njegova žena pri pogledu na dečka glasno zakričala, deček pa se je takoj vrgel na prsi pol onesveščene žene ter ves srečen klical: »Mati, moja mati!« Draguljar ni mogel nekaj časa izpregovoriti samega začudenja nobene besede. Šele, ko mu je zaklicala žena: »Rusbej, tvoj sin je, ki si ga pripeljal v hišo!« tedaj se je vzdramil ter presrečen vzdignil dečka, objel ga ter nikakor ni hotel nehati poljubovati in božati ga.

Ko so izvedeli starši iz pripovedovanja svojega zopet najdenega sina, na kako čudovit način je utekel valovom, hvalili so Boga ter veselo upali, da morda najdejo enkrat tudi drugega svojega sina.

Rusbeja je vzel oče v svojo obrt in kmalu je napredoval v umetnem obdelovanju žlahtnih kovin, kakor tudi v kupčijskih poslih tako, da je veljal za izvrstnega obrtnika. Zahajal je tudi na daljna potovanja ter trgoval obširno z dragotinami vsake vrste.

Nekega dne je prišel na svojem potovanju tudi v prestolnico svoje dežele, kamor je bil prišel njegov brat kot sultanov rejenec. Stari kralj je bil med tem časom umrl in Bejer je postal mesto njega vladar. Rusbej je bil sklenil že razne dobre kupčije, ko je dobil povelje, naj pride h kralju ter mu predloži svoje dragulje. Rusbej je takoj slušal, izročil je kralju krasne darove ter mu pokazal svoje blago. Oba brata sta občutila kmalu veliko nagnjenje drug za drugega. Ko je kralj nakupil raznih reči ter se je hotel Rusbej zopet oddaljiti, ga je zaprosil kralj, naj bi za časa svojega bivanja v prestolnici stanoval v njegovi palači ter vedno ostal v njegovi bližini. Rusbej še ni stanoval dolgo v bratovi palači, ko je izbruhnila vojska s sosednjo državo. Kralj sicer ni šel na vojsko. Toda njegovi podložniki so izvojevali več zmag proti sovražniku, kar je kralja tako razveselilo, da je velel prirediti velike slavnosti ter je prisostvoval često do polnoči godbi in plesu svojih sužnjev in sužnjic. Umevno je, da se je pri takih prilikah močno pilo, a ker ni sicer kralj pil mnogo vina, se je zgodilo, da se je nekega večera opijanil ter padel na preprogah po tleh. Samo Rusbej je bil navzoč. Ker pa je bilo strogo prepovedano, dotakniti se kralja, se ga ni drznil vzdigniti, ker pa tudi ni bilo nobenega kraljevega služabnika blizu, ki bi bil prevzel pri kralju stražo, odločil se je

Rusbej k temu. Zato je izvlekel svojo sabljo ter se postavil k durim kraljeve sobe. Ko se je zdanilo, je prišlo novo vojaško moštvo, da prevzame stražo v palači. Ko zagledajo vojaki v kraljevi sobi človeka z golim mečem v roki, so planili po njem ter ga obdolžili, da je hotel kralja umoriti. Medtem se je zbudil kralj, a ko je slišal, da ga je hotel Rusbej umoriti, kar so le preprečili edino vojaki, se je silno razsrdil vsled tolike nehvaležnosti ter je zapovedal, naj takoj obglavijo nesramneža.

Vojaki so peljali nesrečnega Rusbeja na prag pred kraljeve sobe, in so hoteli ravnokar izvršiti kraljevo povelje, ko so zaklicali mujezimi z vseh minaretov k molitvi, ki jo mora vsak moslim opraviti takoj na mestu brez obotavljanja. Molitev še ni bila končana, ko so prihiteli z veliko naglico odposlanci vojskovodij h kralju ter mu javili, da se bližajo nove sovražne trume ter je vsled tega nujno potrebna kraljeva navzočnost pri njegovih četah. Kralj je bil radi tega primoran takoj odpotovati, a vsi vojaki, ki so bili v prestolnici, so dobili povelje, biti pripravljeni k odpotovanju, da spremijo kralja na vojsko. Kaj pa se naj bi zgodilo z Rusbejem? Kralj se je ozrl na njegov pošteni in odkriti obraz ter je, nekoliko mirnejši, zapovedal, naj ga vržejo ta čas v ječo; njegova zadeva se bo še natančneje preiskala po končani vojski.

Medtem, ko je bil kralj na vojni, so izvedeli Rusbejevi starši po nekem kupčijskem prijatelju o nesrečni sinovi usodi. Takoj sta šla oče in mati na pot ter sta prišla v glavno mesto, ko se je kralj ravno zmagovalno vračal v svečanem sprevodu. Pokleknila sta pred kraljevega konja ter prosila, naj bo milosten njunemu sinu. Komaj pa se je ozrl kralj sklonjeni ženi v obraz, ko je že tudi spoznal svojo mater. Takoj je stopil s konja, objel jo ter predstavil svojim vezirjem in uradnikom kot svojo mater. Tudi dra-

guljarja se je spomnil kralj, toda v njem je spoznal le moža, kateri ga je svoječasnno vrgel v morje. Že se je hotel obrniti k njemu z osornim nagovorom, ko mu je zaklicala mati: »Odpusti svojemu nesrečnemu očetu, ki je že dovolj kaznovan vsled izgube svojih sinov, a za svoj prestopok se je pokoril bridko dolga leta.« Na te besede je odpustil kralj svojemu očetu ter ga objel.

Dospevši v svojo palačo, je dal kralj Bejer takoj pripeljati svojega brata iz ječe. Poljubil ga je ter ga prosil odpuščanja za vse muke, ki jih je moral prestati zaradi njega. V proslavo dne, ko je našel zopet svojce, je izpustil kralj vse ujetnike ter pomilostil vse mestne reveže. Potem je imenoval svojega brata za sovladarja, kar je dal razglasiti po vsem kraljestvu. Njegovi starši pa so morali ostati pri njem. Stanovali so v njegovi palači, a vsi dvorni velikaši, kakor ljudstvo sploh, jih je zelo spoštovalo do konca njihovega življenja.

10. Abu Mohamed Lenuh.

Harun Alrašid, mogočni bagdadski kalif, je bil pač najbogatejši knez, kar jih je kdaj živelo na zemlji. Vkljub temu se je pripetilo nekega dne, da ni bilo najti v njegovi zakladnici niti enega večjega demanta, kakršen bi se prilegal v venec njegove žene Zobeide. Da, tudi pri vseh bagdadskih draguljarjih ni bilo dobiti takšnega kamna zaželjene velikosti; in že se je bal kalif, da ne bo dobiti takšnega demanta v vsem njegovem velikem kraljestvu. Tedaj pa je slišal, da živi v Basori zelo bogat mož, po imenu Abu Mohamed, ki ima več velikih kamnov. Takoj je poslal brzega sela v Basoro s poveljem, naj privede boga-

tega Abu Mohameda, ki so ga nazivali tudi Lenuha, v Bagdad.

Abu Mohamed je sprejel kalifove odposlance najprijazneje ter je odpotoval še istega dne ž njimi v Bagdad s krasnimi darovi za Haruna Alrašida.

Ako se je kalif že začudil, ko je zagledal pred seboj Abuja Mohameda v najbogatejših in najdragocenejših oblačilih, začudil se je še bolj, ko mu je ta izročil darove neizmerne vrednosti. »Saj si ti po svoji lenobi znani Abu Mohamed,« nagovoril je meščana iz Basore, »kako pa si vendar prišel k temu bogastvu?«

»Gospod,« je odgovoril Abu Mohamed, »res sem slovit lenuh iz Basore. Ako hočete izvedeti, kako sem vkljub svoji prirojeni lenobi dosegel bogastva, sem rad pripravljen, pripovedovati vam svojo zgodbo.« Ker je bil kalif prijatelj čudnih povesti, je prikimal in Abu Mohamed je pripovedoval sledeče: »Moj oče je bil ranocelnik, ki je sebe in svojo rodbino le siromašno preživljal, a po svoji rani smrti je zapustil mene in mater v največjem uboštvi. Moja lenoba pa je bila navzlic najini revščini toliko, da sem se le redkokdaj vzdignil s svojega ležišča ter sem na neodpustljiv način pustil svoji materi skrbeti za najin kruh. Da sem moral preslišati od matere, ki je bila razdražena vsled mojega vedenja, čestokrat najhujše besede, tega mi pač ni treba praviti. Nekega dne mi je prinesla pet denarjev, rekoč: »Ravnokar sem izvedela, da potuje šejh Musafar v Kino. Vstani ter hodi z menoj k njemu, radi svoje poštenosti povsod priljubljenemu možu. Prosi ga hočeva, naj nakupi za ta denar v Kini kakšnegakoli blaga, s katerim bi mogel tukaj kaj zaslužiti. Ker se nisem ganil, da bi vstal, me je potresla ter mi jezna zaklicala: »Ako nočeš iti z menoj, se ne bom zate nikoli več pobrigala ter te

bom pustila lenobe poginiti v tvoji postelji. To ti pri-segam!»

V takem glasu še ni mati nikdar govorila z menoj in zelo sem se bal, da bi svoje grožnje ne uresničila. Radi tega sem se premagal in se dvignil z ležišča. Z velikim naporom sem prehodil pot do Musaferejeve hiše ter tam razložil svojo prošnjo. Kupec se je nekako začudil moji prošnji, vendar je vzel moj denar ter mi objubil, obrniti ga v mojo korist. Kako se mu je godilo v Kini, mi je pripovedoval pozneje sam.

V nekem velikem mestu nebeške države, kakor nazivajo Kitajci svojo deželo, je naletel na moža, ki je prodajal opice. Med njimi je bila videti ena zelo nesrečna, ker so ostale opice vedno grdo ravnale ž njo. Musafereju se je uboga žival smilila, zato jo je kupil zame za mojih pet denarjev. Domov grede so prišli kupci k nekemu otoku, kjer je iskalo več potapljalcev bisere na morskem dnu. Komaj je zagledala opica potapljavce, že se je iztrgala in skočila ž njimi vred v morje. Vsi kupci so mislili, da je utonila ter so me obžalovali, da ne bom dobil ničesar za svoj denar. Tem večje je bilo njih začudenje, ko se je prikazala žival po kratkem času zopet na površju ter prinesla več dragocenih bisernih školjk. Musafere je takoj izpoznal, da je opica zelo koristno bitje ter bi mogla mnogo pomagati svojemu gospodarju. Radi tega je pazil neprestano nanjo ter skrbel, da se ji je dobro godilo. Ko je vstopil s svojimi sodrugí zopet na ladjo, da se popeljejo dalje, je prinesel najprej opico na ladjo. V bližini otoka Cinga je dohitela potnike nesreča, da jih je zgrabil vihar ter vrgel na breg, kjer so prebivali ljudožrci. Komaj so zagledali divjaki ladjo, že so jo napadli ter ujeli kupce. Zaprli so jih v neko kočó ter jim naznanili malo radostno vest, da jih bodo drugi dan v proslavo kraljevega rojstnega dne spekli.

Ponoči pa je splezala opica, ki je divjaki niti opazili niso, na streho koč, a od tam se je zmuznila skozi odprtino v spodnji prostor, kjer so ležali potniki zvezani po tleh. Musoferja je našla v temi ter ga je razvezala. Prvo, kar je storil plemeniti šejh, ko ga je opica osvobodila, je bilo, da mi je pri sebi obljubil mošnjo s tisoč zlati, ako dospe srečno nazaj na ladjo. Isto so obljubili tudi ostali kupci, ako jih razveže opica. In glej, žival je razvezala vse po vrsti.

Srečno so našli svojo ladjo nepoškodovano ter so mogli tedaj najhitrejše odriniti. Vsled ugodnega vetra so imeli kmalu negostoljubno obrežje za seboj ter dospeli v kratkem v Basoro.

Ne morem reči, da me je Musoferjeva kupčija posebno razveselila; že sem hotel materi očitati, zakaj ni svojih pet denarjev bolje naložila, ko me je prosil Musofer, naj ga pričakujem zvečer pri sebi, ker mi ima oddati še nekaj. »No,« sem si mislil, »morda pa je nabavil vendar zame stvari, s katerimi bom vedel, kaj začeti.«

Ker nisem pričakoval ničesar posebnega, sem odgovoril tudi precej osorno Musoferjevim sužnjem, ki so prišli zvečer k meni ter me vprašali, ali sem Abu Mohamed Lenuh. Tudi dva težka zaboja, ki so jih prinesli takoj nato sužnji v našo sobo, nista zbudila v meni posebne radovednosti. Ko pa sem zagledal v obeh zlato, sem se zelo razveselil in nisem pozabil, izreči svojemu dobrotniku najsrčnejšo zahvalo. Tudi moja mati se je zelo razveselila, da se nama je tako ugodno zasukala usoda ter me iskreno prosila, naj bi se vendar že otrešel enkrat svoje lenobe.

Res sem si tudi zelo prizadeval, da bi postal pridnejši in delavnejši. A če še nisem prišel do danes tako daleč, da bi bil glede okretnosti enak ostalim ljudem, krive

so temu le nad vse srečne razmere, v katere sem prišel kmalu po Musaferejevi vrnitvi.

Že prvi dan po onem dogodku sem namreč spoznal, da sem si pridobil z opico nekaj neprecenljivega. Vsako jutro pred svitom je izginila, a ko se je opoldne vrnila, mi je prinesla vselej mošnjo s tisoč zlati. Vsled tega sem si nakopičil velika bogastva, nakupil vrtove in letovišča ter si dal zidati krasne palače. Nekega dne se mi je približala opica na izvenreden način; a kako sem ostrmel, ko je izgovorila moje ime. Ko sem prestrašen odskočil, mi je rekla: »Ne čudi se, Abu Mohamed, da me slišiš govoriti, Nisem opica, temuč izneverjen duh. Tvoje veliko uboštvo me je napotilo, da ti pomorem. Mojo oblast si pač spoznal. Ker pa se bliža čas, ko te bom morala zapustiti, bi ti dala rada še nov dokaz svoje naklonjenosti s tem, da ti pridobim najlepše dekle v deželi za ženo. Ako tedaj hočeš spopolniti svojo srečo, slušaj me; ter zaprosi roke šerifove hčerke. Ne bo te zavrnil, če mu ponudiš dovolj zlata.«

Slušal sem opičin svet, in ker je bil šerif mnenja, da pri bogatem možu ni treba gledati na rojstvo, smo sklenili ženitno pogodbo že na dan moje snubitve. Ko se je bližala poročna ura, mi je rekla opica: »Kmalu boš najsrečnejši človek v Basori. Ali pa boš tudi hotel storiti majhno uslugo onemu, ki ti je to srečo ustanovil?« Izjavil sem, da sem pripravljen k temu, na kar je opica zahtevala, naj zvečer pred poroko odprem v šerifovem podstrešju zaboje, zakoljem petelina, ki je v njem ter raztrgam štiri zraven stoječe zastavice na kose. Ker sem mislil, da ne more iz mojega dejanja nastati za nikogar nesreča, sem izpolnil duhovo željo. Lahko pa si predočite, vladar vernikov, mojo žalost, ko izvem, da sem raztrgal talisman, ki je varoval že šest let mojo nevesto pred zalezovanjem nekega hudobnega duha. Ubogi šerif, ki je takoj po mojem nesrečnem činu

prišel v podstrešje, je obupno tarnal: »Edino hčer si mi iztrgal, da nimam ne veselja ne tolažbe več na svetu!«

In res ni bilo najti nikjer deklice, a ko sem hitel domov, da bi pozval opico na odgovor, je bila tudi ta izginila. Tedaj mi je bilo jasno, v čegavih rokah mi je nevesta in bridko sem si očital, da sem v svoji nepremišljenosti radovoljno pospeševal spletke potuhnjenega duha.

V svojem obupu sem si pulil lase, ostavil sem mesto ter se opotekal po polju kakor blazen. Ko sem končno obležal ves upehan na nekem travniku, sem zagledal nenadoma zraven sebe dve boreči se kači, belo in rdečo. Ker se mi je dozdevalo, da se bela le brani, sem vzdignil kamen ter zdrobil ž njim rdeči kači glavo. Belo kačo sem še videl sikaje zbežati, na kar sem se zatopil zopet v svoje brige. V hipu sem zaslišal glas nad seboj, a ko sem se ozrl, je stala pred menoj prikazen v dolgem, belem oblačilu. Vzdignila je proti meni roko ter govorila blagglasno in zveneče: »Raduj se, Abu Mohamed, storil si vendar začetek, da koristiš s svojimi močmi. S pomočjo, ki si jo izkazal beli kači, katere brat sem, pridobil si si moje prijateljstvo, prijateljstvo dobrih duhov. Pomagali ti bomo, da dobiš zopet svojo nevesto. Samo prizadevati si moraš, da premagaš svojo lenobo. Zakaj le delavnim pomaga tudi Bog.«

Slovesno sem obljubil, da postanem v bodoče delaven. Tedaj namigne duh in takoj se prikaže drugo bitje, ki me povabi, naj sedem na njegove rame.

»Ta naš sel,« je rekel duh, »te ponese v bakreno mesto, kjer je tvoja nevesta. Eden mojih bratov te tam sprejme ter ti da še natančnejša navodila, kako moreš rešiti ukradenko najzanesljivejše.«

Bliskoma se vzdigne nato duhov sel z menoj v zrak ter me odnese visoko čez gore in doline, čez dežele in morja.

Ni še moglo biti mnogo črez poldan, ko se je spustil z menoj v neki tuji deželi zopet na zemljo in izginil. Ozrem se ter zapazim, da sem v strašni samoti.

Ker sem bil obljubil, preleviti se iz svoje lenobe, premagam nagon, da bi počival ter se vkljub težavnemu potu pripravim, da splezam na prve vrhove. Ko sem dosegel v potu svojega obraza vrh skalne višine, zagledam globoko v dolini bakreno mesto. Njegovo obzidje je bilo iz kovine ter je segalo do oblakov. Ves vesel, da kmalu dosežem svoj cilj, hitim navzdol. Kmalu stojim pred obzidjem čudnega mesta ter iščem vhoda.

Toda ves moj trud je bil zaman: mesto je imelo pač ograjo, a vrat ne. Kako pač naj pridem noter? Ko še hodim neodločno naokoli, pride mi zdajci naproti jezdec ter me vpraša, kdo sem. Ko mu povem svoje ime, mi reče: »Jaz sem bele kače brat, ki bi ga imel najti tukaj. Vidiš oni le studenec? Ta teče skozi zidan vodotok v bakreno mesto. Pojdi ob njegovem toku in v nekaterih minutah prideš v središče mesta. Meča, ki ti ga dajem tukaj, ne daj iz rok, dobro ti bo služil.«

Slušal sem svet dobrega duha ter prišel za vodotokom na zeleno trato, kjer je napravljala studenčnica krasen vodomet. V njegovi bližini je stal z zlatom okrašen šotor, na pragu pa moja nevesta, ki me je pozdravljala s solzami veselja.

Ko ji povem vse, kar se mi je pripetilo, odkar mi je bila odpeljana, prosim jo, naj mi pove, kaj mi je storiti, da jo osvobodim iz oblasti hudobnega duha.

»Tukaj v bližini,« mi je odgovorila nevesta, »stoji umetno izdelan steber, na njem pa sedi orel. Ako moreš tega ubiti, potem je izneverjenemu duhu zdrobljena moč, s katero me je držal dosedaj ujeto. Ako ga pa moreš celo

živega dobiti v roke, potem boš namesto dosedanjega njegovega mojstra vladal sam nad duhovi.«

S čarodejnim mečem, ki sem ga dobil od brata bele kače, se mi je tudi posrečilo premagati orla. Duhovom, ki so takoj prihiteli ter povpraševali, kaj ukazujem, sem zapovedal, ukleniti izneverjenega duha, ki me je osleparil v podobi opice, a za naju pripraviti ob bregu ladjo, da se vrneva. Potem sem hitel k svoji nevesti, ter ji javil, da hitro odpotujeva. Še istega dne sva odpotovala ter dospela skozi vodotok srečno na prosto. S pomočjo duhov sva prišla potem ravno tako hitro na morski breg. Preden sva odpotovala, sem dal prinesiti kletko z orlom na ladjo ter zapovedal pripravljenim duhovom, naj znosijo vse zaklade bakrenega mesta v mojo hišo v Basori. Tudi nisem pozabil uklenjenega hudobnega duha, ki mi je v početku tako zvesto služil kot opica. Izpustil sem ga, ko mi je prisegel na Salomonov pečat, da ne iztegne nikdar več svoje roke po meni ali katerem mojih ljudi. Ostali duhovi pa so mu zagrozili z večno ječo, če bi se izneveril svoji prisegi.

Potem sem odpustil duhove, se ukrcał ter dospel z ugodnim vetrom v kratkem času v domovino, kjer sta naju sprejela šerif in moja mati z največjim veseljem.

Od tedaj se radujeva z ženo neizkaljene sreče, a orel, ki ga imam na verigo priklenjenega na takem kraju, ki je le meni pristopen, jamči mi tudi v bodoče, da imam oblast nad duhovi.«

Harunu Alrašidu je ugajala Abu Mohamedova povest ter je izročil nekdanjemu lenuhu dragocena darila v povračilo ter ga odpustil zelo častno v domovino.

11. Dobri vezir.

V nekem velikem mestu na Jutrovem je živel nekdanji vezir, ki je bil zaradi svojega človekoljubja in svoje vestnosti zelo čislan. Le nekatere odlične ljudi si je napravil za sovražnike s tem, da je v neki tožbi pričal proti njim. Tega mu niso pozabili ter končno dosegli s svojim obrekovanjem pri sultanu, da so vezirja brez obsodbe vrgli v ječo, kjer ni dobival ničesar razen kruha in vode. Dasiravno so se potezali zanj njegovi prijatelji, vendar ga sultan ni izpustil, ker je odličnim ljudem, ki so zatožili vezirja, bolj verjel nego njegovim prijateljem.

Sedem let je že preživel tako dobri vezir ponedolžnem v ječi, ko je hodil nekega dne sultan preoblečen v derviša po svoji prestolnici, ter prišel pri tem slučajno mimo nekdanjega vezirjevega stanovanja. Hišna okna so bila širom odprta, in služabniki so snažili pohištvo, otepavali stole in divane ter vse urejali tako, kakor bi bilo pričakovati poseta v hišo. Ko je vprašal preoblečeni sultan, koga pač pričakujejo, odgovorili so služabniki, da so dobili poročilo od svojega gospodarja, da bo še danes izpuščen iz ječe. Temu se je sultan zelo začudil. Saj vendar ni izdal do te ure takega ukaza, da, vezirja se je jedva še spominjal! Zato je mislil, da je ujetnik zblaznel vsled dolgega bivanja v ječi ter sklenil, da ga takoj poseti. Ko si je med potóm nakupil kruha in kolačev, šel je k jetničarju ter se mu predstavil za odposlanca nekega bogatega moža, ki je sklenil, preskrbeti enkrat jetnike z boljšo hrano ter jih obenem potolažiti v njihovi nesreči.

Jetničar ni ugovarjal derviševemu posetu, in tako je prišel sultan k vsem jetnikom in tudi k vezirju, ki je opravljal pravkar svojo molitev.

»Vi me pač ne poznate?« je rekel začudenemu vezirju. »Pred mnogimi leti ste me enkrat prijazno pogostili v svoji hiši, zato sem vsak dan molil za vašo osvoboditev, ko je prišla nesreča nad vas. A danes so mi naznanili vaši služabniki, da se še nocoj vrnete v svoje stanovanje, radi tega prihajam, da vam častitam iz srca.«

»Hvala vam, čestitljivi derviš,« je odgovoril vezir. »Dasi še ni došlo sultanovo povelje, mislim vendar, da bom že v nekaterih urah izpuščen ter zopet nameščen v svojo službo.«

»Samo mislite,« je vprašal derviš. »Kaj pa je povod, da tako mislite?«

»To vam hočem povedati, prijatelj, če me hočete poslušati za trenotek. Radi mnogih izkušenj sem prišel do uverjenja, da kakor sledi vedno največji sreči nesreča, tako je tudi v največji bedi že tudi rešitev blizu. Odkimavate? Tedaj pa poslušajte! Ko sem bil še v službi, vozil sem se nekega lepega večera z mnogimi dobrimi prijatelji po reki. Pri tem se mi je pripetila nezgoda, da mi je padla zlata čaša, iz katere smo pili, v globoko reko. Medtem ko ustavimo čoln na mestu nesreče, pokličem potapljavca ter mu ukažem, naj spravi za veliko nagrado zopet čašo na dan. Obenem stegnem kazalec ter pokažem v reko. A kakor se čestokrat pripeti, da spremlja nezgoda nezgodo, spustim v svoji zmedenosti še svoj dragoceni demantni prstan v vodo. Prestrašen zakričim ter bi bil v svojem prvem presenečenju skoraj sam skočil za časo in za prstanom. Vendar so me pridržali prijatelji, a mesto mene je skočil potapljavec v reko. Še se ni pomirila voda nad njegovo glavo, ko se že zopet prikaže ter prinese nele čašo, temveč tudi prstan, ki je bil padel naravnost v čašo. Prijatelji niso mogli dovolj prehvaliti moje sreče, mene pa je obšel strah, da bo tej, res povsem izvanredni sreči sledila nesreča za petami. In

moj strah se je prekmalu uresničil! Nekateri visoki gospodje, ki sem si jih napravil s svojim resnicoljubjem za sovražnike, so me zatožili pri sultanu ter me tako očrnili, da me je dal sultan brez preiskave vreči v ječo. In to se je zgodilo ravno v jutro po onem dnevu, ko se mi je bila pripetila tako velika sreča! — Sedaj je že sedem let, odkar sedim tukaj, a upanje, da bi postal zopet svoboden, je bilo dosedaj zame zelo majhno, ker me moji sovražniki še vedno opravljajo ter imajo sami najvišje častne službe na dvoru. Njihovo sovraštvo proti meni je, kakor sem izvedel, še vedno isto. Danes pa se je nekaj dogodilo, kar me navdaja s trdnim upanjem, da je moje trpljenje doseglo svoj konec. Že nekaj tednov sem slab in nesrečen ter hrepenim po količkaj boljši hrani. Toda zaman je bilo vse moje prizadevanje, da bi dobil razun svoje navadne hrane vsaj najmanjši košček mesa. Danes končno, ko sem se radi onemoglosti komaj mogel vzdigniti z ležišča, pa sem doživel veselje, da mi je prinesel jetničar h kruhu tudi prijetno duhteč košček pečenke. Sočutje, ki ga ima zame, ga je napotilo, da je storil to celo zoper stroga sultanova povelja. Veselil sem se dolgo pogrešane jedi. Preden pa sem posegel po njej, nisem pozabil, kakor je ukazano, poprej umiti se. Le par minut je bilo, ki sem jih porabil, da izvršim to versko dolžnost, pa zadoščale so, da so me napravile za najnesrečnejšega človeka. Preden sem namreč zopet vzdignil glavo, je moja jed izginila. Velika podgana je bila prišla iz luknje moje ječe ter mi je odnesla pečenko. — Ker pa bi me mogla v mojem položaju komaj zadeti večja nesreča, gojim upanje, da je z ono nesrečo tudi mojemu trpljenju konec, in da se povrne zopet sreča, kjer sta bili dosedaj doma le revščina in žalost.«

Preoblečeni sultan je pazno poslušal vezirjevo pripovedovanje ter se le s težavo premagoval, da se ni izdal

jetniku. Sedaj je bil popolnoma prepričan o nedolžnosti svojega uradnika, poslovil se je končno od hudo skušanega ter tudi sam izrekel upanje, da ga sultan oprostí.

Komaj je postal iz preoblečenega derviša zopet sultan, ko je tudi dobil jetničar ukaz, naj takoj izpusti vezirja. Več višjih dvornih uslužbencev je prineslo obenem vezirju častno obleko. Peljali so ga v slavnostnem sprevodu pred sultana, ki je podelil svojemu zvestemu služabniku zopet vse njegove prejšnje časti in častne službe.

Popoldne pa sta se srečala v mestu dva spreveda. Z ene strani se je vračal vezir v spremstvu dvornih uradnikov in številnih prijateljev v svoje stanovanje, z druge pa so peljali njegove tožnike, uklenjene in spremljane od kričečih pouličnjakov, v isto ječo, kjer je prebila žrtva njihovega sovraštva po nedolžnem sedem dolgih let.

Tako se maščuje človeška hudobnost večkrat šele čez dolga leta!

12. Kraljevič Cajn Alasnam in kralj duhov.

V slovečem trgovinskem mestu Basori je živel nekdanji kralj, ki je imel veliko bogastva ter so ga njegovi podložniki zelo čislali zaradi njegove modrosti in dobrotljivosti.

Vkljub temu pa je bil vladar čestokrat zelo otožen ter bi bil rad menjal z najubožnejšim svojih državljanov, ko je opazoval — bil je namreč brez otrok — rodbinsko srečo teh ljudi. Temvečje je bilo torej njegovo veselje, ko so mu nekega dne sporočili: »Nebo je uslišalo tvoje molitve ter ti podarilo sina!« Z iskreno nežnostjo je vzel kralj dečka v naročje, dal mu ime Cajn Alasnam t. j. krasota kipov,

ter vprašal takoj svoje dvorne modrijane, kakšna usoda čaka njegovega sina in dediča.

Modrijani, ki so znali čitati človeško usodo iz teka in stanja zvezd, so spoznali, da je prisojeno kraljeviču dolgo življenje in velika hrabrost, da pa bo moral prestati tudi mnogo nezgod in premagati velika protivja.

Tako prerokovanje pa ni kralja niti najmaj vznemirilo, ker je predobro vedel, da se srčen človek ne da ukloniti nesreči, temveč izide iz njenih bojov šele prav očiščen in utrjen. Zato je rastočega dečka že zgodaj vadil v zmernosti in vzdržljivosti ter mu nalagal razna pomanjkanja, ki bi mu mogla olajšati prenašanje poznejše nesreče.

Žal, da je umrl modri vladar, še preden je bila dovršena kraljevičeva vzgoja, a mladi kralj je pozabil kmalu vsled velike oblasti, ki jo je sprejel nenadoma, na svoje dolžnosti napram podložnikom v mnénju, da so ljudje in svet le zato, da prirejajo kraljem zabave. Tako se je v kratkem času zgodilo, da je zapravlil vse svoje premoženje ter so se v mnogih pokrajinah njegovega kraljestva uprli podložniki njegovim ostrim naredbam.

Vendar pa je premagal kralj kmalu upor, in ko je postavil zopet na najvišja državna mesta modre in zveste može namesto dosedanjih lenih uradnikov, ki so se bili udeleževali vseh njegovih poedin, vrnil se je kmalu zopet popolen mir v celo deželo. Toda zapravljeno bogastvo se ni dalo zopet pridobiti, in kralj je spoznal na svojo veliko žalost, da bi v slučaju vojske ne mogel najeti vojakov, še manj pa da bi jih oborožil. Že davno mu ni bilo več mogoče podpirati starih in revnih ljudij. Zato je pač umevno, da je korakal mladi kralj žalosten in potr t po visokih dvorah svoje palače ter premišljeval noč in dan, kako bi napolnil svoje izpraznjene zakladnice, ne da bi naložil ljudstvu visokih davkov.

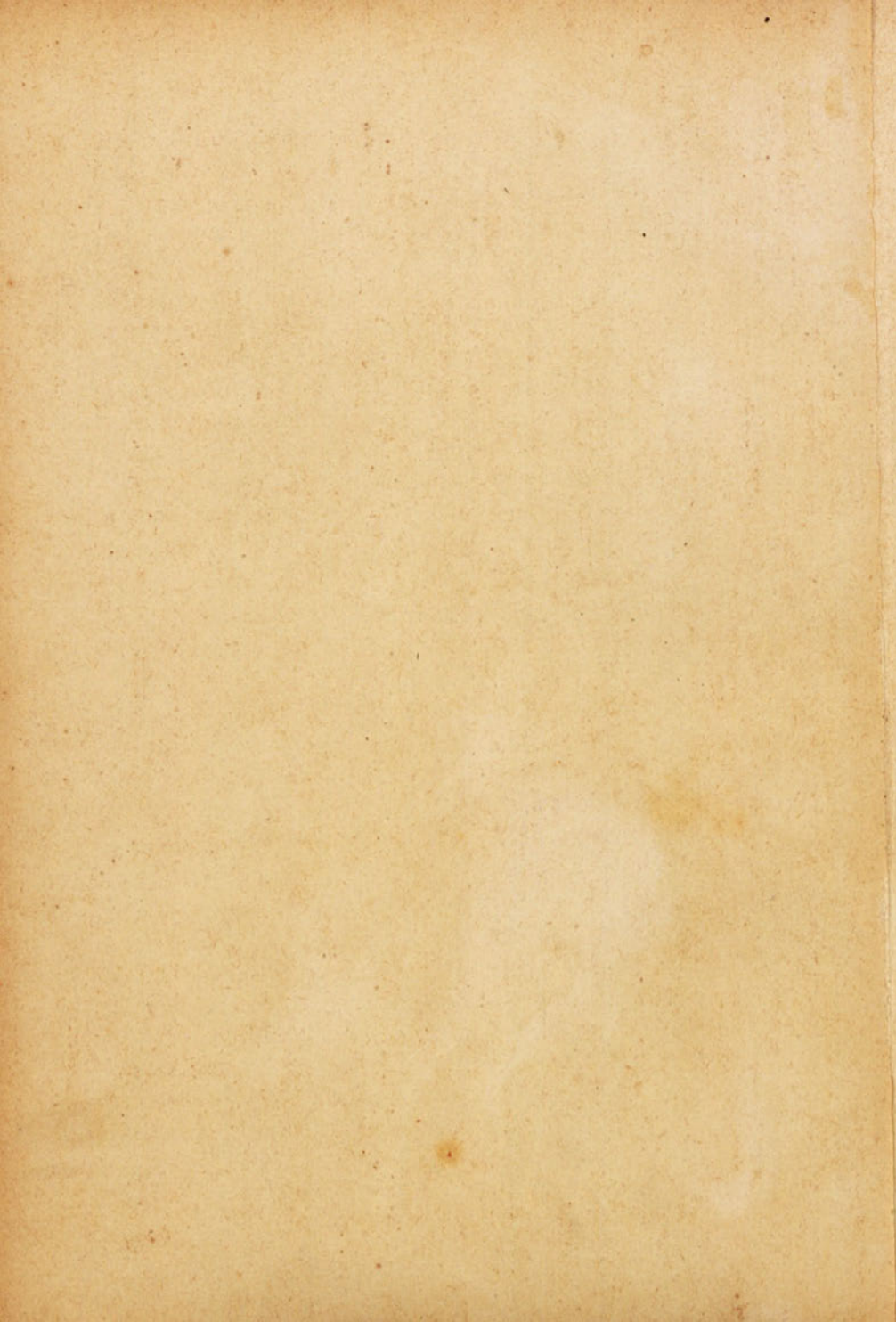
Tedaj pa je sanjal neko noč, da je stopil k njemu častitljiv starček ter mu govoril:

»Kralj, ako se hočeš iznebiti svojih skrbij, potuj v mesto Kahiro v Egiptu, kjer te čaka po tvojih dolgih mukah velika sreča.«

Ko se je spomnil kralj drugo jutro teh sanj, je hodil dolgo zamišljen sèmtertjã. Končno je poiskal kraljico, svojo mater, povedal ji svoje sanje ter izrekel sklep, da potuje v Kahiro. Vse kraljično prizadevanje, prepričati sina, da so sanje brez pomena, ter ga odvrniti od njegove namere, je bilo zaman. Že v par dneh po onem razgovoru je odpotoval mladi kralj v Egipet, ko je oddal poprej vlado svoji materi, pridelišči ji za svetovalce zanesljive može. Pot ga je peljala skozi brezkončne puščave. Le počasi je mogel naprej, in šele čez mnogo tednov, premagavši mnogo velikih težav, je došel v veliko mesto ob Nilu.

Bila je že noč, ko je prišel v Kahiro. Ker je bil truden je stopil v odprto mošejo, poiskal si preprogo ter se vlegel spat. Komaj je iztegnil svoje trudne ude, ko je že tudi trdno zaspal. Toda to ni bil krepilen spanec, ki se ga je polastil. Živahne sanje so ga trpinčile ter mu niso dale pokoja. Ob svojem ležišču je videl stati istega starca, ki se mu je prikazal doma v sanjah, a se je zaman trudil, da bi razumel besede, ki mu jih je šepetal duh. Ko se je drugo jutro prebudil, prihajala je že dnevna svetloba skozi okna, in koraki mošejinega služabnika so odmevali po praznem poslopju. Čajn Alasnam se je vzravnaval ter se presenečen oziral. Nekaj časa je trajalo, preden se je spomnil, kje da je, a starčkove besede so mu delale danes še manj veselja kakor ponoči v sanjah. Saj je pač slišal razločno, da ni zanj najti ničesar v Kahiru. »Le izkušal sem te,« takò ga je nagovorila prikazen, »Ko sem spoznal tvojo srčnost in neustrašenost, te hočem napraviti najbo-

gatejšim in najsrečnejšim knezom na zemlji. Vrni se zaplljivo v svojo deželo; tam te čaka vsa zemeljska sreča.«

»Kaj,« je rekel kralj nevoljno, »ali me ima zopet za norca? Ako bi naj čakal doma sreče, ne bilo bi mi treba potovati šele semkaj!«

Hudo si je očital, da je veroval prikazni v sanjah ter sklenil, vrniti se brez obotavljanja. Nekaj dni je počival ter se krepčal za težave novega potovanja. Mesto mu je tako ugajalo, da bi bil še rad bival v njem nekaj časa. Toda sam pri sebi je rekel: »Bodisi, da je bil starček samo bitje moje razvnete domišljije, ali pa tudi ne, vsekakor sem v svojem kraljestvu na boljšem kakor pa tukaj.« Odrekel se je tedaj vsem lepotam Kahire ter potoval domov.

Ko je prišel domov, mu je bila prva skrb, da razodene kraljici svoje dogodke.

»Saj sem ti že naprej povedala,« je rekla kraljica, »da bo tako. Sanje so prazne pene in kdor se zanaša nanje, je gotovo zapuščen.«

Cajn Alasnam ji je pritrdil ter se sramoval svoje lahkovernosti. Pa ne dolgo! Že prvo noč po vrnitvi se mu je pokazal starček tretjikat v sanjah ter mu obljubil končno izpolnitev vseh njegovih želj.

»Jutri zjutraj,« je rekla prikazen, »vzdigni mramorne kamne v dvorani, kjer je tako rad bival pokojni kralj, tvoj oče. Tam bodeš našel vhod v votlino, napolnjeno z dragocenimi zakladi.«

Komaj so padli prvi solčni žarki na kupole njegove palače, že se je vzdignil Cajn Alasnam s svojega ležišča. Izginili so vsi dvomi, in zopet si je prigovarjal, da mu je govoril dobrotljivi duh v sanjah resnico. Ne da bi razodel svoji materi kaj o svoji nameri, šel je v sobo pokojnega svojega očeta. Z železnim drogom, ki ga je našel v grajski

orožarni med vsakovrstno železno šaro, je začel brez odlašanja vzdigovati mramorne plošče.

Dolgo je delal, ne da bi zasledil najmanj o zakladu, in že je hotel orodje odložiti ter nevoljen oditi ko je opazil v kotu bel kamen ki se mu je zdel večji od ostalih. Še enkrat se je spravil na delo. S težavo je vzdignil težko ploščo, ki se je zvalila na stran ter se zdrobila. Na mestu pa, kjer je ležala, je našel v svoje začudenje vrata. Ves razburjen jih je hotel odpreti, in ko se mu je to po nekolikem naporu posrečilo, zagledal je v globino vodeče mramorne stopnice. Za trenotek je zatisnil oči, in kakor bi se hotel uveriti, ali je prav videl, odprl jih je brzo zopet. Pa stopnice so bile res pred njim in Cajn Alasnam je tudi razločno videl, da vodijo v širne prostore pod sobo. Kralja je spretetela neznana groza. Pri srcu mu je bilo, kakor da ga čaka novo, veliko razočaranje. Obotavlja se je stopal nizdol po stopnicah, držeč pred seboj gorečo voščeno svečo, ki mu je že tudi svetila pri delu. Ko je došel do tal ter napravil še par korakov naprej, obsijala ga je hipoma krasna svetloba. Zapazil je, da je v palači s stenami in stropom iz čistih kristalov. Sredi prostora je zagledal vzvišen štirikot, ki je nosil na vsakem oglu na lepi podstavi deset po vrsti stoječih porfirnih posod. Ko je odvdignil prvi posodi lepo izdelani pokrov, ni mogel skoraj verjeti svojim očem; zakaj kar je videl pred seboj, je bilo bleščeče zlato, s katerim je bila napolnjena posoda do vrha.

»To so tedaj obljubljeni zakladi,« je rekel kralj. »Sanje vendar niso lagale, in starček je dober duh, ki sta mi ga poslala Alah in njegov prerok. Alahu bodi hvala!«

Po iskreni zahvalni molitvi je stopal Cajn Alasnam k sobnim stenam ter opazil z začudenjem mnoge kipe, ki so stali naokrog. V iztegnjeni roki nekega, iz alabastra izdelanega ženskega kipa je zagledal majhen ključ. Kralj

je takoj slutil, da je ključ od vrat druge dvorane. Res, kmalu je tudi našel ključavnico v steni. Kralj je vtaknil ključ, ga zavrtil in na lahek pritisk so se odprla vrata, nakar se je pokazala še večja, kakor je bilo videti, obokana dvorana. Tukaj je zagledal Cajn Alasnam osem visokih, iz najkрасnejših kamnov izdelanih kipov, a vsak je počival na podstavku iz čistega zlata. Deveti postavek je bil prazen. Namesto kipa je nosil kovinsko ploščo, v katero so bile vsekane besede: »Moj sin! Ako stojiš občudovaje pred temi kipi, ki sem jih nabavil z velikim trudom iz vseh delov sveta, hotel bodeš morda vedeti, zakaj je ostal deveti podstavek prazen. Izvedi tedaj, da sem nabavo istega, najlepšega izmed vseh, prepustil tebi. Ako ga hočeš dobiti, potuj v Kairo, poišči tam mojega starega sužnja Mobareka ter mu povej vse, kar se ti je pripetilo. Pomagal ti bo nabaviti kip, ki ti prinese največjo srečo.«

Kraljica se je zelo začudila, ko jej je razodel Cajn Alasnam, da so se končno vendarle izpolnile njegove sanje. Iz vsega srca se je veselila kraljica sinove sreče ter ni ugovarjala njegovemu sklepu, da hoče brez odlašanja odpotovati v Kairo ter poiskati tam prejšnjega očetovega služabnika.

Z malim spremstvom je nastopil kralj že drugega dne svoje drugo potovanje v Nilovo deželo. Ko je dospel v Kairo, poizvedoval je takoj po Mobareku. Pripovedovali so mu, da je med najbogatejšimi in najuglednejšimi meščani, a njegova hiša je vsekdar gostoljubno odprta. Takoj prvi dan je posetil Cajn Alasnam tega moža.

Mobarek ga je sprejel prijazno ter se veselil, ko je spoznal iz gostovega pripovedovanja, da je v resnici sin njegovega prejšnjega gospodarja. Poljubil je kralju roko ter ga prosil, naj si najprej nekaj dni počije, preden nastopita pot k čudovitemu kipu.

Pri velikem obedu, ki ga je priredil na čast svojemu gostu, predstavil je Mobarek svojim prijateljem sina svojega pokojnega gopodarja ter izjavil, da je vse njegovo premoženje kraljevo, o čegar rojstvu ni vedel dosedaj ničesar. »Zakaj moj nekdanji gospodar je umrl, ne da bi mi podaril prostost, in tako sem tedaj suženj njegovemu sinu, ki je prišel k meni iz daljne dežele.«

Pri teh Mobaretovih besedah se je vzdignil Cajn Alasnam ter izpregovoril s povzdignjenim glasom: »Vse goste kličem za priče, da podarjam s tem Mobareku svobodo ter ga ne bodem nikdar več smatral svojim sužnjem.« Z veseljem je poslušal Mobarek ta govor ter obljubil, izkazati mlademu kralju hvaležnost z dejanjem.

Ker je zatrjeval Cajn Alasnam, da se ne boji nobenih nevarnosti, nastopil je Mobarek ž njim že prihodnjega dne potovanje na kraj, kjer je bil deveti kip.

Ko sta že potovala več dni, sta prišla na breg velikega jezera.

»Ako pride po naju čarodelna ladja kralja duhov,« je rekel tukaj Mobarek svojemu spremljevalcu, »ne čudi se ničemur, kar boš videl ter se varuj, izpregovoriti le besedo! Če bi se spozabil ter le enkrat vzkliknil, potopila bi se ladja v globino jezera.«

Cajn Alasnam je obljubil, da bo molčal. Ni trajalo dolgo, ko je priplavala preko jezera rdeča ladja. Razen strašne pošasti z grdo slonovo glavo na tigrovem truplu ni bilo videti na ladji živega bitja. Pošast je jadrala k bregu ter vzdignila z rilcem oba potnika po vrsti na ladjo. Takoj nato je obrnila zopet ladja ter jadrala k nasprotnemu bregu. Tja dospevši, postavil je brodar zopet oba na suho ter izginił z rdečo ladjo. Mobarek je razodel sedaj kralju, da sta na otoku kralja duhov.

»Na svetu ni lepšega poslopja,« je pripovedoval, »kakor je njegova palača. Toda straži ga mnogo strašno oboroženih duhov, in treba nama je biti previdnima, da ne izdihneva pod njihovimi batinami.«

V vseh čarovnijah dobro poučeni Mobarek je razgrnil po tleh dve veliki ruti ter namignil Cajn Alasnamu, naj sede na eno ruto. Potem je položil na vsako ruto mošusa, ambre in žlahtnih kamnov ter začel zaklinjati kralja duhov, ko je povedal poprej natanko kralju, kako se mu je vesti. Kmalu je opazil Cajn Alasnam učinke spremljevalčeve umetnosti. Daljni grom je bučal in švigajoče bliske je bilo videti, kakor bi hoteli užgati celo pokrajino. Potem so se nagromadili temni oblaki, solčni žarki so se skrili, a končno je bil ves otok v gosti temi. Zdajci se je vzdignilo močno šumenje in naokrog so zadoneli grozni kriki. V skrbeh je gledal Cajn Alasnam v temo; tedaj pa se je naenkrat pretrgalo zagrinjalo gostega oblaka, prijetna svetloba se je razlila nad njima, a proti njima je plaval krasen mladenič. Mobarek je zašepetal: »To je kralj duhov, ki se nama kaže milostljivega. Če bi nama ne bil prijazen, prikazal bi se nama v strašljivi podobi. Sedaj mu sporoči pogumno svojo željo!« Ko je prišla prikazen povsem blizu, je upognil Cajn Alasnam svoje koleno ter zaklical: »Mogočni vladar kraljestva duhov! Blagovoli sprejeti v svoje varstvo moža, čegar oče je bil tvoj služabnik in varovanec!«

Z nežnim glasom je odgovoril kralj duhov: »Poznam te, Cajn Alasnam, in tvoja usoda mi ni skrita. Videl si me v sanjah kot starčka ter mi zaupal. Kakor tvojemu očetu, hočem tudi tebi nakloniti svojo milost. Toda poprej mi moraš storiti nekaj dobrega. Idi na potovanje, a najlepšo in najkrepostnejšo deklico, ki te sreča, privedi semkaj na moj otok. Ako to izpolniš, odmeril ti bom največjo srečo in dobiš tudi deveti kip.«

Cajn Alasnam je obljubil s svečano prisego, da izpolni željo kralju duhov ter da se kmalu vrne na otok svojega dobrotnika.

Ko se je hotel posloviti pri duhu, podal mu je ta zrcalo rekoč: »Tvoja volja je pač dobra; toda zelo dvomim, da bi se ti posrečilo namera brez moje podpore, ker morete vi ljudje pač videti svojim sobitjem v obraz, ne pa tudi v notranjost njihovih src. S tem zrcalom pa bodeš izvedel resnico. Ž njim se posvetuj, kadar bodeš mislil, da si našel lepo in popolnoma dobro deklico. Le tedaj, če ostane zrcalo v njeni prisotnosti čisto in jasno, našel si res, kar si iskal.«

Zahvalivši se mu, je vzel Cajn Alasnam čarodelno zrcalo. Objubil je, da ga bo vestno povpraševal ter izbral le ono devo, ki bo prestala preskušnjo pred zrcalom.

Prijazno mahaje je izginil kralj duhov. Rdeča ladja se je zopet prikazala, Mobarek in srečni kralj sta prišla na prejšnji način na ladjo in kmalu sta dospela zopet na nasprotni breg. Srečno sta dospela tudi nazaj v Kahiro.

Ker je izjavil Cajn Alasnam, da hoče takoj na delo, da izpolni kralju duhov dano obljubo, je uredil Mobarek svoj dom ter se pridružil kralju za spremljevalca. Ko sta že prepotovala mnogo križem sveta, ne da bi bila našla v obiskanih mestih katero deklico po svojih željah, sta prišla končno v Bagdad, v prekrasno kalifovo mesto ob Eufratu. Tukaj sta si najela veliko hišo ter si jo uredila prav ugodno. K obedu sta povabila sosede, a tudi vsakemu slučajno mimogredočemu so bila odprta vrata v njuno hišo. Nad toliko radodarnostjo se je jezil imam ki je stanoval ob isti cesti; nekega večera je pozivljaj v mošeji ljudstvo ter ga rotil, naj se ne druži s tujcema, ki sta si pridobila svoje bogastvo brezdvomno na nepošten način.

Ko je slišal Cajn Alasnam o sovražnem mišljenju imamovem, je naročil Mobareku, naj obišče duhovna ter mu nese darila. Zakaj svoj cilj morava obdržati pred očmi ter ne smeva živeti v neslogi z meščani,« je pristavil kralj.

Mobarek je vzel petsto zlatov in tanke svile ter je šel s temi darili k imamu. »Kralj Cajn Alasnam,« je izpregoril Mobarek, »ki stanuje ob tej cesti, me pošilja k tebi s prošnjo, da sprejmeš od njega to-le majhno darilo. Zelo bi ga razveselilo, ako bi mu bila naklonjena čast, da bi se mogel osebno seznaniti s teboj.«

Tolika ljubeznivost odličnega soseda je presenetila imama tako, da se nekaj časa ni mogel zavesti. Vendar je vzel darila ter prosil, da bi se smel prihodnji dan zahvaliti kralju. Še tisti večer pa je preklical v mošeji slovesno vse, kar je govoril zoper tujca, ter izjavil, da je spoznal gospoda, ki je knez mogočnega kraljestva, kot najboljšega človeka. Pri obisku drugi dan je vprašal imam kralja, ali misli ostati prevzvišeni gost še dolgo v mestu. Kralj je odgovoril, da ne more tega zanesljivo določiti. »Vsekakor pa,« je rekel, »se vrnem domov šele tedaj, ko bom spoznal najlepšo in najkrepstnejšo deklico Bagdada.«

Tedaj pa je vzkliknil imam: »Gospod, kakor zelo se tudi radujem tvoje prisotnosti v tem mestu, vendar hočem pripomoči, da se ti skrajša, ter ti priskrbim priliko, da spoznaš deklico, kakršno si želiš — najmilejši in najboljši otrok je, kar jih je najti daleč na okoli.«

Cajn Alasnam se je zelo razveselil, ko je slišal, da se bo morebiti njegova želja izpolnila že v naslednjih dneh. Zahvalil se je imamu za ponudbo ter ga prosil natančnejšega pojasnila.

Imam je začel pripovedovati: »Oče deklice, ki prekaša po mojem mnenju vse svoje posestrine glede lepote, duhovitosti in nrvnosti, je bivši vezir, ki preživlja svoje stare

dni v samoti ter živi le vzgoji svoje hčere. Rad te mu predstavim, in gotovo ti ne bo zabranil, če želiš videti njegovo hčer, na katero je zelo ponosen.«

Mladi kralj je bil takoj pripravljen, spremljati imama k vezirju. Hitro je sklical spremstvo, ter se bližal kmalu v slavnostnem sprevodu vezirjevi hiši; ta je bil že obveščen o dostojanstvu svojega gosta, vsled česar je rad pripeljal svojo hčer ter jo predstavil. Nikoli še ni videl Cajn Alasnam lepše in skromnejše deklice. Globoko se ji je priklonil, a ko je povsila ona sramežljivo oči, je izvelkel hitro zrcalo ter pogledal vanj. Niti najmanjše pičice ali kalnosti ni bilo opaziti v steklu, tako da se ni kralj niti trenotek obotavljal, temveč je prosil takoj vezirja, naj mu da hčer za ženo. Vezir si je štel v čast, da bo dobil tako odličnega in bogatega zeta, ter je velel takoj poklicati kadija. Ko je ta sestavil ženitovanjsko pogodbo, je zmolil nad mladim parom običajne molitve ter ju proglasil za moža in ženo. Nato so slavili v kraljevi palači gostijo, a prihodnjega dne sta se odpravila Cajn Alasnam in njegova žena v spremstvu Mobareka in mnogih služabnikov na pot v Kahiro.

Kralj bi bil seveda rajši peljal svojo ženo v Basoro ter jo proglasil za kraljico, pa Mobarek ga je spomnil obljube, ki jo je dal kralju duhov, ter ga opozoril, da bi imel pričakovati najostrejšega duhovega maščevanja, če bi prelomil besedo.

Cajn Alasnam je odgovoril: »Bil bi pripravljen brez obotavljanja, izpolniti svojo obljubo, če bi s tem le ne prelomil prisege deklici, ki se mi je zaupala in katero vrhutega prisrčno ljubim.«

»Zaupaj kralju duhov,« je rekel Mobarek. »Kdo ve, ali ti ne dovoli obdržati deklico, potem ko se je uveril, da si mu poslušen.«

Česar si želimo, v to radi verujemo. Vsa družba je odpotovala tedaj čez Kahiro na otok duhov, in šele v palači kneza duhov je zvedela deklica, da mora biti njegova ter ostati pri njem.

Jokaje je zdrknila na kolena ter začela bridko očitati kralju nezvestobo.

Kralj duhov pa ji je zapovedal molčati ter se je obrnil k Cajnu Alasnamu z besedami: »Svojo besedo si izpolnil, a sedaj je vrsta na meni, da te nagradim za tvojo zvestobo. Vrni se v svojo domovino ter pojdi takoj po svojem prihodu v dvorano kipov. Moji uslužni duhovi so postavili med tem časom deveti in zadnji kip k ostalim. Upam, da ti bo ugajal. Pri teh besedah je izginil kralj duhov z vsem gradom izpred oči Cajna Alasnamovima, ki je bil nenadoma z Mobarekom in služabniki vred na bregu jezera, kjer jih je že pričakoval strašni brodar.

Dočim je ostal zvesti Mobarek v Kahiri, da preživi konec svojih dni po svoji stari navadi, je potoval Cajn nazaj v Basoro. Želja, videti čim preje deveti kip, ga je priganjala, da je pospešil potovanje. Toda misel, da je žrtvoval deklico iz Bagdada duhu, mu je grenila ure podnevi ter ga vznemirjala ponoči. Bled in prepaden je prišel v svojo prestolnico in njegova mati se je prestrašila, ko je zagledala otožno lice sicer tako veselega in srčnega mladeniča.

»Morda,« je rekla sama pri sebi, »more deveti kip razvedriti kralja in mu vsaj začasno odvrniti misli od njegovega navideznega prestopka. Zato je nagovarjala kralja, naj obišče podzemeljsko dvorano ter pogleda, kakšne dragocenosti mu je nabavil kralj duhov, ki se je tolikrat nazival prijatelja Cajna in njegovega očeta. Kralj je bil pripravljen, in kmalu sta stala oba v dvorani kipov.

Pa kako sta ostrmela, ko sta zagledala na devetem podstavku mesto novega demantnega kipa lepo deklico!

Kralj je spoznal takoj devico, ki jo je izročil knezu duhov. Približal se ji je. Tedaj je izpregovorila deklica: »Moj knez, ti si pač razočaran, ker ne najdeš nič dragocenega?« Cajn Alasnam pa je vzkliknil: »Nebo mi je priča, da te rajši vidim, kakor vse zaklade sveta. Saj te vendar le zato nisem peljal v svojo domovino, ker nisem smel prelomiti kralju duhov dane obljube!«

Medtem ko je govoril, se je stresla nenadoma dvorana in sredi prostora je stal kralj duhov, obdan od rožnardečega sijaja. Obrnjen k Cajnovi materi je izpregovoril:

»Pomiri se, kraljica. Nisem prišel, da bi komurkoli škodoval. Tvoj sin je dobro prestal preskušnjo, ki sem mu jo še moral naložiti, s tem, da je pogumno premagal svoje sebične želje. Tukaj je deveti kip, ki sem mu ga obljubil. Tudi sam bo pač mnenja, da bi mu ne bil mogel pokloniti nenavadnejšega in lepšega.« Cajn Alasnamu pa je dejal: »Živi srečno s svojo mlado ženo ter ne zabi, da sta zvestoba in ljubezen stebra, na katera je postavljena največja rodbinska sreča!«

Po teh besedah je izginil duh. Kralj Cajn Alasnam pa je zapovedal še istega dne proglasiti svojo ženo za kraljico Basore. Zakonca sta živela skupaj v taki srčni ljubezni in slogi, da so ju domači pesniki proslavljali v svojih pesmih še v poznejših stoletjih.

13. Povest o treh kraljevičih.

Pred mnogimi leti je živel v nekem velikem mestu Jutrove dežele zelo mogočen sultan. Imel je tri krepostne sinove ter eno nečakinjo, ki je bila nenavadno lepa in zelo razumna. Bila je hči že davno umrlega najmlajšega sultanovega brata, a so jo vzgojili s kraljeviči vred. Kraljeviči

so bili lepi Narunihari, tako se je imenovala njihova sorodnica, že od mladosti naklonjeni, a ko se je končno razvila kraljična v najlepšo devico v kraljestvu, si je zaželel vsak izmed kraljevičev, da bi se mogel poročiti ž njo.

Da bi ne nastal med njimi razpor, si je izmislil sultan poslati svoje sinove za nekaj časa na potovanje, da dobe na ta način priliko, izpoznati še druge kraljične. Vendar jim je obljubil, če bi bili še po vrnitvi istega mnenja kakor prej, da bo dobil lepo nečakinjo za ženo oni, ki mu bode prinesel nekaj najnenavadnejšega s potovanja. Kraljeviči so bili zadovoljni s tem predlogom, in sultan je velel izplačati vsakemu večjo svoto, da bi mogli plačevati ne samo potne stroške, temveč tudi nakupovati posebnosti, ki bi jih naj prinesli seboj domov. Vendar pa jim je stavil sultan pogoj, da se pri nabavi nenavadnih stvari ne smejo izdati, kdo in odkod so. Radi tega so se preoblekli že pred odhodom v kupce ter vzeli tudi nekaj blaga seboj na pot, s kojim so hoteli tržiti.

Ker so obljubili sultanu, svojemu očetu, da bode potoval vsak sam zase, so ostali skupaj le do prvega prenočišča. Tam so se poslovili drug od drugega ter se dogovorili, da se čez leto in dan, pred vrnitvijo v očetovo prestolnico, zopet snidejo v isti krčmi.

Drugo jutro je krenil vsak na svojo pot. Najstarejši kraljevič Husein je šel v smeri Indijskega morja ter je došel po trimesečnem potovanju v kraljestvo Bisneger z glavnim mestom istega imena.

Sredi mesta je bil velik prostor, ki so ga obdajale naokoli prodajalne in zaloge kupcev. Tjakaj se je napatil Husein. Neki prijazen kupec, ki je opazil, da bi si tujec rad v miru ogledal prodajalne ter promet kupcev in prodajalcev, ga je povabil v svojo prodajalno, ter mu ponudil sedež na divanu blizu vrat. Z veseljem je sprejel

kraljevič vabilo ter se radoval pisanega in neprestanega vrvenja, ki se je kazalo njegovim očem.

Barantači so ponujali svoje blago, glumači so kazali svoje umetnosti, vodonosci so capljali mimo, vmes pa so se prerivali vojaki in vsakovrstni vozovi, a črni sužnji so prenašali nosilnice z gosto zastrtimi gospemi.

Zdajci se je zaslišalo v neposredni bližini glasno vpitje. Neki preprogar je ponujal preprogo, zahtevaje zanjo nič manj kakor štirideset mošenj denarja. Obstopivša množica ga je imenovala sleparja ter kričala glasno nad nersramnostjo, da zahteva za povse navadno blago tako visoko ceno. Husein je poklical izklicevalca k sebi, rekoč: »Ako ima tvoja preproga tako visoko ceno, mora imeti pač posebno lastnost, ki je ni videti na njej. Kaj ne, da je tako?« — »Res je tako, plemeniti gospod,« je odgovoril mož. »In še zelo dragoceno lastnost ima: Kakor hitro sedeš na preprogo, te odnese v hipu kamorkoli si poželiš. Da te prepričam o resnici svoje trditve, predlagam ti, da sam poskusiš. Ako dovoli lastnik te prodajalne, vstopiva v njegovo stransko sobo, ti si potem želiš, biti v svojem stanovanju; in zagotovim te, da bova tam, preden boš mogel naštetati do deset.

Kupec jima je rad prepustil svojo sobo. Preprogar je razgrnil svojo preprogo ter sedel s kraljevičem na njo. Husein je nato izrekel željo, da bi bil rad v svojem stanovanju — in takoj sta sedela oba na tleh sobe, v kateri se je bil naselil kraljevič ob svojem prihodu v mesto. Na drugo željo sta bila ravno tako naglo zopet v kupčevi prodajalni, ki se je prav tako čudil nenavadni preprogini lastnosti kakor kraljevič. »Tvoja cena se mi ne zdi previsoka,« je rekel Husein preprogarju, »in kupil bom preprogo.«

V svojem veselju, da si je nabavil tako nekaj nena-
vadnega, je dal možu še celo precejšnje darilo. Tudi kupcu
je izkazal svojo hvaležnost s tem, da mu je odkupil ne le
več dragocenih predmetov, temveč ga za spomin še lepo
obdaril. Ker mu je bilo s preprogo potovanje izvenredno
olajšano, si je želel že prihodnjega dne v drugo veliko
mesto ter je obiskal na ta način skoraj vse znane dežele
v Aziji. Še dolgo pred določenim rokom se ga je lotilo
domotožje, da si je želel nekega dne biti s svojim služab-
nikom vred v prenočišču, kjer naj bi se sešel s svojima
bratoma. Bil je prvi in šele po daljšem času je prišel
drugi brat, kraljevič Ali.

Ta je prišel na svojem potovanju v Širaz, glavno
mesto perzijsko. Krasno ležeče mesto s svojimi obširnimi
vrtovi in velikimi prodajalnicami mu je ugajalo ter je zato
sklenil, da preživi tukaj nekaj časa. Že prve dni svojega
tamošnjega bivanja je stopil neko jutro kraljevič Ali v
prodajalne zlatarjev in draguljarjev ter je naletel na moža,
ki je zahteval za slonokosteno cevko trideset moženj de-
narja. Ko ga je vprašal kraljevič, ali je neumen, da zahteva
za tako neznamen predmet tako visoko vsoto, mu je od-
govoril izklicevalec: »O tem razsodi sam, kò boš spoznal
cevino lastnost. Oglej si jo vendar bliže.« »Nič posebnega
ne vidim na njej,« je rekel kraljevič. »Votla je ter ima na
vsakem koncu steklo; je pač namenjena v to, da kaže
daljne predmete jasneje in razločnejše.«

In ko jo je nastavil na desno oko ter pogledal skozi
njo, je dejal: »Niti najbližje okolice ne vidim ter je potem-
takem najbrže samo otroška igrača. Prodajalec je odgovoril
smehljaje se: »Le poglej še enkrat, pa si želi kaj določe-
nega videti.«

Kraljevič je nastavil cev zopet na oko ter izrekel
željo, da bi videl svojega očeta, kako sedi na prestolu,

obdan od svoje svetovalne zbornice. Takoj se je pokazala njegovim očem podoba svetovalne zbornice, kakor jo je tako pogosto gledal že poprej. Sedaj ni kraljevič več dvomil o veliki vrednosti cevi ter je rad izplačal izklicevalcu zahtevano vsoto. Saj je bil trdno uverjen, da si je nabavil najnenavadnejšo stvar, ki jo je dobiti na svetu. Ne dolgo potem, ko je bil sklenil to kupčijo, je šel kraljevič Ali na pot proti domu ter dospel v nekaterih tednih istotako k prenočišču, kjer je že pričakoval Husein nekaj časa svojga brata.

Najmlajši brat, kraljevič Ahmed pa je bil prišel v Sarmakand. Takoj prvi dan je šel na glavno mestno cesto, kjer so ponujali domači in tuji kupci svoje blago. Poleg Indov in Perzov je zagledal na svoje začudenje tudi kitajske trgovce, ki so hodili med množico sem in tja; tudi je bilo mnogo dolgogradatih mož z visokimi kučmami iz ovčje kože. Kraljevič Ahmed si je že nekaj časa ogledoval to živahno vrvenje, ko je pristopil k njemu izklicevalec ter ponudil umetno izdelano jabolko za petintrideset mošenj denarja. »To jabolko,« je razlagal začudenemu kraljeviču, »ima namreč neprecenljivo lastnost. Ž njim moreš ozdraviti vsako še tako hudo bolezen, če ga daš bolniku poduhati.« Ker je več ljudi obstalo ter poslušalo kupčevo hvalo, se je obrnil kraljevič k neki osebi z vprašanjem, ali morda ve za kakega bolnika, na katerem bi poskusil čudežno jabolko. Mož je odgovoril, da stanuje prav blizu njegov prijatelj, ki leži ravnokar hudo bolan. Takoj je šla družba v bolnikovo stanovanje. Komaj je slabi in blede, na postelji zleknjeni bolnik poduhal jabolko, že se je vzdignil, zahteval jedi ter zatrjeval, da ne občuti najmanjših bolečin več. Po tej sijajni preskušnji jabolkove zdravilne moči se je kraljevič Ahmed požuril, da ga dobi v svojo last. Kupil je še lepo omarico za shrambo dragocenemu predmetu, ostavil kmalu nato Samarkand ter se vrnil v domovino.

Po dolgem in napornem potovanju je dospel k prenočišču, kamor sta prišla že pred njim njegova starejša brata. Lahko si je misliti, da se je začelo takoj z razkazovanjem posebnosti, ki so jih prinesli seboj. Zakaj, če je že mislil vsak kraljevič, da ima edino on največjo in nepre-sežno redkost, radoveden je bil vendar spoznati dragoce-nosti ostalih dveh. Najprej se je oglasil najstarejši kraljevič, Husein, razlagajoč lastnosti svoje preproge. Brata sta morala pripoznati, da spada med prave redkosti, ki jih je najti na zemlji. Vendar je rekel Ali: »Vkljub izvrstnim lastnostim še ta preproga ni največje čudo, in ta-le slonokostena cev v moji roki jo more gotovo doseči glede vrednosti in zna-menitosti. Kakor hitro pogledaš v njo, zagledaš karkoli si želiš.«

Strme sta si ogledovala Husein in Ahmed cev. Prvi je pogledal vanjo ter si želel videti kraljično Naruniharo. Jedva pa je izrekel željo, ko je prebledel ter odmaknil cev.

»Ako kaže tvoja cev resnico,« reče Aliju, »tedaj je naša sorodnica na smrt bolna. Videl sem jo ležati v postelji, okoli nje so stale žene objokanih obrazov, kakor da bi čakale na zadnji kraljičin zdihljaj.«

Tedaj sta vzela tudi Ali in Ahmed cev ter sta zagle-dala isto žalostno podobo. Zadnji je rekel: »Meni bi pač bilo mogoče rešiti Naruniharo, če bi bil pri njej. Jabolko, ki ga vidita tukaj-le, ima lastnost, da vzdrami vsakega bol-nika, ki le poduha čudodelno jabolko; no, vidita tedaj, da tudi jaz prinašam s seboj prav redko stvar velike vrednosti.«

Husein je odgovoril: »Ako se gre samo za to, da pridemo tem hitreje domov, spoznala bosta takoj čudodelno moč moje preproge.« Razgrnil je preprogo po tleh, kralje-viči so sedli v njeno sredino ter si zaželeli, da bi dospeli brez zadržka v sobo kraljične Narunihare.

Takoj se je vzdignila preproga s kraljeviči ter izginila, a že v prihodnjem trenutku je bila v sobi bolne kraljične. Kraljevič Ahmed se je vzdignil, pristopil k postelji umirajoče deklice ter ji pomolil jabolko pod nos. Le sekundo je trajalo in kraljična je odprla oči ter pogleda prijazno se smehljaje okrog sebe. Izjavila je, da je tako čila in okrepana, kakor da bi dolgo časa zdrava spala. Takoj si je tudi želela ustati ter se iti sprehajati na vrt. Njene strežnice so pač videle, da je kraljična povsem zdrava. Medtem, ko so šli kraljiči h kralju, svojemu očetu, da mu izroče in razložijo svoje dragocenosti, se je oblekla Narunihara ter šla v senčnate nasade grajskega vrta. Sultan je pozdravil zelo vesel svoje sinove, posebno ker je zvedel, kako nenavadne dragocenosti so prinesli seboj in kako se jim je z njih pomočjo posrečilo ozdraviti njegovo nečakinjo. Pa že čez kratko časa se mu je zmračilo čelo, ko je izpregovoril: »Baš kraljično ozdravljenje kaže, da ne zasluži nobena vaših posebnosti prednosti pred ostalima dvema. Zakaj, če bi bilo tudi mogoče Naruniharo s samim jabolkom ozdraviti, bila bi vendar izgubljena brez ostalih dveh reči. Kako bi bili brez Alijeve cevi zvedeli za njeno hudo bolezen, in kako bi bili prišli brez Huseinove preproge v tako kratkem času domov? Vidite pač sami, da vsled tega ne morem nobenemu izmed vas prisoditi darila; razmišljeval bom tedaj o novem sredstvu, ki naj odloči vašo usodo.

Čez nekaj dni je poklical sultan zopet svoje sinove k sebi ter jim naznanil svoj sklep. Na veliki ravnini pred mestom se naj postavijo k streljenju za stavo z lokom in pušico. Oni, ki bo ustrelil najdalje, bo pripoznan za zmagovalca ter bo smel snubiti kraljično. Kraljeviči so bili zadovoljni s to odločbo ter so šli istega dne v spremstvu velike množice ljudstva na ravan. Tudi sultan se je pripeljal. Tekmovalno streljanje se je začelo, in Ali, drugi sin

je bil zmagovalec, ker je letela njegova pušica bolj daleč nego Huseinova; kar se tiče Ahmedove pušice, so menili vsi gledalci, da je letela še preko Alijeve. Ker je pa niso mogli najti, se niso mogli ozirati na strel najmlajšega kraljeviča. Vsled tega je odločil sultan, da je Ali zmagovalec, in naj dobi Naruniharino roko. Takoj je tudi odredil vse potrebno za ženitvanske slavnosti, ki so se vršile osem dni pozneje zelo veličastno. Husein in Ahmed sta dobila tri čudodelne predmete ter sta šla s pomočjo preproge takoj v daljno deželo. Za svojega bivanja pri tujih narodih sta storila mnogo dobrega s svojimi čudodelnimi sredstvi ter si pridobila povsod hvalo in priznanje. V domovino sta se šele vrnila, ko sta si želela nekega dne s pomočjo svoje cevi zopet enkrat pogledati v očetovo prestolnico. Pri tem sta videla, da sta oče in lepa Narunihara mrtva ter pokopana v kraljevi rakvi, svojega brata pa, ki se je junaško bojeval zoper premočne sovražnike, sta zagledala težko ranjenega v skrivni dvorani palače. Okoli so stali nekateri njegovi vojaki, ki so ga gotovo skrili pred preganjanjem zmagovalnih sovražnikov. Brez odlašanja sta sedla brata na preprogo ter si zaželela k Alijevi postelji. Ravno prav sta še prišla, da sta ga iztrgala z jabolkom smrti ter mu povrnila popolno zdravje. Ali jima je pripovedoval, da je nežna Narunihara kmalu po njenem odhodu zbolela ter vkljub vsej skrbnosti umrla. Tudi sultan je kmalu nato preminul. »A jaz sem premagan po premočnem sovražniku,« je pristavil, »prišel na nič ter se moram skrivati v najrevnejšem kotičku svoje palače.« Husein in Ahmed sta si pač bridko očitala, da se nista tako dolgo spomnila svojcev ter vsled tega tudi zamudila, pomagati s čudodelnim jabolkom. Toda kes je prišel prepozno; tudi je bilo treba na drugo misliti, kar je zahtevalo vse njihove moči. Zbrala sta raztresene ostanke domače vojske, poklicala vse ljudstvo pod

orožje ter pregnala potem skupno z Alijem sovražnike iz vsega kraljestva. V nekaterih mesecih je prišla dežela do svojih skrajnih mej zopet v last stare vladarske rodbine, in naši trije bratje so vladali narode svojega kraljestva skupno v srčni slogi. Vesele se nemotenega zdravja, in če niso izgubili jabolka, žive morda še danes.

14. Mali grbavec.

Mesto Kasgar je bilo pred mnogimi leti prestolnica mogočnega sultana. Tukaj je tudi živel krojač, ki je rad prepeval ter imel veliko veselje z godbo. Nekega dne je sedel v svoji delavnici, ko stopi k njemu grbast možiček, ki je brenkal na tamburino, pojoč s čistim glasom, a zraven poskakujoč prav smešno. Krojač se je tega razveselil, in ker se je nagibalo k večeru je zaprl svojo prodajalno ter vprašal grbavca, ali bi ne hotel iti ž njim domov. »Moja žena,« je rekel »bi se veselila, ako bi hotel z nami večerjati ter nam kaj pokazati iz svoje godbene umetnosti.«

Grbavec je bil zadovoljen s tem predlogom ter se je pridružil krojaču. Njegova žena se je zelo razveselila obiska in ker je bila še mlada in živahna je občutila veliko radost že pri sami misli na veselo petje. Ker je bila večerja ravno gotova, so sedli za mizo ter začeli jesti ribo, ki jo je prinesla žena. Po nesreči je požrl grbavec ribjo koščico ter umrl v nekaterih minutah vkljub vsem pripomočkom. Krojač in žena sta se zelo prestrašila vsled te nezgode. Njuno tarnanje je bilo tem večje, ker se jima je bilo bati, da ju bodo obdolžili zavratnega umora. V svojem strahu sta sklenila, da ne naznanita ničesar o nesreči, temveč, da odpravita neopažena mrtveca iz hiše. Ko se je stemnilo ter so

se ceste izpraznile, sta nesla mrtveca k židovskemu zdravniku, ki je stanoval v bližini. Tam sta ga položila na zgornjo stopnjico ter potrkala na zdravnikovo stanovanje. Dekli, ki je prišla odpirat, je rekel krojač, da je našel bolnega človeka na cesti ter ga prinesel sem, da mu zdravnik pomore. Nato je dal dekli velik srebrnjak z naročilom, naj ga takoj izroči svojemu gospodarju, ter ga prosi naj hiti. Medtem ko je izvrševala služabnica naročilo, sta se požurila krojač in njegova žena, da sta ostavila hišo ter dospela neopažena v svoje stanovanje. Ko je zagledal zdravnik veliki denar, je mislil, da ima opraviti z odličnim bolnikom. Hitro je stopil na hodnik, služabnica z lučjo pa za njim. Preden pa je še padla vsa svetloba v vežo, je butnil nagli mož ob mrtveca, in ta se je strkljal z močnim ropotom po stopnicah. Zdravnik se je zelo prestrašil; pa še večji je bil njegov strah, ko je našel navidežnega bolnika spodaj mrtvega. Seveda ni mislil drugače, kakor da se je grbavec pri padcu ubil. V preveliki svoji gorečnosti je pripisoval sebi krivdo nesreče. Njegova žena je brž pritekla, a ko je naglo preudarila vse nasledke tega dogodka, je zabranila možu glasno tarnanje, vedoča, da ju more rešiti gotovega pogina le srčen čin. Medtem ko je imela služabnica opraviti v kuhinji ter je ropotala s krožniki in skledami, sta nesla mrtveca v podstrešje, a od tam na ravno hišno streho. Ali tukaj nikakor ni mogel ostati mrtvec. Ob jutrnjem svitu bi ga mogli opaziti z večjih poslopij na cesti. Hitro je prinesla žena vrv, rekoč: »S to ovijva mrtveca ter ga spustiva skozi sosedov dimnik. Kakor hitro bo spodaj, potegneva vrv nazaj, in nihče ne bo slutil, da je bil mrtvec kdaj v naši hiši.« To se je zgodilo, nakar sta se vrnila zakonca neopažena v svoje stanovanje.

Hiša, v kateri je bil potem mrtvi tamburar, je bila last uglednega trgovca, ki je bil tudi sultanov zalagatelj. Onega

večera je prišel precej vinjen z neke gostije domov. Ko je vstopil v temi v hišo ter zagledal pri ognjišču človeka ni mislil drugače, kakor da je zalotil tata pri poslu. Brez obotavljanja je zavihtil palico ter začel udrihati po navidez-nem tatu. Še celo potem, ko je že ta padel na tla, mu je priložil še par krepkih udarcev, kriče: »Čakaj, potepuh, jaz ti hočem poplačati tvoje ponočne obiske pri poštenih ljudeh!« Šele ko je užgal luč, je zapazil mrtveca pred seboj. Hipoma se je streznil ter vzkliknil: »Kaj sem storil? V svoji pijanosti sem ubil človeka. Zapri me bodo ter usmrtili, ako ne bom mogel naglo skriti ubitega. Toda kam ž njim?« Hitro se je odločil, naložil si je mrtveca na rame ter ga nesel v ozke ulice, ki vodijo ne daleč od njegove hiše iz glavne ceste na plano. Tam ga je prislonil ob vrata neke pisarne.

Lastnik pisarne je bil neki kristjanski pisar, ki je stanoval v gornjem delu hišice. Ob jutrnjem svitu, ko se je že začel na glavni cesti promet, je prišel pisar po stopnicah z gornjih prostorov v pisarno ter odprl končno vrata, ki so vodila iz zadehlega prostora na cesto, da bi spustil vanj svežega jutrnjega zraka. Komaj pa je zavrteključ ter pritisnil kljuko, ko so se vrata naglo odprla ter ga lopnila po nosu, a po ramah mu je padla človeška roka. Ker je mislil, da kdo bje po njem, je sunil tako močno nanj naslonjeno grbavčevo truplo od sebe, da je padlo na cesto. V istem trenutku je prišel mimo stražnik. Ko je zagledal mrtveca ter zvedel od prestrašenega pisarja, da ga je on sunil po stopnicah, je kričal stražnik: »O ti prokleti kristjan, ti si upaš ubiti vernika? Čakaj, tvoja predrznost se ti poplača!« Zvezal ga je ter peljal takoj k policijskemu sodniku. Kakor hitro je ta vstal, so mu sporočili, kaj se je dogodilo. Pisarja je obsodil na smrt ter zapovedal izklicevalcem, naj oznanijo po vsem mestu, da bo obešen kristjan,

ki je ubil moslima. Ker se je kmalu razvedelo, da je ubit splošno znani in priljubljeni grbavi pritlikavec, sultanov dvorski norec, je prišla velika množica ljudi gledat konec brezbožnega morilca. Že so vrgli nesrečniku zanko okoli vratu, ko se je hipoma prirnil sultanov zalagatelj skozi množico ter zaklical: »Stojte! Ne morite nedolžnega! Jaz sem storil zločin!« Potem je povedal, kako je našel grbavca v svojem stanovanju, ga pretepal ter ga končno naslonil ob pisarjeva vrata. Ljudstvo je sicer mrmralo, da bo ušel kristjan, pa ker je zalagatelj sam priznal zločin, ni preostajalo sodniku ničesar drugega, kakor izpustiti pisarja in izvršiti sodbo nad moslimom. Ravno ko bi se naj to zgodilo, so zadoneli oddaleč glasni klici in brez sape je prišel židovski zdravnik ter priznal hudodelstvo, češ, da je sunil pritlikavca s stopnic ter ga potem zanesel v moslimov dimnik. »Nočem, da bi trpel nedolžen za moj prestopok!« je vzkliknil. »Naj pretrpim kazen za svojo nepaznost!«

Zdravnikovo dejanje sicer nikakor ni bilo storjeno nalašč, pa ker se v oni deželi ni smel žid niti najmanj spozabiti nad moslimom, ga je obsodil sodnik brez ovinkov na vislice. Še minuto — in zdravnika bi ne bilo več. Tedaj je stopil nenadoma krojač, ki mu ni dala vest miru, k sodnikovi mizi, rekoč: »Gospod, tudi ta mož je nedolžen na grbavčevi smrti.« Solznih oči je povedal potem nezgodo, ki je doletela pokojnika pri njem, ter da ni pravzaprav nihče odgovoren za njegovo smrt. Sodnik je ravno premišljal, ali bi naj verjel krojaču ter dal preiskati mrtvečev vrat, ko je prišlo poslanstvo od sultana, ki je izvedel o čudnih dogodkih na morišču ter odredil, da privedejo vse obtožence, kakor tudi mrtveca v njegovo palačo. Tukaj je pripovedoval policijski sodnik, kako se vsi štirje sami dolže ter je zaklical: »Gospod, razsodi ti sam, katerega naj obesimo!«

»Prav nobenega!« je zadonelo zdajci iz kota, kjer je ležal grbavec. Sultanov telesni zdravnik je zaklical tako ter stopil nato smehljaje se pred kneza. »Tvoj burkež sploh ni mrtev, prevzvišeni vladar,« je nadaljeval, »in ako mi dovoliš, obudim ga takoj zopet v tvoji navzočnosti.« Sultan je prikimal in zdravnik se je takoj lotil svojega posla. Z dletom je odprl navideznemu mrtvecu usta, razkročil zobe s kosom lesa ter izvlekel potem previdno s kleščami ribjo koščico iz grla. Jedva je bila ta odstranjena, ko je grbavec kihnil, se je zravnal ter se začudeno oziral na okrog.

Seveda ni bilo sedaj več o tem govora, da bi katerega obtožencev obesili. Sultan jih je potolažil s prijaznimi besedami zaradi njihove nezgode, zagotavljal jim je za bodočnost svojo posebno dobrohotnost ter pozdravil nato svojega oživiljenega ljubljenca. Ta pa je spoznal zdajci zopet krojača, pri katerem je večerjal ter je rekel veselo: »Mojster, kadar bodete zopet imeli ribe, ne pozabite me povabiti. Vaša jed mi je vrlo dišala!«

15. Samo razumeti se je treba.

Neka karavana je dospela po dolgem potovanju skozi puščavo k zelenici (oazi). Napojili so velblode, a kupci si niso samo ugasili žeje, temveč se tudi osnažili in skopali. Potem so plegli ugodno po mehki trati pod košatimi drevesi ter zvesto poslušali povesti, ki jih je pripovedoval sedaj ta, sedaj oni sodrugov. Baš je končal eden veselo povest, ko je Ali, eden mlajših, raztegnil obraz v nasmeh ter začel:

»Preden mi je dopustilo premoženje, hoditi na daljša kupčijska potovanja, sem se preživljal s kupovanjem vsa-

kovrstnih predmetov, ki sem si jih večinoma nabavil pri razprodajah. Vendar pa sem hodil tudi na ogled daleč po mestu ter povpraševal po hišah za stvari, ki so bile na prodaj. Na takem ogledovanju sem prišel nekdanje k visokemu in lepemu poslopju. Zelo pozorno sem ga opazoval. Vrtar, ki je videl to, me je vprašal, ali česa želim. Odgovoril sem mu, da iščem rabljene stvari, ter ga vprašal, ali bi pač bilo v tej hiši kaj takega na prodaj. Mož je odgovoril smeje se: »Pri nas imamo vse novo, kar se v našem gospodarstvu obnosi in obrabi, podari gospodar ubogim. Ako pa se želiš udeležiti dobrega kosila, pojdi noter! Hišni posestnik daje javno pojedino, in vsak mu je dobrodošel, kdorkoli hoče biti njegov gost. Miza je že pogrnjena in jedila bodo takoj nanosili nanjo.« Nato je odprl vrata na stežaj ter glasno zaklical v dvorano: »Gospodov gost!« Čudil sem se sicer nekoliko, kako se pobirajo enostavno gostje s ceste, vendar sem si mislil: »Morebiti ne diši bogatemu možu samemu jesti, ali pa se ne more na drugačen način iznebiti svojega denarja. Vsekakor pa je prav dobro došlo kosilo ubogemu trpinu, kakršen sem jaz.« Šel sem tedaj po zunanjih stopnicah ter stopil v predvežo, ki je bila okrašena s prelepimi kipi. Sprejel me je služabnik ter me peljal skozi vrtu podobno dvorišče v visoko, na vitkih stebrih stoječo dvorano. Stene so bile okrašene z zagrinjali in preprogami, toda razen nekaterih divanov ni bilo nikakšnega pohištva. Tukaj mi je prišel nasproti postaven gospod, ki me je prijazno pozdravil ter povabil, naj sedem na divan. Sedel je k meni ter mi zagotavljal, da ga zelo veseli, ker me sme pogostiti. Nato je poklical služabnika ter mu naročil, prinesiti mizo. Takoj sta se prikazala dva služabnika, korakajoča eden naprej, drugi nazaj obrnjen, kakor da bi previdno nosila težko obloženo mizo. Obstala sta za nekaj časa pred nama ter se kretala, kakor da po-

stavljata krožnike in kupice, premikata jedi ter urejmeta sadje. Potem sta se odstranila. Vprašujoče sem se oziral v gospodarja, ne vedoč prav, kaj si naj mislim o vsem tem. Gospodar pa se je delal, kakor bi niti ne opazil mojega začudenja. Dočim je delal sam, kakor bi segal po nožu in vilicah, je rekel prav prijazno: »Prosim te, posezi krepko in naj ti diši!« Najprej sem si še nekoliko ogledal moževe kretnje, potem pa sem storil istotako, kakor bi začel jesti: »Vzemi si tudi kruha,« je rekel gospodar, »posebno ta-le ima izvrsten okus.« Sicer še vedno nisem ničesar videl, vendar sem grabil veselo po zraku, delal sem, kakor da bi rezal kruh ter sem odgovoril: »Resnično bolj okusnega kruha še pač nisem jedel.« Sčasoma se mi je razjasnilo, da se gospodar norčuje iz mene.

To mi je izdalo njegovo veselo mežikanje, ki se ga ni mogoče vzdržati. Nisem ga hotel pripraviti ob njegovo zabavo ter sem se mu podal popolnoma. Pri tem pa sem seveda sklenil postaviti tudi svojo šalo na primerno mesto. Končno je prišlo tudi vino, ki pa sem ga seveda prav tako malo videl, kakor jedi. Navzlic temu sem vzdigal po vrsti nevidno čašo, trkal s svojim tovarišem ter napival njemu in njegovim. Vendar sem si dovolil pripomniti, da se mi zdi vino nekako lahko ter da bi imel rajši močnejše. »Zdiš se mi sladkosneden!« je vzkliknil gospodar, ki ga je moje vedenje očitno razveseljevalo. »Pa tvoja volja naj se takoj izpolni. Prinesite boljšega vina!« Takoj so ostavili služabniki dvorano, a ko so se kmalu nato vrnili, so dedelali, kakor bi postavljali težke posode na mizo. »Ta je pravi,« sem zakričal, ko sem naredil, kakor bi krepko potegnil, »sedaj pa moj vrli gospodar, bodiva vesela! Pridruži svoj glas mojemu!« sem zakričal nad smejočim se tovarišem; »ako nočeš paziti, udarjal bodem takt po tvojem širokem hrbtu.« Ko je izgrgal par napačnih glasov, sem

zakričal: »Te nesramnosti mi je pa že preveč!« in ga istočasno udaril v zatilnik, da je odmevalo po vsej dvorani. Ko je planil razkačen kvišku, sem se delal, kakor da se zdaj šele zavedam, kaj sem storil, ter sem odgovoril: »Oprosti, gospod, moja nesposobnost ter premisli, da si me sam tako pogosto silil piti, da sem se opijanil!« Za trenutek me je gospodar pogledal, kakor bi dvomil o moji pameti, potem pa je naglo zaklical: »Ti si nagajivec!« In glasno se smeje je rekel: »Poplačati si mi hotel šalo, in priznati moram, da si začel dobro. Med vsemi gosti, ki sem jih gostil kakor tebe, ni nobeden umel moje šale. Odpustim ti radi tega prav rad in le želim, da bi še ostal tako dolgo pri meni, da bi vse jedi, ki sem ti jih poprej opisal, tudi res užival.« Sprejel sem njegovo prijazno ponudbo, in v v kratkem času je stala pred nama z najboljšimi jedili obložena miza. Privoščil sem si vrlo ne le vse jedi, temveč zamudil nisem tudi srkati resnično izbornega vina, da je bilo kaj. Ko sem preživel v hiši celo noč, sem se hotel drugo jutro posloviti. Moj gospodar pa me ni pustil. Izročil mi je oskrbovanje svojih posestev ter mi zapustil po smrti vse svoje premoženje.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

000155 ■

00000309024

